HUBERT LAMPO, cel pe care un distins poet şi eseist l-a numit „un realist al invizibilului”, s-a născut la Anvers în 1920. Debutează în 1943, iar în anii ’60 este deja un scriitor cunoscut nu doar în Belgia şi Olanda, ci, prin numeroasele traduceri din opera sa, în lumea largă a literaturii. Două dintre nuvelele lui, Madona din Nedermunster şi Popas la Walsoorden, se bucură de memorabile ecranizări, în 1963 i se decernează Marele Premiu Trienal Belgian, în 1989 devine doctor honoris causa al Universităţii din Grenoble, iar în 2001 primeşte prestigiosul premiu „Umanismul liberal 2001”. Proza sa stă sub semnul unui realism magic pe care autorul îl defineşte ca fiind „arta narativă ce porneşte de la realitate, dar în care survin eruptiv fenomene ce ţin de o suprarealitate magică”.

*

HUBERT LAMPO
MADONA DIN NEDERMUNSTER
Selecţie şi traducere din olandeză de MIRCEA BUCURESCU

HUMANITAS
BUCUREŞTI
Colecţie îngrijită de IOANA PÂRVULESCU
Coperta colecţiei
IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE
MADONA DIN NEDERMUNSTER
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României LAMPO, HUBERT
Madona din Nedermunster / Hubert Lampo; trad.: Mircea Bucurescu.
— Bucureşti: Humanitas, 2003
208 p.; 18 cm. (Cartea de pe noptieră; 37)
ISBN 973 – 50 – 0338 – 4
I. Bucurescu, Mircea (trad.) 821.133.1 (493) – 32 = 135.1
HUBERT LAMPO
DOCHTERS VAN LEMURIE, 1964
DE VINGERAFDRUKKEN VAN BRAHMA, 1972
DE VERHALEN, 1987
© Hubert Lampo and J.M. Meulenhoff bv, Amsterdam

Titlurile olandeze originale:
© 1964 De Madonna van Nedermunster
© 1964 De geboorte van een God
© 1964 Regen en gaslicht
© 1972 De zoon van meneer Davidson
© 1975 Het kind moet een naam krijgen
© HUMANITAS, 2003, pentru prezenta versiune românească
ISBN 973 – 50 – 0338 – 4
*

Madona din Nerermunster

Profesorul Goetgebuer e o comoară de om. Stima de care se bucură printre asociaţii şi apropiaţii săi nu cunoaşte margini, în calitate de custode, dorinţa lui dintotdeauna a fost să facă din Muzeul Municipal de Arheologie şi Artă Veche, adăpostit acum în clădirea fostei mănăstiri a Surorilor Negre, un centru de cercetare ştiinţifică. Nu e greu de înţeles, aşadar, că obiceiul introdus de administraţia comunală imediat după război, de a organiza o expoziţie ocazională anuală, n-avea cum să-i fie pe plac. Atât eu cât şi Nick Veltman, colegul meu, am îndrăznit uneori să-l convingem de semnificaţia educativă a unei asemenea manifestări.

Dar, el ca istoric de artă şi arheolog – aşa suna invariabil răspunsul –, detesta invazia brutală a show-business-ului în profesia noastră, fenomen specific al vremurilor de azi.

Şi iată că şi de data aceasta devenea din zi în zi mai năbădăios, pe măsură ce se apropia data deschiderii expoziţiei consacrate artei religioase flamande din secolul al XV-lea. Era vorbă acum, într-adevăr, şi de o momeală turistică de Paşte, ticluită de oficialităţile primăriei, în ce mă priveşte, găseam că e un proiect de-a dreptul fascinant, în acelaşi timp, Goetgebuer este un om prea paşnic şi decent pentru a împinge un conflict de principii până la scandal deschis. Partea tristă este că cei din consiliul municipal uită prea lesne că, în specialitatea lui, profesorul se numără printre cele mai eminente personalităţi din Europa. Şi, deşi bonom de felul său, dădea uneori în clocot ca un vulcan arctic atunci când se izbeşte de şicanele administrative. Gheizerul era tocmai pe punctul de a izbucni atunci când, în tradiţionala după-amiază de sâmbătă, ne-a invitat în prietenosul său cabinet instalat la

mansarda muzeului.

— Tocmai am avut o discuţie cu primarul, zise el cu un zâmbet acru. Închipuiţi-vă: şi-a exprimat insistent dorinţa ca nu cumva să pierdem din vedere Madona din Nedermunster!

— La naiba! mormăi Veltman, şi bufni înciudat: Credeam c-am scăpat o dată pentru totdeauna de legenda asta idioată!

— Uite că nu, fir-ar să fie! răspunse boss-ul. Şi chestia asta a sunat atât de demenţial, încât nici măcar nu m-am putut abţine să-l pun la punct pe bietul om.

Îşi scoase lornionul de pe nas; se uita la el de parcă se întreba de unde mai apăruse şi drăcovenia aia.

— Despre care legendă vorbiţi? am întrebat eu cu oarecare rezervă.

Goetgebuer nu mi-a luat în nume de rău ignoranţa.

— Erai copil de şcoală pe vremea aceea, e adevărat – mă scuză el cu îngăduinţă.

— Dar nu Egidius Kristijn e acela care…? bâi gui Veltman.

— Ai zis bine… Să tot fie vreo treizeci de ani de atunci. Bătrâna cutră are însă o memorie de elefant – asta nu-i nevoie să v-o mai spun.

Egidius Kristijn este un ins devenit aproape legendar prin vitalitate şi vârsta matusalemică, fruntaş al partidului progresist-democrat. Într-o ţară ca a noastră, unde mumificarea nu e o aberaţie, ci un sistem respectabil, importanţa acestui fapt nu poate fi pierdută din vedere, în al optzeci şi cincilea an de viaţă, omul se simte zdravăn şi zglobiu ca un cocoşel. Atât cât îl cunosc, resimt faţă de el un bizar amestec de ciudă şi admiraţie.

— Cizmarul onest care-şi vede de calapodul lui nu se numără printre rudele lui apropiate, după cât se vede, zise colegul meu cu un zâmbet veninos.

— O adevărată pacoste… răspunse îngândurat muzeograful. Şi cu toate astea e un tip straşnic în felul lui. Ar fi putut deveni un remarcabil om de ştiinţă sau poate chiar un distins filosof. Politica e cea care l-a alterat. Toţi lingăii, vreau să spun linguşitorii şi prozeliţii, care se tem ca dracu' de ironia muşcătoare şi de influenţa lui, cu care trece şi prin ziduri, i-au distrus simţul realităţii – şi în parte pe cel autocritic – prin gâdilarea de

„Şănţată a vanităţii.

Jenat de vădita mea inocenţă, am întrebat:

— Dar cum se face că îl preocupă treburile noastre?

Custodele mă privi cu o toleranţă binevoitoare. E unul dintre aceia care apreciază când nu te depărtezi de miezul chestiunii în timpul unei discuţii.

— E o întreagă tărăşenie, o poveste stupidă…

S-a întâmplat acum vreo treizeci de ani, aşa cum spuneam, când lui Kristijn i-au căzut ochii în catedrala din Nedermunster pe o Madona din veacul al XV-lea…

— Îl interesa domeniul ăsta?

— Dar ce naiba nu-l interesa? în momentul acela era ministru, dar asta nu l-a împiedicat ca în mai puţin de jumătate de an să trântească o ditamai carte pe tema asta. Pentru el rămânea un fapt definitiv şi incontestabil că Madona aceea era un Van Eyck autentic. Gândul că le poate da peste nas catârilor universitari, aşa cum îi numeşte el invariabil pe oamenii din categoria noastră, l-a făcut să se aventureze orbeşte, cu temeritatea neghioabă a unui şcolar…

— Şi argumentele lui au fost luate în seamă, au declanşat o investigaţie?

— Nici gând. În cercurile de specialitate cartea lui Kristijn a fost tratată drept cea mai bună glumă a anului. Dar el nu era omul care să se lase clintit. Şi până la urmă obstinaţia asta m-a scos din sărite.

— Aţi ridicat mănuşa, aşadar?

— Eram tânăr pe atunci, iar lipsa de curaj nu se numără printre defectele mele… Era floare la ureche să dovedesc că ipotezele Excelenţei Sile se sprijineau pe un nonsens flagrant.

— Şi cum a primit critica dumneavoastră?

— Nu tocmai rău, de fapt…! Tinere – continuă el pe un ton patern – îţi admir tăria de caracter, chiar dacă în cazul ăsta n-ai nimerit-o deloc, firește! Nicio lună mai târziu mi-a semnat numirea de profesor titular! Am devenit prieteni şi, începând din ziua aceea, părea să nu mai fi existat niciodată vreo Madona din Nedermunster.

Veltman scutură din cap cu o expresie indignată:

— Dar în fond nu v-a iertat niciodată afrontul…

— Da, chiar aşa se pare!

— Şi de aceea, pur şi simplu din perversiune, i-a şoptit la ureche primarului că expoziţia noastră va fi un vax fără pretinsul său Van Eyck, nu-i aşa?

— Quod erat demonstrandum. După treizeci de ani, vicleanul vulpoi socoteşte că, în sfârşit, a sosit timpul să-mi facă bucata. De fapt pentru el este mai mult un joculeţ ghiduş decât o revanşă ranchiunoasă.

— Şi atunci ar urma ca Madona să fie exclusă din expoziţie? am întrebat eu cu un ton profesional.

Goetgebuer bătea încetişor darabana pe blatul elegantului său bureau-ministre – semn că-şi concentra gândurile.

— Nu, recunoscu el cu sportivitate, după o scurtă pauză. E o piesă într-adevăr frumoasă, lucrarea unui epigon interesant.

De regulă, ezit îndelung înainte de a-mi da obolul într-o chestiune de interes public. De data asta simţeam totuşi că între noi trei se punea ceva la cale, se urzea un fel de conspiraţie.

— Dar oare piesa nu poate fi expusă fără să se ţină seama de aerele arogante de expert ale lui

Kristijn?

— Mi-ai luat vorba din gură, dragul meu Scheepmaker! Spune-mi, te rog, Veltman, în ce stadiu se află catalogul?

— Azi am primit prima tranşă de şpalturi în corectură.

— Perfect… Tipograful ar cam merita să fie luat la trei păzeşte pentru întârziere, dar de data asta tot răul spre bine – ne-a făcut fără să vrea un serviciu nemaipomenit. Stai să mă gândesc…

Bine, deci Sfântul Kristijn şi primarul îşi vor avea Madona… Transmite-i din partea mea domnişoarei Stekelenburg să caute numărul din Jurnalul de Arheologie şi Istorie a Artei în care pe vremuri i-am tras un perdaf ministerialului meu amic…

— Înţeles, zise Veltman, făcând complice cu ochiul. Expoziţia se îmbogăţeşte, aşadar, cu încă o piesă, dar cât priveşte afacerea Van Eyck, ne facem că plouă – nici n-am auzit de aşa ceva…

— Exact… Pentru noi nu există decât un maestru anonim din Nedermunster, şi atâta tot. În rest, Egidius n-are decât să se înverzească de furie.

Colegul meu începu deodată să se scarpine în claia deasă de păr,

cu un aer preocupat.

— Îi tragem clapa, asta e! Dar cum reuşim să ne descurcăm la timp? Dacă o luăm pe cale oficială, după o lună o să ne vedem cu buza umflată!

— La maison ne recule devant aucun sacrifice![1] declară boss-ul, cu fata luminată de un jovial zâmbet drăcesc şi îşi aruncă ochii pe anticul lui ceasornic de buzunar. Dar vă rog să fiţi convinşi că n-am de gând să las lucrurile să lâncezească…

— Nu uitaţi că acum e sâmbătă după-amiaza…

— Aşa e, într-adevăr… Dacă cerem municipalităţii un autocar, tevatura administrativă o să dureze cel puţin până marţi!

— Maşinuţa mea e în curte, am sugerat eu.

Dacă n-aveţi nimic împotrivă, atunci sunt gata să…

— Uite o vorbă de bărbat adevărat! mă întrerupse custodele Goetgebuer, dându-mi totodată şi binecuvântarea. Aprobarea depinde practic de vicarul din Nedermunster… Bine… în timp ce tu vei porni glonţ într-acolo, eu am să-i dau numaidecât un telefon, în orice caz, înnoptezi acolo, ca să încarci eventual piesa mâine, pe lumina zilei.

Perspectiva de a-i pune beţe în roate lui Kristijn e cât se poate de ispititoare, desigur. Dar nu înseamnă că trebuie să ne pierdem bunul-simţ şi să comitem imprudenţe…

Ajutat cu hărnicie de domnişoara Stekelenburg, am burdușit portbagajul celor doi căluţi putere ai mei cu placaje, cartoane de ambalaj, sfoară groasă şi chiar o cantitate zdravănă de talaş. Din motive de siguranţă am aşezat pe locul liber din faţă şi un extinctor, imediat la îndemână.

Apoi m-am aplecat puţin şi am tras cu urechea la sforăitul simpatic al motorului minuscul, dar aprig. Poate că acord o importanţă exagerată unor astfel de mărunţişuri. Tot ce se poate, înainte de a mă dedica arheologiei am studiat totuşi istoria. De aici zic eu că mi se trage ideea că ceea ce ni se întâmplă într-un anumit moment a început deja de mult, cu mult înainte de a ne da seama că am părăsit definitiv

---

[1] Firma noastră nu precupeţeşte niciun sacrificiu (fr.).

— Toate notele de subsol din acest volum aparţin traducătorului. (N. red.)

cărarea bătătorită a destinaţiei noastre, aparent imuabil prestabilită…

Nu mai fusesem niciodată la Nedermunster, un orăşel tupilat printre colinele Flandrei de Sud.

După o vreme de glorie în Evul Mediu, războaiele religioase îl duseseră la ruină economică aproape totală. Şi cu toate acestea îşi mai păstra încă mult din aura de odinioară. Catedrala, cu cripta din timpul Carolingienilor, e socotită o valoroasă mostră de stil romanic timpuriu. O tradiţie foarte tenace îi atribuie lui Klaas Sluter frescele de pe frontonul primăriei. Vara se tălăzuiesc aici cohorte de vizitatori, turişti-pelerini la moaştele unui sfânt local care pare să se fi dedicat mai ales vindecării tulburărilor nervoase şi isteriei. Şi unde mai pui că Nedermunster se bucură de o grozavă reputaţie în lumea folcloriştilor, datorită unor datini carnavaleşti şi serbări ritualice de lăsata Secului, ale căror origini au fost până acum prilej de nesfârşite controverse docte.

Pe şoseaua dintre Aalst şi Oudenaarde m-am oprit la marginea unui sat pe jumătate adormit care se cheamă Hundelgem, adunat în jurul unei bisericuţe dărăpănate. Am scos harta ghidului rutier Michelin. N-aveam de ales: tot ce mi se oferea era un păienjeniş de drumeaguri desfundate, datând cam de pe vremea Mariei Tereza. Dar nu mi-a trebuit prea mult timp ca să-mi dau seama că între aceste şleauri părăginite exista o anume conexiune topografică, bine gândită, în mare parte spulberată de trecerea timpului, dar care trebuia să ducă la ţintă. Reţeaua trasată pe hartă părea să corespundă unei arhaice geometrii oculte. Şi aceste linii, deşi insesizabile la prima vedere, şi-au întipărit atât de apăsat urmele pe fizionomia blândă a peisajului ondulat, încât instinctul, chiar după o jumătate de mileniu, regăseşte traseul fixat cândva în timp şi în spaţiu de neamuri de mult pierdute în negura uitării – după un străvechi stejar, o capelă năruită, o moară de vânt mâncată de putregai, un conac împrejmuit cu gard de cărămidă sau un birt singuratic, cu inutilul cuvânt „Popas” înscris pe lemnul firmei roase de stihii…

Era încă prea devreme pentru a numi „seară” întunecarea ce se lăsa. Şi totuşi era pe aproape clipa aceea în care cerul de februarie, cu o străvezie puritate de cristal, avea de îndată să se închidă ca o diafragmă fotografică peste peisajul rarefiat: ferme mici şi albe, cu

grijă gospodărite, din care fumul se înălţa drept, ca o trăsătură de pensulă dintr-o acuarelă chinezească; rămurişul noduros, scheletic al livezilor desfrunzite sau lăstărişul din marginea unui pârâu zglobiu, în care roata unei mori de apă, năpădită de verdele muşchiului, părea că aşteaptă ceva care n-avea să mai vină niciodată, în cele din urmă am zărit orăşelul, aşternut într-o vale largă. Profilul lui dantelat era dominat de enorma biserică în stil romanic, cu cele două turnuri tăiate în ascuţiş scurt. Văzduhul era încă transparent şi scăldat într-un violaceu delicat, care mai încolo, înspre răsărit, se dizolva în cel mai pur verde, iar la orizont în albastru ultramarin.

Aţi văzut vreodată fotografii sau filme în care obiectivul lentilelor puternic focalizate pătrunde până în cele mai adânci planuri secunde ale unor picturi gotice? Peisajul depărtat capătă, prin bruscă apropiere, o viaţă a lui proprie mai autentică şi, în orice caz, mai misterioasă decât figurile de sfinţi din prim-plan. Pusese stăpânire pe mine senzaţia că eram absorbit de un astfel de arrière plan. Deodată mi s-a părut că, parcă precum copila Alice, pătrunsesem în cadrul bidimensional al unei oglinzi. Cu un gest involuntar am oprit motorul.

Blând împurpurate de jarul amurgului, cu o gingăşie aproape duioasă, colinele înconjurau ocrotitor orăşelul zugrăvit în culoarea prundişului de râu, în timp ce din şaua vâlcelei se ridica un abur gri-albăstrui, ca într-o pânză a unui primitiv flamand. Abia atunci când un camion din spatele meu m-a somat clipindu-şi farurile, am pornit înciudat mai departe, spre inima văii.

N-am înţeles la început ce anume mă făcea să mă gândesc cu atâta intensitate la anii copilăriei.

Apoi m-am dumerit: trebuia pesemne să pun asta pe seama vetustelor lămpi electrice care iluminau vitrinele, neînlocuite încă de lumina rece a tuburilor de neon. În ciuda unui incontestabil aer de intimitate provincială, strada principală, destul de populară la ora aceea, oferea un spectacol banal – ceea ce de fapt nu m-a surprins.

Aşezări de felul acestui orăşel, prin vulnerabilitatea poziţiei lor strategice, au fost veacuri în şir la cheremul abuziv al mercenarilor din toate colţurile Europei, aţâţaţi de pofta jafului, pârjolului şi violului. Noi trebuie să ne mulţumim, aşadar, cu ceea ce barbarii şi ostăşimea au binevoit întâmplător să cruţe. Iar aici se include, în orice caz, şi

piaţa din Nedermunster. Aceasta ar fi dominată în chip strivitor de impunătoarea catedrală St. Eligius, dacă efectul de masivitate copleşitoare n-ar fi atenuat de siluetele zvelte ale celor două clopotniţe gotice. Deşi de dată mult mai recentă, falnicele reşedinţe patriciene sunt mărturii cu nimic mai puţin venerabile ale unui trecut înfloritor, care s-a străduit în zadar să-şi prelungească viaţa până în veacul al XVIII-lea.

Vicarul era un bătrânel vioi, care mi-a strâns mâna cu căldură.

— pun venit, din toată inima, domnule Scheepmaker, zise el cu un accent uşor dialectal, rotunjit, în vocea altminteri cultivată. Acum o oră am primit un telefon de la profesorul Goetgebuer. Ştiţi, am fost colegi la universitate!

— Atunci s-ar putea spune că norocul mi-a întins o mână, i-am răspuns eu râzând. Şi sunteţi dispus…

— Mai încape vorbă?! Da, firește, după toate rigorile ar trebui mai întâi să obţinem încuviinţarea episcopului, dar de asta am să mă ocup eu după aceea.

Urcă treptele monumentalei scări de stejar şi deschise uşa locuinţei, o odaie tipică de pastor provincial, în care domnea o simpatică dezordine.

— După atâta drum prin ger ai nevoie neapărat de o duşcă pe cinste, declară venerabilul domn Vinderhoute. Cunoşti rachiul nostru de Balegem, din ienupăr, care se poate măsura cu cel mai bun gin din distileriile Schiedam sau Hasselt?

La prânz nu mâncasem decât un sandviş, înfulecat în pripă la snack-barul de lângă muzeu, astfel încât primele guri de alcool mi-au produs o euforie moleşitoare.

— Dumneavoastră nu beţi? l-am întrebat eu.

— Eu trebuie s-o ţin mai încetişor… Dacă între timp curiozitatea profesională nu-ţi dă astâmpăr, putem numaidecât să aruncăm o privire în biserică… Cu toate că eu unul aş prefera să aşteptăm până mâine dimineaţă. Ar fi păcat, desigur, ca prima ta impresie, la amărâta aia de lumină electrică, să nu fie pe măsura adevăratei valori a obiectului. Fiindcă e într-adevăr o piesă minunată, să ştii, chiar dacă n-am crezut niciodată o iotă din toate balivernele alea cu Van Eyck!

În semn de politeţe convivială, vicarul Vinderhoute îşi muie

buzele, mai mult simbolic, în păhărelul cu rachiu. După care, cu multă băgare de seamă, îşi turnă nişte picături dintr-un flacon de farmacie într-un pahar cu apă, pe care-l ridică în sănătatea mea şi bău.

— Minciuna e un păcat, mai ales pentru un slujitor al Bisericii! Un păcat cu care n-aş vrea să mă încarc atunci când drăguţul de doctor Coetsier mă va întreba probabil, la următoarea vizită, dacă n-am neglijat doctoria prescrisă de el.

— Dar sper că nu suferiţi de ceva prea grav.

— Ei, merge… Că doar nu dă omul ortul popii înainte de ceasul pe care i l-a sortit Domnul nostru, nu-i aşa? Dar, deh, ce să-i faci… Pe toată durata războiului am ţinut ascunsă o familie de evrei.

Şi, oricum, nu sunt un erou – în ciuda unui anume stoicism. După aşa ceva inima nu-ţi prea mai rămâne la fel, înţelegi…?

Serviţi de o doamnă căruntă, de certă distincţie, pe care amfitrionul meu mi-o prezentă drept sora lui mai mică, cina decurse într-o atmosferă minunată. Ca să ştiţi despre ce e vorba trebuie să fiţi o dată oaspetele unui preot de provincie flamand. Supa groasă de tomate, învârtoşată cu smântână, a dat din capul locului o lovitură serioasă experienţelor mele culinare cele mai rafinate şi mai cosmopolite. După care, bine învechitul şi binecuvântatul Moulin a Vent, datat 1921, a încheiat cu ostropelul à la Gantoise cel mai perfect pact de alianţă, cea mai armonioasă căsnicie gastronomică ce mi-a fost dat vreodată s-o degust, astfel încât buna mea dispoziţie putea fi pusă la fel de bine pe seama acestui de-al doilea deliciu culinar, precum şi a vinului de Bourgogne, temeinic maturizat de-a lungul a patru decenii de vechime…

Încăperea în care ne găseam era la primul etaj, situată la faţada clădirii vicariatului, care data din veacul al XVIII-lea. Deodată m-a izbit faptul că jos, în stradă, mişcarea şi rumoarea păreau să se înteţească în mod simţitor.

— O, Doamne, aşa e, zise gazda mea. Închipuie-ţi că am uitat cu desăvârşire. Ştii că seara din ajunul lăsatei Secului este unul dintre momentele de vârf ale folclorului nostru local. Nu ştiu dacă toată tărăşenia asta e prea nostimă – deocamdată mă abţin de la orice comentariu – dar în orice caz nu trebuie să ratezi şansa de a vedea spectacolul.

Ne-am aşezat la fereastră. Nu trecu mult şi mulţimea întâmpină cu urale frenetice o procesiune bizară care, în lumina pâlpâindă a sute de făclii ce fumegau lugubru, îşi făcu intrarea în piaţă dintr-o stradă laterală. Fără să vreau, mi-au venit în minte spectacolele de acelaşi soi din oraşul meu natal, care de obicei mă cam îngreţoşau, din cauza vulgarităţii aproape exhibiţioniste a femeilor de mahala pe jumătate cherchelite.

Protagoniştii acestei parade de lăsata Secului aveau costumaţii dintre cele mai stranii. Alcătuiau un conglomerat forfotitor de bufoni, diavoli, oşteni, strigoi cu înfăţişări ovulare, uriaşe găoace de ou ambulante din care ieşeau picioare groteşti ca nişte fuse, monştri în chip de plante cu inflorescenţe de scaiete în loc de cap, jivine acvatice solzuroase cu capete răzbuzate de ştiucă, motani încălţaţi apucaţi de călduri, şopârle buburoase cu ochi holbaţi şi încă multe alte arătări strigoieşti nu mai puţin sinistre, cărora mintea mea nu le putea găsi un nume, nici măcar cu aproximaţie. Atât cât puteam să disting, acolo unde feţele nu erau şi ele la rândul lor acoperite cu drapaj carnavalesc, purtau cu toţii măşti hidoase, cărora lumina tremurândă a torţelor le dădea o autenticitate demonică. Cu ţipete stridente şi ţopăieli deşucheate, toate aceste personaje făceau brâu în jurul unei căruţe ţărăneşti trase de o pereche de boi, în care mi s-a părut că desluşesc vag făptura unei femei, înveşmântată în zeghea albă a penitenţei.

Atelajul se opri. Personajele infernale împingeau îndărăt cu făcliile mulţimea care se îmbulzea tot mai aproape. Acum am observat că femeia din căruţă era o momâie împăiată, în mărime naturală, cu un chip otova, fără trăsături, ţinută în picioare de un călău şi de gealaţii acestuia. M-au scuturat fiorii, deşi macabrul spectacol părea cumva să se petreacă la o nemărginită distanţă, ca o imagine miniaturală în lentila unui binoclu răsturnat, fără să depindă totuşi de vreun fenomen optic. Pentru omenirea adunată acolo totul nu era, bineînţeles, decât o farsă în travesti. Dar pentru mine reprezentaţia părea să trezească ecourile unei taine ascunse în adâncul fiinţei mele, ceva care până atunci dusese o viaţă secretă, de care mă despărţea distanţa unor timpuri pierdute în uitare.

Am strâns din umeri înfiorat, cu fruntea încinsă lipită de fereastră, în acelaşi timp dându-mi totuşi seama că această reacţie nu

era decât o poză faţă de mine însumi.

Ăsta-i vinul care-şi face mendrele, fir-ar să fie", îmi ziceam. „Vinul, care a început să fermenteze în digestie şi pune acum stăpânire pe sângele meu".

Gâdele şi gealaţii coborâră din căruţă cu mişcări de maimuţe care se dau jos din copac. Dar momâia rămase în picioare, dreaptă, chiar fără sprijinul lor. Avea o expresie atât de autentică, atât de reală, încât mă întrebam dacă nu este totuşi o figurantă în carne şi oase. Şi veni acum rândul diavolilor stacojii care, scoţând nişte răcnete de te treceau junghiuri prin măduva oaselor, se apucară să îngrămădească braţe întregi de paie, vreascuri şi crengi în mijlocul pieţei. Apoi, cu gesturi care mimau scârba, ciracii călăului azvârliră păpuşa – căci, firește, era un manechin – pe rugul astfel înjghebat.

Se lăsă o linişte mormântală. Apăru un ins slăbănog, înveşmântat într-un domino negru cu pieptar alb. Purta o mască fioroasă, în chip de hârcă, un cap de mort care stârni un murmur de groază în mulţime. Cu gesturi solemne, desfăşură un sul de pergament. Mărul lui Adam îi tresaltă ritmic pe când dădea citire unei proclamaţii, pesemne sentinţa pronunţată asupra femeii de paie, deşi eu nu puteam să prind niciun cuvânt de acolo de unde mă aflam, la postul nostru de observaţie din spatele ferestrei. Când isprăvi, se aplecă puţin înspre osândită, cu un aer de trucată bunăvoinţă, ca şi cum ar fi fost gata să-i asculte ultima dorinţă. Între timp, un diavol deghizat într-o caricatură de preot, cu odăjdii scălâmbe şi ponosite, se făcea că schimbă vorbe cu condamnata. Când îşi încheie misiunea, această bizară faţă bisericească schiţă nişte gesturi de deznădejde, vădit fățarnică, înspre sinistrul magistrat. Dezamăgit, chipurile, de îndărătnicia păcătoasei, acesta îşi ridică braţele, patetic şi dezolat.

După care, cu o expresie de prefăcută oroare, le porunci gealaţilor să aprindă rugul.

Era limpede că vreascurile şi crengile fuseseră stropite dinainte cu petrol. Fiindcă vâlvătăile izbucniră numaidecât, înalte de câţiva metri. Cu toate acestea mai dură un timp până când limbile de foc să ajungă la momâia, al cărei chip omenesc încă mă tulbura, în sfârşit veşmântul începu să ardă, cu pâlpâiri şovăielnice în primele clipe.

Aveam impresia că participanţii la acel ritual imolator nu numai

că erau stăpâniţi de o înfiorată încordare, dar că feţele privitorilor nemascaţi încremeniseră într-un rânjet sadic.

În cele din urmă zeghea albă a penitenţei se aprinse în toată legea. După care, la scurt timp, trupul plesni cu un zgomot imens, împroşcând aşchii luminoase, o jerbă multicoloră de stele şi scântei şi o bine cunoscută incandescenţă verzuie de foc bengal. Manechinul, înţesat în prealabil cu cartuşe, deveni foarte curând doar o mână de zdrenţe informe din care, în final, se înalţe limba ascuţită şi răsucită a unei flame albe, ca o lentă şi obscenă dezmierdare a morţii. Din mijlocul mulţimii izbucniră terifiante urale de jubilaţie.

Focul zumzăia şi şuiera ca o insectă preistorică de dimensiuni gigantice. Turmentată de o demonică frenezie, masa de celebranţi se încinse într-o horă orgiastică, dirijată de tenebrosul magistrat, în cercul din interior homunculii ovulari se învârteau ca nişte sfârleze, larve în formă de mosor cuprinse de spasmele delirante ale facerii, zvârcoliri lăuntrice din care dădeau să se zămislească monstruoase coleoptere. Mi se părea că aveau să-şi spargă găoacea din clipă în clipă, să-şi abandoneze aparenta dispoziţie paşnică şi să se năpustească asupra dansatorilor cu antenele lor sinistre, înzestrate cu cleşti enormi.

Dar asta nu s-a întâmplat. Treptat, vâlvătăile se istoviră. Personajele mascate se coagulară din nou într-un grup eterogen, în care se amestecau acum şi parte din spectatori. De undeva izbucni o fanfară, în sunetele căreia cortegiul făcu de trei ori ocolul pieţei într-un vârtej de farandolă. După care tot puhoiul se scurse pe una din străzile laterale. Zarva se stinse în adâncimea serii de iarnă.

Ca un fel de divertisment, se ivi acum o echipă de pompieri, cu căştile şi nasturii de alamă lustruiţi oglindă. Trăgeau după ei o străveche pompă, al cărei prim jet de apă, plăpând şi nesigur, se îndreptă spre rugul care fumega mocnit.

O perdea de pâclă umedă îmi răpi din vedere piaţa, peste care acum se aşternuse din nou liniştea. Dar spectacolul îmi lăsase o imagine atât de puternic întipărită pe retină, încât pentru o bună bucată de timp încă am mai crezut că văd perindându-mi-se prin faţa ochilor tainice întruchipări fantasmatice, care păreau doar încet şi cu îndărătnicie să se mistuie în ceaţa fumegoasă…

— Da, murmură amfitrionul meu, umbrit de gânduri. Ce să-i faci, aşa sunt oamenii…

Tonul lui m-a surprins. I-am răspuns râzând:

— Mi se pare o petrecere destul de nevinovată, părinte. Sau poate vă temeţi cumva că până dimineaţă serbarea asta se va lăsa cu cine ştie ce alte drăcii?

Îşi umplu pipa. Gândurile lui păreau plecate în altă parte. N-a sesizat imediat care era rostul chibritului aprins pe care i-l ţineam întins cu amabilitate.

— Nu mi-o lua în nume de rău… Sunt cu mintea puţin aiurea. Nu găseşti că a fost un spectacol lugubru, Scheepmaker?

— Ca s-o spun pe şleau, m-au cam trecut toţi fiorii. M-a făcut să mă gândesc la viziunile de coşmar ale lui Bosch şi Bruegel.

— Da, poţi să priveşti lucrurile şi în felul ăsta…

— Mai există şi un alt fel în care pot fi privite?

Îşi întinse picioarele mai aproape de foc. În cameră liniştea căpătase o consistenţă cvasimaterială.

— Mă vei bănui poate că sunt un preoţel cu mintea îmbâcsită şi gândirea mărginită… începu el.

— Ei, cum aşa, domnule vicar? De unde aţi mai scos-o şi pe asta? am protestat eu. Pentru orice om de bun-simţ, cu judecata sănătoasă, e lesne de înţeles că un slujitor al Bisericii nu poate fi prea entuziasmat de asemenea făcături păgâne!

— Nu asta vreau să spun… Numai că, vezi tu, eu am dat de urmele originii acestei serbări ritualice de lăsata Secului, care aici, în localitate, se mai numeşte şi Arderea pe Rug a lui Jannekin.

— Dar asta-i minunat, nu-i aşa?!

— Asta din punctul dumitale de vedere, ca om de ştiinţă!

— Şi de ce nu!?

— Într-adevăr… Şi în acelaşi timp ar fi fals să o socotim o reminiscenţă păgână. Eu am simţit foarte curând că toată tărăşenia trebuie să fie legată de cine ştie ce oribil caz scandalos din istoria proceselor de vrăjitorie.

Focul din cămin sfârâia cu o prietenoasă intimitate, în spatele grilajului placat cu foi de mică.

Cu atenţia afectuoasă a unei surori, domnişoara Amalia umplu

paharele cu rachiu. Am dat din cap în semn de aprobare şi mulţumire. Totul îmi crea sentimentul că ne legau ani îndelungaţi de prietenie.

— Sunt un nerod că nu m-am gândit la asta din capul locului!

— Cu vreo cincisprezece ani în urmă am fost trimis aici de episcopul meu. Prima oară când am asistat la această Ardere a lui Jannekin m-am cutremurat de oroare. Numai că eu mi-am făcut un principiu din a observa cu calm şi luare-aminte tot ce se întâmplă în viaţă şi a nu ocoli niciodată momentele dificile fără să le fi trecut prin sita cercetării. Pe scurt, m-am hotărât să pătrund în miezul enigmei, să descifrez taina acestui ritual barbar de lăsata Secului.

— Şi aţi izbutit?

— Într-o anumită măsură, da. Am scris chiar şi un studiu pe tema asta, destul de temeinic. Cu toate că până acum n-am ajuns încă la un acord cu mine însumi în privinţa publicării lui. Încă nu m-am decis să-l încredinţez tiparului. O atitudine destul de puţin ştiinţifică, nu-i aşa?

— Vor fi fost anume cauze omeneşti care v-au determinat o astfel de atitudine, am răspuns eu cu precauţie, foarte atent la întorsătura pe care o luase discuţia. Motive personale, mai importante decât istoria sau folclorul.

— A, ştiu prea bine cât de lesne poate fi suspectat un prelat de prudenţă rigidă. Cu toate că nimeni n-ar avea de ce să mă arate cu degetul în cazul tipăririi. De fapt un prieten, care editează; vin important periodic al iezuiţilor, îmi telefonează sistematic, încercând să-mi smulgă textul pentru publicaţia lui lunară.

— Şi atunci ce anume vă reţine?

Clătină din cap, ca şi cum îşi repeta întrebarea-i mea în tăcere.

— S-ar putea să fiu reticent faţă de anumite aspecte ale naturii umane. Dar asta este deja altă; poveste. Pe de altă parte, cred că înţelegi că eu, ca:

vicar de Nedermunster, m-am aflat într-o poziţie cu totul privilegiată. Puteam să profit de orice clipă liberă pentru a-mi face drum la arhivele bisericii, niciodată sistematic cercetate până atunci.

La început, zelul meu a fost cu totul nerodnic…

— Ca şi cum aţi fi căutat un ac într-un car cu fân. Bănuiesc că de fapt aşa trebuie să fi fost.

— Ba mai mult, s-ar fi zis chiar că acul nici nu exista. Până într-o zi, când am dat peste o hârţoagă in-folio, îngropată într-un metru cub de rapoarte provenite din atelierul bisericii.

— Documentul făcea vreo referinţă la…?

Vicarul dădu din cap afirmativ şi, ru ochii aproape închişi, îşi muie buzele în băutura tare din pahar.

— Şi fiindcă nu mă ocupasem niciodată cu paleografia, mi-au trebuit luni de zile \până să descifrez cazul, cu atât mai mult cu cât nu voiam să recurg la nicio altă cale. De ce? Nunţiu nici eu… Era dosarul complet al unui proces de vrăjitorie din secolul al XV-lea.

— La dracu'! m-am scăpat.

Preotul părea să nu fi dat nici cea mai mică atenţie exclamaţiei mele atât de puţin creştineşti.

— Învinuita se numea Jannekin Aevesoete – Tohanna Aevesoete, dacă vrei. Era de loc din ţinutul Waas şi în seara din ajunul lăsatei Secului a fost executa ta…

—) e unde dumneavoastră aţi tras concluzia că…

— Că Arderea pe Rug a lui Jannekin din ziua de azi are la origine o tragedie infamă care s-a petrecut cu mai bine de cinci sute de ani în urmă, şi la o aruncătură de băţ de locul în care stăm noi acum de vorbă!

— Acum îmi este limpede ce anume vă împiedică să publicaţi studiul, am spus meditativ.

— Chiar aşa, dragul meu Scheepmaker?

— Aş zice că intimitatea cu acest dosar a făcut cazul atât de concret pentru dumneavoastră, încât o anumită satisfacţie de ordin ştiinţific v-ar apărea ca ceva imoral.

Chipul lui prietenos avea o expresie obosită.

— Îţi mulţumesc pentru înţelegere… O dată descifrate şi dactilografiate cu grijă de soră-mea, cred că am citit şi răscitit actele procesului de sute de ori. Fără doar şi poate că vânătoarea de vrăjitoare a fost o ruşinoasă impostură, generată de interesele personale şi de complexele subconştiente de vinovăţie ale acuzatorilor şi juriştilor. De aceea mă tem că s-ar putea să mă înţelegi greşit, dar, oricum ai lua-o, n-am mai putut de atunci nicio clipă să resping cu desăvârşire gândul că Jannekin Aevesoete a fost într-adevăr o

vrăjitoare…

— Doar nu vreţi să spuneţi, domnule vicar – l-am întrebat eu zâmbind stânjenit – că un om ca dumneavoastră poate să creadă că…?

— Fii liniştit, dragul meu prieten. Se înţelege!

că nu sunt dispus să dau crezare tuturor vrăjitoriilor pe care ea însăşi, fără să fi fost supusă la torturi, declara că le-ar fi practicat. Şi subliniez:

fără să fi ajuns pe scaunul de tortură. Acest din urmă fapt nu e o născocire a grefierilor.

Am dat din cap în semn de încuviinţare.

— Dimpotrivă, ei priveau tortura ca pe o metodă recomandabilă.

— Nu-i aşa…?! Era o şansă în plus oferită acuzatei de a-şi dovedi nevinovăţia, prin perseverenţa negării învinuirilor. Că în mod fatal trebuia să se ajungă şi la un moment, insuportabil, în care oricine ar fi mărturisit orice, asta era o idee care nu-şi găsea locul în precara lor cunoaştere a naturii umane.

— Până aici sunt cu totul de aceeaşi părere cu dumneavoastră, domnule vicar.

— Dar, în acelaşi timp, francheţea mărturisirilor acestei Jannekin mi s-a părut atât de uluitoare, încât n-am ştiut pe care parte s-o mai apuc. Se mândrea cu emfază de relaţiile ei infame cu forţele întunericului. Cică fusese părtaşă de sute de ori la Sabbatul de pe Muziekberg şi prin alte părţi, până departe, în ţinutul Albi, pretindea ea fără să clipească sau să roşească. Se mai făleа că pătrunsese până în străfundurile ştiinţelor magice şi a pus în mare încurcătură tribunalul când a afirmat că focul n-avea nicio putere asupra ei, chiar dacă trupul i-ar fi fost ars şi cenuşa risipită în cele patru zări.

— O dementă, am bombănit eu. O alienată mintal, care în zilele noastre şi-ar găsi locul într-un ospiciu.

— Nu-i aşa? De altfel, actul de acuzare conţinea oarecum banalităţi pentru vremea aceea, delicte comune, de care se auzea mai la tot pasul.

Dar ea a pufnit în râs şi a mai adăugat cu insolentă nu ştiu câte oribile grozăvii. Ştii doar cât de minuţioşi erau notarii noştri în Evul Mediu, când era vorba de consemnarea ultragiilor eretice. Şi, cu toate

astea, n-am reuşit să scap de senzaţia că miezul chestiunii trebuie să fi fost în altă parte…

— O masochistă?

— O masochistă, o isterică – probabil că trebuie să avem în vedere şi astfel de posibilităţi. Cu toate acestea mi-am tot frământat mintea şi mi-am zis că era şi altceva, care poate depăşeşte sfera noastră actuală de înţelegere.

— Dar aţi putut să dezlegaţi această enigmă?

— De fapt am ajuns la convingerea că actele procesului treceau sub tăcere esenţialul…

— Aveţi vreo ipoteză personală, părinte?

— Cum să spun… Aveam mereu impresia că undeva, în ungherele cele mai tainice ale minţii mele, exista ceva care aştepta momentul prielnic pentru a căpăta o formă, un contur bine definit şi exprimabil, ceva care nu reuşea totuşi să străbată până în zonele puterii mele de înţelegere. Mintea se străduia să formuleze în limbaj curent, inteligibil, ceva din această senzaţie, dar nu găsea cuvintele care-i trebuiau. Nu crezi că e o mare absurditate, Scheepmaker?

— Dar de ce s-o luăm aşa? Fără să pretind că ar avea o legătură directă cu subiectul nostru, îmi vine acum în minte o comunicare ştiinţifică pe care am citit-o acum câţiva ani. Autorul susţinea că nu va mai dura mult până când descoperirile din lumea fizicii vor ajunge într-un impas vremelnic din lipsa mijloacelor de expresie adecvate, la limita puterii de exprimare a limbajului uman uzual. Deocamdată sună a fantasmagorie şi totuşi, cât de adesea ştiinţa noastră despre sufletul omenesc nu se împotmoleşte din cauza unor asemenea insuficienţe de limbaj.

Părintele Vinderhoute mă privi cu uimire:

— Să ştii, Scheepmaker, că ce spui tu nu sună deloc aiurea…! Eu m-am adâncit cu fervoare în cercetarea documentelor procesului. Nici chiar cele mai importante date nu păreau a fi în stare să activeze în creierul meu nu ştiu ce fascicule de materie cenuşie intrate în amorţire. Deşi antecedentele acestei Jannekin Aevesoete erau destul de picante. Există multe indicii că totul începuse cu reputaţia sa deplorabilă ca femeie de moravuri uşoare, până când a intrat în concubinaj cu un pictor care în dosar apare sub numele de Petrus van

Dornezele. îi va fi servit acestuia drept model în nenumărate rânduri până atunci.

— Şi ăsta era un delict atât de grav?

— Îi pozase goală, vreau să spun, ceea ce pe atunci trecea drept o infamă nelegiuire, cu atât mai mult cu cât ibovnicul ei primea comenzi cu precădere din partea bisericilor şi a mănăstirilor.

Băutura mi se suise la cap. Am golit totuşi paharul dintr-o ultimă sorbitură. De atunci mă tot întreb dacă ameţeala mea nu se datora în primul rând încordării aproape supraomeneşti la care mă supusese efortul de a-mi aminti ceva –"; ceva care se îndărătnicea în mod sâcâitor să rămână sub pragul gândirii mele conştiente.

De ce mărunţişuri depinde uneori destinul nostru!

Vicarul Vinderhoute şi domnişoara Amalia nu e îndoiseră nicio clipă că voi înnopta la ei. De Tvi nimic nu mi se părea mai ispititor decât un t moale, aşternuturi proaspete şi o plapumă uşoară, umplută cu fulgi. Am refuzat totuşi, cu o politicoasă fermitate, generoasa ofertă. Ca să nu-i mâhnesc pe simpaticul preot şi pe atât de drăguţa bătrânică, am pretextat că în aceeaşi seară trebuia să ajung neapărat la Oudenaarde, pentru o întâlnire urgentă cu un vechi prieten, unde urma să rămân peste noapte, desigur. Deşi eu aveam de gând să trag la „Mărul de Aur". O minciună de circumstanţă! De ce? Eu n-am fost crescut în spirit cucernic. De aceea nu vedeam cum aş fi putut accepta ospitalitatea unei persoane atât de fermecătoare ca Vinderhoute fără să accept implicit şi ideea de a asista la liturghia pe care el însuşi avea s-o ţină în seara următoare – ceea ce nu-mi surâdea deloc, de ce să nu recunosc. Dar mi se părea îngrozitor să-l jignesc astfel pe bietul prelat, sustrăgându-mă de la vecernie în timp ce mă aflam acolo şi-i eram oaspete. Aşa că am preferat să fiu în cu totul altă parte.

Pe scurt: m-am aşezat la volan şi am pornit, în faptul serii, în timp ce părintele şi sora lui îmi făceau cu mâna de pe veranda în stil Renaissance a vicariatului. Pe străzile cufundate în întuneric îmi mai ieşea în cale, ici şi colo, câte un chefliu zgomotos şi nesigur pe picioare, fiindcă festinul de lăsata Secului era în toi, după cum se putea vedea prin ferestrele aburite ale birturilor. Am ieşit pe o poartă veche, rămasă intactă, a burgului Nedermunster, al cărui parfum medieval părea să fie prea puţin alterat de zarva beţivilor şi a tonomatelor.

Am intrat pe o şosea îngustă de ţară, cu făgaşe de căruţă îngheţate şi bălării amorţite de frig de o parte şi de alta. Drumul şerpuia domol printre!

ogoare pentru ca, la un moment dat, cu un cot!

brusc, să suie coasta dealului. Vinderhoute îmil dăduse instrucţiuni minuţioase, fără să fi pomenit totuşi vreo clipă de pădurea de mesteceni cu trunchiuri argintoase pe care o străbăteam acum.

Am înjurat de toţi dumnezeii când scânteierea primilor fulgi de zăpadă a început să zburde în conurile de lumină ale farurilor. Şi, deodată, ninsoarea s-a înteţit atât de tare, încât o auzeam lovindu-mi cu foşnet surd parbrizurile. Am pus în funcţiune ştergătoarele şi radiatorul, dar nu trecu mult şi chiar topitura, sub muşcătura vântului rece şi tăios ce se stârnise, se transforma într-o pojghiţă subţire de gheaţă. Nu-mi mai rămăsese altceva de făcut decât să apăs pe butonul spray-ului antigel. Perdeaua albă de nea, care cobora din văzduh în răsuciri jucăuşe, şi parbrizul înceţoşat, întocmai ca într-o operă rusească a grand spectade, formau un dublu câmp optic ce ameninţa să mă ameţească. Cu toate acestea m-am ţinut tare la volan şi am dat drumul la radio, însă micul aparat de bord, altminteri atât de fidel şi de docil, nu scotea acum decât un slab zgomot de fond. „Pesemne că a cedat un tranzistor”, mi-am zis.

Când am ajuns pe creasta dealului, pădurea – troienită acum din belşug – nu se curmă. Oare cum putusem să mă înşel într-un asemenea hal?

Deocamdată nici vorbă de şoseaua spre Oudenaarde. Şi drumeagul coborî numaidecât înspre vale. De jur-împrejur, de-a lungul drumului, nu se zărea nicio casă. De altfel nici prin gând nu mi-ar fi trecut să bat la vreo uşă. Acum înaintam

Atât de încet, încât răsuflarea radiatorului era de-a dreptul rece. Intervalul scurt de timp de care aveau nevoie ştergătoarele de parbriz să-şi schimbe sensul în punctul mort era suficient pentru ca cele două urme în formă de evantai să se acopere din nou aproape complet cu zăpadă. Oricum, nu mai putea dura mult până aveam să dau de vreun sat.

În ciuda calmului apatic care se înstăpânise asupra mea, mărturisesc că am avut o plăcută tresărire de emoţie atunci când, în

inima văii bogat împădurite, am zărit sclipirea verzuie a unor ferestre luminate. Mi-a sărit numaidecât în ochi un panou publicitar la marginea drumului. Am frânat cu prudenţă. Recunoscător, am profitat de acest prilej pentru a-mi dezmorţi picioarele înţepenite de frig. Din doi paşi am trecut drumul şi am dat la o parte zăpada de pe inscripţie. Pelerinul în Galiţia, aşa suna înscrisul, în caractere pseudogotice, iar dedesubt era desenată o mână cu arătătorul întins, îndreptat spre o potecă lăturalnică ce cobora în povârniş.

Există oare pe lumea asta ceva mai capricios decât natura umană? De unde tocmai mă aflasem pe punctul de a mă rătăci fără speranţă în noaptea viscolită, deodată prezenţa unui ospitalier tractir rustic mi s-a părut ceva de la sine înţeles.

Nu zărisem oare în după-amiaza aceea, în repetate rânduri, cete de vânători cu puşti şi tolbe cutreierând ţarina înţelenită? Nu era logic ca aceştia să găsească ici şi colo câte un loc de popas în care să-şi încheie ziua cu un taifas bine tihnit? Cu vădit haz lăuntric îmi adusei aminte cu câtă voluptate obişnuia să-mi elogieze asemenea locante prietenul meu Amadeus Zevenaerde, capelan, poet şi epicureu. Popasurile astea, zicea el, erau frecventate de gurmanzi rafinaţi, unii veniţi chiar mai de departe, fie numai şi de dragul câtorva specialităţi gastronomice, care în localurile citadine erau socotite prea costisitoare sau prea sofisticate pentru clientela de toată mâna.

Am coborât fără grijă povârnişul, cu motorul în plin, fără să umblu la pedala de frână. Între timp mă întrebam totuşi dacă, în inocenţa lui, Amadeus nu fusese cumva păcălit într-un mod mult prea naiv de aromele bucătăriei! Nu trebuia oare să mă aştept mai degrabă la una dintre oazele acelea de tainică linişte unde se desăvârşesc aventuri amoroase, temătoare de ochiul de insectă, cu o mie de faţete, al moralităţii burgheze? Mă gândeam la toate acele drame, la visele – în cea mai mare parte prematur spulberate – care-şi aflau aici scurtul răgaz de înflorire şi promisiune, dar n-apucau niciodată să cunoască şi rodul împlinirii; la iluziile năruite, care macină atât de dureros sufletul pentru tot restul vieţii, deşi încă de la primul pas au călcat pe drumul irevocabil al morţii sau trădării, orbite deocamdată de părelnica intimitate domestică a unui hănuleţ cochet, cu scene englezeşti de vânătoare pe pereţi – şi poate chiar şi simbolice trofee de vânătoare –

o odăiță discretă și silențioasă, o cameră de baie căreia nu-i lipsește nimic și un registru de oaspeți din care reiese limpede ca lumina zilei că persoanele necăsătorite nu împart niciodată același culcuș.

Când am dat în sfârșit cu ochii de clădire, mi-au venit în minte niște versuri de Richard Minne[2]:

Un vechi hotel, unde drumeț și animal își vin în fire.
Tescuită-n iscusite elzeviere[3]
Păstrate sunt atâtea nume de trecători străini
Ce-au tot venit, și revenit, din Răsărit, ca pelerini.

Poarta remizei era deschisă, așa că mi-am adăpostit mașina. Acum m-am dumerit de unde venea lucirea aceea verzuie a luminii. Ferestrele erau făcute după modelul cul-de-bouteille, rar folosit astăzi, care m-a trimis cu gândul la un gigantic instrument fotoelectric, cu lentile tăiate din sticla verde-clondir și așezate într-o figurație matematică bine determinată. Zăpada granuloasă continua să se cearnă în jurul meu. M-am căznit un răstimp să împing ușa, până când am tras ușurel în sus de inelul metalic. Ușa s-a deschis aproape ca de la sine. Am pătruns cu pași șovăielnici, ridicând din umeri și lăsând deoparte orice gând că aș putea fi învinuit de necuviință.

Oricum, cât de curând avea să apară cineva din personalul de serviciu – și atunci de ce nu mi-aș fi îngăduit să intru fără nicio grijă?

Pesemne că din afară ferestrele avuseseră un efect de reflector, fiindcă înăuntru iluminația consta cu precădere din lămpi electrice în chip de torțe. Mi-am plimbat fascinat privirea prin interiorul conceput într-o desăvârșită imitație de stil arhaic – căci ce altceva ar fi putut să fie decât o imitație? Mi-am întins mâinile amorțite de frig înspre focul care trosnea blajin și sfârâia cu o complice intimitate în vatra afumată a șemineului. A trecut o bucată de vreme până să percep cu certitudine

---

[2] Jurnalist, critic literar și poet flamand (1891 – 1965).

[3] Tip de literă conceput și folosit de editorul olandez Louis Elzevier (1540 – 1617), creatorul unei faimoase rețele de manufactură tipografică și edituri în Europa veacului al XVI-lea, perpetuată și extinsă de urmașii săi.

o prezenţă omenească în preajmă. Deşi persoana necunoscută se afla doar la câţiva paşi depărtare, n-am izbutit la început să-i disting decât ochii. Luat prin surprindere, vădit încurcat, am spus:

— Vă rog să nu mi-o luaţi în nume de rău. Uşa s-a deschis cu uşurinţă şi eu n-am făcut altceva decât să intru.

— Dar nimic mai firesc, bineînţeles. De obicei localul e deja închis la ora asta, dar facem o excepţie pentru sărbătoarea din ajun de lăsata Secului la Nedermunster. S-a nimerit cât se poate de bine: aţi picat tocmai la timp pentru masa de seară.

— Dar în primul rând n-aş vrea deloc să vă deranjaţi, am răspuns eu cu un aer demn, deşi îmi surâdea al naibii ideea unei cine uşoare înainte de culcare. Probabil că expediţia prin zăpadă şi încordarea nervoasă mă cam sleiseră.

Ochii femeii aveau cenuşiul deschis al unui cer de primăvară învăluit într-o subţire înnourare, dincolo de care se ghiceşte prezenţa soarelui. Cu toate acestea eram dispus să cred că la lumina zilei ochii aceia trebuia să fie albaştri – fiindcă, iată, griul făcuse deja loc unui violaceu catifelat.

Mă simţeam atât de fascinat de privirea/ aceea, încât trăsăturile feţei mi-au devenit vizibile abia treptat. Cum aş putea să le descriu în cuvinte sau să le sugerez, măcar cu aproximaţie? Cât ar putea să spună o simplă formulă verbală? Dacă aş invoca, de exemplu, o linişte nemărginită, aproape liberată de materialitate? Mai târziu mi s-a întâmplat adesea să închid ochii convulsiv, pentru a imprima imaginii de neşters din amintirea mea o consistenţă atât de palpabilă, o forţă atât de reală încât uneori mă trezeam întinzând în gol mâinile tremurând de dorinţă. Era cea mai nobilă întrupare a frumuseţii omeneşti care-mi fusese dat s-o văd. Şi m-am simţit invadat dintr-odată de o certitudine totală, convingere deplină că pentru mine această frumuseţe, într-un chip misterios, existase dintotdeauna, din toate timpurile.

Eu nu o contemplam doar. O recunoşteam.

— Vă mulţumesc pentru ospitalitate, am spus.

Mi-e încă destul de greu totuşi să mă obişnuiesc cu gândul că nu sunt un intrus.

A râs, dezvelindu-şi albeaţa desăvârşită a dinţilor.

— Dar se poate una ca asta? De ce atâtea scuze? Găsesc că e minunat să oferi găzduire unui drumeţ rătăcit, întocmai ca în vremuri de demult…

— Dar de unde ştiţi că eu…?

Ochii ei. Chipul ei. Părul ei negru, lung.

Am ştiut asta dintotdeauna. Noi, oamenii, nu suntem nimic altceva decât o grămăjoară de vagă şi incertă autocunoaştere, o brumă de experienţe senzoriale banale şi un pumn de iluzii deşarte – aşa gândisem eu uneori până atunci. Dar mai mult încă: în noaptea aceea s-a născut în mine certitudinea că acel amalgam nu e decât o stare larvară în care ne închircim, ne ascundem din laşitate şi nevolnicie, ca şi cum ne-am teme de o lumină ce ameninţă să ne cauterizeze, să ne pârjolească searbădă goliciune, s-o mistuie în flăcări ca pe un smoc de muşchi uscat. Pentru prima oară mi-am dat seama că viaţa n-are nicio noimă fără ideea originară, inalterată, a desăvârşirii, a perfecţiunii chiar şi atunci când aceasta nu e smulsă niciodată din somnolenţă. Rareori se întâmplă ca această imagine originară să părăsească hinterland-ul personalităţii noastre infirme. De aceea ştim atât de puţin despre lacunele pe care artiştii încearcă să le umple cu visarea lor.

E cât se poate de posibil ca acum, aflat în faţa foii albe de hârtie, să mă lansez într-o reconstituire inteligibilă; şi că la vremea aceea, în clipele acelea, gândurile mele nu se puteau articula în propoziţii coerente – deşi în mod cert nu eram victima unei beţii euforice, care pentru mine nu înseamnă decât un ghemotoc de zdrenţe emoţionale. Cu ani în urmă am asistat la un simultan susţinut de un mare maestru rus contra celor mai redutabili şahişti de la noi din ţară. Mişcările cu care-şi înfunda adversarii se succedau de o manieră misterioasă, care parcă semăna cu executaj rea unor ordine primite din subconştient, în stare de vis cu ochii deschişi. La început m-am întrebat dacă oponenţii nu erau inhibaţi de faima lui legendară, astfel încât comiteau eroare după eroare. Veltman şi cu mine, care suntem jucători de şah bunicei, ne-am dedicat după aceea toate pauzele de prânz de la muzeu, timp de o lună, analizei acestei partide. Şi pare-se că am ajunsjamândoi la aceeaşi concluzie, şi anume: contrar presupunerilor noastre iniţiale, n-a fost vorba mei o clipă de intimidare sau intuiţie din partea

moscovitului. Numai că acesta, cu o rapiditate uluitoare, întrevedea strategia întregii echipe adverse, da, anticipa reacţia fiecăruia cu patru, cinci mutări înainte. Oarecum în acelaşi fel păreau să funcţioneze şi gândurile mele, într-un circuit de mici descărcări de energie, un lanţ de impulsuri de la o Celulă la alta, eficient şi cu o fulgerătoare iuţeală ca într-o maşină electronică. Era, aşadar, o experienţă cu totul cerebrală – cel puţin aşa mi s-a părut mie mai apoi: femeia necunoscută se apropia de mine într-o croazieră interioară, venind din stranii şi neştiute depărtări în spaţiu şi timp.

Avea oare şi făptura ei trupească vreo legătură cu o reprezentare ideală? Poate că nu sunt îndreptăţit să aduc chiar acum vorba de trupul ei.

Oare moda, atât de capricioasă, nu recurge la mici artificii delicios-ştrengăreşti, care dau unei femei îmbrăcate în ţinută de iarnă o cu totul altă linie decât în prag de vară, când o supune noilor prescripţii de sezon? Şi cu toate acestea eu ştiam cum arăta corpul ei, chiar îmbrăcată.

— Mi-am băgat maşinuţa în şopron, zisei, mai mult ca să rup liniştea şi să-mi stâmpăr gândurile.

Sper că n-am greşit, nu-i aşa?

— E perfect!

Pentru prima oară m-a izbit muzicalitatea vocii ei calde de mezzosoprană, cu timbru de oboi.

— Acum trebuie neapărat să mă duc să-mi arunc un ochi în bucătărie. Aţi dori să beţi ceva?

— Simt că un whisky mi-ar prii de minune, aşa că, între timp, o să-mi găsesc un loc lângă foc…

Pe când se depărta, îi admiram felul de a merge, aproape hieratic, atât de desăvârşit încât m-am întrebat dacă nu cumva pur şi simplu tocurile înalte erau acelea care o obligau să calce cu o atât de regească graţie măsurată. Mi-am întins cu voluptate picioarele, sprijinindu-mi tălpile pe îngrăditura de fier forjat a vetrei şemineului. Apreciam faptul că chelnerii nu erau costumaţi jobişnuitul smoking convenţional şi ridicol, Ci purtau vestoane dungate în roşu şi alb, iar ne deasupra un şorţ obişnuit, albastru, din pânză sănătoasă, care le dădea o înfăţişare asemănătoare cu aceea a calfelor de berari de odinioară.

Am rămas astfel visător, cu privirile aţintite spre scara în spirală, bine frecată şi ceruită, din lemn de stejar. Cine mi-a spus cândva că eu nu zâmbesc cu gura, ci cu ochii? Trebuie să fi fost o femeie. Ciudat cum nu-mi amintesc cine fusese… Oricum, teoria elaborată de mine ceva mai înainte părea să fie mult mai aproape de adevăr – aşa mi se părea – decât speculaţiile culinare ale stimabilului domn Amadeus Zevenaerde. Şi de ce nu mi-aş fi lăsat imaginaţia să zburde?

Era cât se poate de limpede că sosisem cam la vremea când ceilalţi clienţi se pregăteau să se retragă în camerele rezervate, în mod vădit, acesta era şi motivul popasului lor acolo, a cărui natură o puteam lesne ghici, îmi înfăţişam şi toate momentele preliminare, de parcă aş fi fost înzestrat cu darul clarviziunii. Întâlnirea într-un locşor liniştit, în inima aglomeraţiei citadine. Tăcerea stânjenită din automobil. Mai apoi mângâierea unei mâini bărbăteşti pe un picior bine strâns într-un ciorap de nylon – după care hotărârestoică de a mai aştepta încă puţin… Apoi lucrurile se desfăşuraseră cu totul altfel, firește, după cum reieşea din complicitatea tăcută la care, în afară de mine, doar cei implicaţi erau părtaşi.

Între timp apărură pe scenă şi persoane împovărate de ani, domni şi doamne de vârste respectabile, care se distanţau vizibil şi ostentativ de perechile tinere. Am înţeles că erau inşi singuri, care se instalaseră aici pentru un timp mai lung, dacă nu chiar definitiv. Oare în seara aceea le umplea sufletul un sentiment triumfător, satisfacţia, nu ştiu cărei izbânzi – a câta? –, victoria încă a unei zile smulse vieţii, biruinţa asupra unor moştenitori îndepărtaţi, ale căror pretenţii la o avere în zadar râvnită se reducea în mod fatal la un biscuit în formă de inimă cu ocazia Anului Nou şi un sabot de ciocolată umplut cu bomboane de Paşte?

Cu o umbră de melancolie m-am gândit la imaginara mea societate de vânători, care, chipurile, ar fi urmat să umple spaţiul acela cu larma lor robustă, de oameni care ştiu să guste din plin viaţa, răspândind un iz sănătos de ţarină şi aer proaspăt de iarnă. Rămăsesem ca un augur cu privirile adâncite în pahar, în care acum pluteau rămăşiţele de cuburi de gheaţă, ca nişte efemeri solzi de sticlă învârtindu-se haotic în lichid. Şi atunci mi-a încolţit pentru prima oară

senzaţia că eram permanent spionat. Am făcut o mică manevră ghiduşă, ridicând brusc privirea. Dar nici aşa n-am putut surprinde pe nimeni care să aibă aerul că ar manifesta vreun interes anume pentru persoana mea.

În timp ce hangiţa – fiindcă acesta e cel mai potrivit nume pe care i-l pot da – mă conducea spre masa ce mi se pregătise, eram totuşi convins că împreună cu ea mă mişcam într-un focar de încordată atenţie, ostilă şi aproape fizic tangibilă.

Să mă fi privit oare acei „vechi de zile" ca un intrus dubios? Le inspiram oare perechilor de amanţi clandestini bănuiala înfricoşătoare că aş fi vreo scârbă de detectiv particular, pus pe urma lor de suspicioşii parteneri conjugali? Drept care nu mă ducea mintea la nicio metodă prin care fără cuvinte, să-i fac să priceapă că bonurile bancare de valoare, bijuteriile de familie sau dezmierdările lor amoroase, neconsfinţite de vreo autoritate pământească sau suprapământească, erau tot ce mă putea interesa mai puţin pe lumea asta.

Oricât de prolixă ar părea povestirea mea, încărcată cu detalii aparent nesemnificative, nimic nu e de prisos în acest reportaj – căci nu urmăresc să fie altceva decât un reportaj.

Aşadar: localul acela învăluit în taina nopţii, ninsoarea viscolită care se cernea neabătut şi vântul care uneori aţâţa focul din cămin cu atâta îndârjire, încât îl făcea să împroaşte frânturi de jar pe dalele roşii ale pardoselei. Dar mai cu seamă mesenii aceia taciturni, care se ignorau între ei cu o superioară indiferenţă, în timp ce dădeam de capăt unei sticle de Rose de Provence cu buchet bogat, mi s-a declanşat senzaţia aceea care treptat a pus din ce în ce mai puternic stăpânire pe mine, deşi îmi asediase pesemne încă mai dinainte subconştientul. Adică, vreau să spun, senzaţia că ceva nu era cum trebuie cu clientela aceea, atât veteranii cât şi perechile de amanţi. Oamenii aceştia aveau ceva bizar, chiar dacă mi-a trebuit un timp până să-mi pot rosti în gând bănuiala.

Straniu la toţi aceştia era faptul că nu pereau să fie întru totul din această lume, din această viaţă, şi că se aflau într-o misterioasă stare intermedianăe tranzit, de parcă eu, întocmai ca Orfeu, trebuia curmă, să capăt dovada că ajunsesem pe tărâmul umbrelor.

Am încercat, firește, să mă apăr de această idee nebunească. Dar

cu oricâtă înverşunare încercam s-o alung, distanţa dintre aceşti meseni şi mine părea să crească tot mai mult, iar eu nu reuşeam să mă adaptez acestei ciudate alunecări de perspectivă. Şi cu toate acestea întreaga mea fiinţă se revolta împotriva unei asemenea aberaţii. A doua zi dimineaţă, la micul dejun, totul avea să arate din nou cât se poate de banal, reflectam eu convulsiv. Amorezii or să apară cu cearcăne la ochi, ca urmare a unei foarte explicabile lipse de somn. Bătrânii îşi vor desface cu sufletele tresărind de speranţă corespondenţa sporadică sau, aplecaţi asupra ziarelor şi clătinând din cap, vor schimba opinii despre demenţa unei lumi de la care ei îşi luaseră deja rămas bun cu resemnare.

Cât despre mine, eu ar fi trebuit să fac în aşa fel încât să ajung la Nedermunster cât mai devreme cu putinţă. Dar în tot timpul acesta mă chinuia gândul că frumoasa amfitrioană nu se mai arăta şi lăsase totul în seama stilaţilor şi taciturnilor aghiotanţi…

Mă aşteptam, ca musafir întârziat ce mă aflam, să fiu nevoit să mă mulţumesc cu puţin – adică cu ce mai rămăsese. Dar m-am înşelat, fiindcă urma să am parte de o cameră cât se poate de cochetă şi primitoare. Şi aici ardea focul într-un şemineu cu vatră deschisă, şi o mică stivă de lemne, frumos orânduite, stătea pregătită pentru a-l întreţine sau a-l înteţi la nevoie. M-am dus la fereastră. Fiecare ochi bombat de geam forma o lentilă reductivă, prin care peisajul alb mi se înfăţişa ca o miniatură scăldată într-o ciudată luminozitate, acum, când ninsoarea contenise. Mă simţeam destul de ostenit şi m-am hotărât să mă bag numaidecât în pat. Odaia era mobilată simplu, dar cu mult gust. Deşi lumina ambiguă a torţelor excludea orice imagine net conturată, aş fi putut să jur că mobilierul era alcătuit în cea mai mare parte din antichităţi autentice. Prin abajurul semiopac al pleoapelor mele închise se filtra blând dogoarea roşiatică a focului, care mă împiedica să cad dintr-o aţipeală superficială, dulce de altfel, în somnul meu obişnuit, atât de adânc şi sănătos.

Când s-a deschis uşa – pe care, dintr-un motiv necunoscut, n-o încuiasem – nu m-am îndoit nicio clipă că aşteptasem, între somn şi veghe, venirea ei. Deloc mirat, m-am ridicat în capul oaselor. Camera păru că se inundă deodată de parfumul suav al unei florării asezonate în luna martie, încet, cu grijă, ea zăvorî uşa de stejar.

Deşi armonioasă în forme, acum, în furoul subţire, părea mai plăpândă şi mai înduioşătoare decât îmi apăruse cu puţin timp în urmă.

— Iartă-mă, zise ea. iartă-mă că te-am făcut să aştepţi atât de mult. Cât de adesea n-a zădărnicit aşteptarea totul între doi oameni! Bătrânul maior s-a moşmondit cu cuvintele lui încrucişate mai mult ca de obicei, iar eu n-am fost în stare să-l ajut la un cuvânt din patru litere, un soi de orhidee din Argentina.

Am înţeles că simţea nevoia să glumească. Mă întreb totodată dacă nu cumva ar trebui să trec sub tăcere episodul următor… Apariţia ei mi-o provocat o imensă consternare, firește7 desi pl supun că asemenea aventuri se petrec destul de des.

Noaptea. Vila aceea rustică, acum cufundată în liniște. O femeie, o străină pentru mine, care cu toate acestea îmi crea un sentiment de nespusă familiaritate. Singurătatea mea. Singurătatea mea, cu rădăcini mult mai profunde decât îmi dădusem seama vreodată până atunci.

„Nu m-ai lăsat să aştept mult, i-am răspuns eu Chiar mă surprinde că ai venit atât de repede, în lumina tremurată a focului din şemineu, care îmbrăca încăperea cu o delicată incandescenta intimă, rămăsese în picioare, nemişcată şi concentrată ca o preoteasă, oficianta unui sacerdoţiu de mult uitat, înconjurată de o liniște efemeră, dar desăvârşită, în care chiar şi trosniturile domoale ale focului deveniseră de neauzit, oricât de aproape ne găseam în spaţiul fizic, ea părea că se află la o infinită depărtare în timp, formând o magică linie de hotar între câmpurile de forţă ale trecutului şi viitorului. Nemişcarea ei purta o încărcătură lăuntrică atât de mare, încât era cu neputinţă să mai poată dura. Se apropie de mine.

Mirosul de fond al camerei, de lemn ars pe îndelete, se întrepătrundea acum tot mai tare cu arome de mimoză şi liliac. Dacă aşa ceva este cumva fizic posibil, aş spune că sentimentul meu de recunoştinţă se contopea cu parfumul, sub vibraţia dominantă a unei mari aşteptări, ca trepidaţia fină dar profundă a unei staţii de emisie radio, ale cărei antene şi aparatură sunt deja conectate, dar care continua să rămână mută, pe fondul unui abia auzit zumzăit electric. Unde puteam să găsesc explicaţia acestei senzaţii, care mă supunea la o exasperantă căutare a unui nume? Un cuvânt, undeva, într-o

fundătură a unui traseu nervos, obturat pesemne, dintre creier şi buze…

— Unde şi când ne-am mai întâlnit noi doi cândva? am murmurat cu glas stins, ameţit de imaginarul parfum de flori.

I-am potrivit părul lung, căzut în neorânduială, în aşa fel încât să-i acopere cu totul sânii şi chiar sexul, precum Evei în picturile unora dintre vechii maeştri.

— Cum se face că fiecare din gesturile noastre pare nou şi e prevăzut totuşi de atâta amar de vreme?

Mă mângâia pe spate cu o mişcare ireal de înceată a mâinii drepte. Mă aflam oare în intervalul de tranziţie de la trezie la somn? Dar cum să mă fi simţit îmbiat la somn cu o femeie ca ea lângă mine? Nu, era cu neputinţă: un vis nu putea fi în niciun caz. Îmi amintesc bine că, întocmai ca sub puterea unui narcotic cu efect lent, îmi simţeam o parte a identităţii dizolvându-se, pe când ceea ce rămânea părea cumva să se polarizeze spre conştiinţa tot mai profundă a unei nemărginite beatitudini. Acum îi dezmierdam şi eu, încet, cu vârful degetelor înfiorate, trupul superb, pielea mătăsoasă. Fără cea mai mică urmă de crispare, chipul ei radia un extaz atât de deplin şi o atât de adâncă stare de aşteptare, încât m-a covârşit certitudinea definitivă că doar neîntrerupta tânjire după desăvârşirea acelui moment făcuse cu putinţă întâlnirea dorinţelor noastre, până atunci despărţite.

Afară – liniştea nemărginită a ţinutului înzăpezit, în noaptea de iarnă înstelată. Fiindcă ştiam că cerul era acum spuzit de stele, deşi cu puţin timp în urmă, când privisem pe fereastră, nici nu le băgasem în seamă. Focul araea scăzut, cu un susur molcom de tainică intimitate şi mici năruiri de jăratic. Eu strângeam în braţe cea mai frumoasă femeie pe care o văzusem vreodată, la care până mai ieri nici măcar n-aş fi îndrăznit să-mi ridic ochii pe stradă, acum caldă şi deschisă ca o floare înrourată într-o seară de vară. Perplex, mi-am dat seama că degetele mele erau chemate’s descopere fără greş drumul dintr-o voluptate într-alta, din extaz în extaz. Nu pudoarea este aceea care mă reţine să redau în amănunt, pe larg, cum am făcut dragoste împreună şi cu ce ardoare.

E important, însă mai puţin important – îmi zic eu – decât senzaţia de perplexitate delirantă cu care mi se părea că-mi

reamintesc fiecare cuvânt şi fiecare dezmierdare.

Nu, aceea nu era prima oară. Imposibil să fi fost prima oară când noi doi făceam dragoste, mă gândeam eu.

În cele mai adânci străfunduri ale fiinţei mele, mai adânci decât aş fi bănuit vreodată, tăinuită parcă în umbrele cele mai obscure ale vieţii corporale, îşi petreceau încă existenţa secretă reziduuri fantomatice ale unei necunoscute moşteniri de secole. Din larve oarbe se desprindeau ca nişte fluturi de noapte amintiri cu totul neştiute până atunci, pentru care căutam în zadar cuvintele potrivite, bâiguind şoapte fără noimă la urechea femeii pe care până arunci o crezusem străină.

Nu, fără doar şi poate că nu era prima oară. Cu inima zvâcnindu-mi năvalnic în piept o văzusem cândva în Egipt, dansând împreună cu hieratice baiadere printre coloane de temple, în lumina orbitoare a soarelui şi în umbrele violacee ale amurgului, O văzusem în sunet de ţimbale, harfe şi flaute, în mijlocul cortegiului funerar ce se scurgea cu o solemnă încetineală spre mormântul regal, pe străzile largi ale cetăţii Ur, cu multe veacuri înainte ca Abraham să-şi fi adunat neamul şi turmele pentru a porni spre necunoscute pământuri de la miazăzi. O mai cunoscusem şi în pieţele Atenei, sfădindu-se cu filosofi bărboşi, care-şi disputau la tocmeală favorurile ei. Ca tânăr deşucheat, tăind ani în şir frunză la câini pe lângă magiştrii universităţilor, am urmat-o când a ieşit în frunte cu făclia revoltei, pe când sărăcimea şi muritorii de foame se revărsau din beciuri şi cripte, adunându-se în largi cete sub zidurile clopotniţelor şi catedralelor în căutare de pâine, dând foc holdelor, năvălind în castele şi biserici, hulind pe Dumnezeu şi pe sfinţi. Dar o mai cunoscusem şi printre acele tinere femei strivite de umilinţă, care-şi târau picioarele desculţe pe drumurile Europei, robite de armatele unui popor ce devenise tiranic suveran. Eu…

M-a trezit lumina albă a soarelui, revărsată pe peretele galben opus ferestrei. Prima percepţie a fost plafonul de bârne afumate, o imagine căreia pe moment nu-i găseam niciun fel de noimă.

Apoi a intrat în joc memoria. A trecut un răstimp până să îndrăznesc să mă conving. Locul de lângă mine era gol. Dar cutele pernei purtau în mod cât se poate de vizibil urma capului ei. Mă întrebam dacă e adevărat că în odaie stăruia încă o aromă de felurite

soiuri de flori, mai superficială şi mai inconsistentă de data asta, ca o amintire care deja începe să se destrame. Nu era oare de la sine înţeles că în primii zori ai zilei femeia plecase cu mare discreţie? Ar fi fost minunat să ne trezim îmbrăţişaţi, cu tot ce ar fi urmat după aceea…

Mi-am învins totuşi destul de uşor dezamăgirea.

Şi pun asta pe seama faptului că părinţii mei, oameni înţelepţi, mă învăţaseră încă din fragedă copilărie, fără risipă de vorbe, să nu pretind niciodată imposibilul de la viaţă.

Era acolo un cochet cabinet de toaletă cu duş, drept care am putut să-mi aplic o înviorătoare improvizaţie de saună prin alternarea jeturilor de apă fierbinte şi rece ca gheaţa, până când aproape că nu le-am mai deosebit.

Când am coborât mă întrebam, fără să pricep, de unde mi se năzăriseră ideile năstruşnice din seara trecută. Firește că perechile tinere, după cum bine se putea observa, petrecuseră o noapte nedormită. O brodisem şi în privinţa celor „vechi de zile", cufundaţi acum în paginile ziarelor sau pe alocuri în parcurgerea vreunei scrisori, care probabil că le furniza mai multă satisfacţie ca gest în sine decât prin ceea ce mai puteau adăuga unei vieţi al cărei cerc, deja pe cale de a se închide, nu le mai oferea decât o foarte îngustă portiţă deschisă. Prezenţa mea trecea ca şi neobservată. După cum nu puteam să surprind nici cel mai mic semn de ostilitate sau vreo privire chiorâşă.

Dinadins am zăbovit cât am putut de îndelung asupra copiosului mic dejun, tânjind cu ardoare după clipa în care amfitrioana se va ivi în salonul-restaurant, unde domnea o linişte sobră. Dar în zadar o pândeam să apară. Nu mi-ar fi fost greu să născocesc un pretext pentru a o chema. Dar mai apoi am respins numaidecât varianta asta.

Absenta ei era o reacţie firească la situaţia delicată în care se afla. Colegul meu Veltman susţine că dragostea e boală. Eu rămân mai degrabă sceptic faţă de asemenea prezumţioase butade de burlac, într-un anume sens el are totuşi dreptate: dragostea ţine de esenţa vieţii şi se supune voinţei noastre la fel de puţin ca şi natura însăşi.

Mai nutream o ultimă speranţă când l-am rugat pe chelner să-mi facă nota de plată, încercam să cred că ea aşteptase acest moment ca să-şi facg apariţia. Şi trebuia să primească semnalul mai ales din partea

vârstnicilor săi clienţi de pensiune.

Adesea am auzit spunându-se că persoanele în vârstă sunt cârcotaşe şi se leagă de cel mai neînsemnat mărunţiş pentru a pretexta că sunt frustrate şi a-şi exprima, ca atare, cele mai amarnice plângeri. Oare aşa să se fi explicat obiceiul ei de a nu lega niciun fel de conversaţie cu clientela fără un motiv foarte evident…?

M-am simţit profund dezamăgit atunci când chelnerul însuşi mi-a întocmit nota de plată – de altfel destul de rezonabilă – şi a încasat suma cuvenită, sugerându-mi să păstrez chitanţa. Pesemne că mă lua drept vreun comis-voiajor sau ceva de soiul ăsta, care îşi decontează cheltuielile de serviciu. Abia acum, când totul s-a limpezit şi privesc în urmă, îmi dau seama cât de ridicol eram gândindu-mă la asemenea trivialităţi, când devenea limpede că n-aveam s-o mai revăd pe iubita mea de o noapte. Fără să vreau, căutam să mă consolez cu argumente sofistice. Câte legături amoroase – reflectam eu cu amărăciune – nu se opresc la embrionul unei prime şi unice dăruiri?

Nu din indiferenţă, ci prin natura împrejurărilor ocazionale sau în virtutea amintirii care, prelungindu-se, se substituie realităţii; sau chiar sub efectul unei saturaţii perpetuate, o blazare care astâmpără mai întâi nerăbdarea şi mai apoi, pe măsură ce viaţa de toate zilele îşi cere tributele, anesteziază dorinţa ce dă să se retrezească.

Pe când aşteptam dus pe gânduri să se încălzească motorul deja pornit, am răsucit butonul radioului. Şi acum, când soloul din prima parte a concertului pentru vioară de Max Bruch a inundat spaţiul strâmt al maşinii, mi-am adus aminte că în seara din ajun aparatul nu scosese decât un zgomot surd de fond.

Peste noapte se lăsase gerul. Conduceam cu precauţie, urcând pe cărarea povârnită din coasta vâlcelei. Crusta sticloasă a zăpezii se sfărâma sub roti. Soarele strălucea orbitor pe cerul de un albastru crud. Umbrele copacilor se proiectau pe canavaua albă într-un violet pur, atât de net pronunţat, încât păreau pictate de un fovist peste măsură de îndrăzneţ. Când am ajuns pe creasta dealului, la început nu mi-a venit să-mi cred ochilor: la nici doi kilometri, ba mai degrabă doar un kilometru mai încolo, mi se înfăţişa Nedermunsterul, cuibărit în vale, sub cotul larg, domol, al râului cu sclipiri argintate, îmi recâştigasem îndeajuns luciditatea ca să mai pot fi victima vreunei

amăgiri, în primul rând trebuia să duc la bun sfârşit misiunea pe care mi-o încredinţase profesorul Goetgebuer. Tabloul o dată ajuns la destinaţie, aveam să cer un mic concediu compensativ, o recuperare de trei zile care mi se cuvenea în mod reglementar pentru sâmbăta şi duminica acestei deplasări. Şi – la naiba cu expoziţia lor! – să-mi fac din nou drum până la Pelerinul în Galifia. Purtam în mine adânca decepţie de a nu o fi revăzut pe femeia aceea. Dar ce mă putea împiedica, la urma urmei, să creez prilejul unei a doua întâlniri?

Îmi deschise uşa chiar venerabilul domn Vinderhoute.

— Te aştept de nu ştiu când, dragul meu, zise el surâzător, cu un aer de vădită bună-dispoziţie, despovărat probabil de cine ştie ce grijă a zilei.

Dacă aş fi putut să prevăd viforniţa, păi nu te-aş mai fi lăsat să pleci din casa asta.

— S-a pornit cu totul pe neaşteptate, într-adevăr.

— Ei, totul e bine când se termină cu bine. Mă bucur că ai ajuns teafăr la Oudenaarde. Sper totuşi, că nu te-ai chinuit prea tare pe drumurile alea alunecoase!

După minciuna mea sfruntată din ajun, eram sătul acum de subterfugii diplomatice.

— În dimineaţa asta totul a mers strună, părinte. Dar, ca să fiu sincer, azi-noapte m-am rătăcit în mod lamentabil.

— Rătăcit? Firește, a fost o vremea cumplită, dar nu pricep totuşi, după ce ţi-am dat toate îndrumările, cum…?

— La fel de puţin pricep şi eu, domnule vicar, închipuiţi-vă că pur şi simplu m-am pierdut într-o spirală, m-am tot răsucit în jurul Nedermunsterului. Din fericire am dat până la urmă peste un hotel…

— Un hotel, aici, în vecinătate…?

— Desigur, şi încă unul de mai mare dragul. Se numeşte Pelerinul în Galiţia.

Preotul m-a privit atât de stupefiat, încât pentru câteva clipe m-am uitat în altă parte.

Asta şi dintr-un sentiment de vinovăţie, pare-se. Şi pe deasupra mă înciuda gândul că nu mă număr printre confesanţii lui… Dar mi-am reprimat numaidecât resentimentul cu totul neîndreptăţit şi absurd faţă de acest moşneguţ atât de cumsecade. Uneori reacţionez ca un

idiot incorigibil. Vicarul Vinderhoute cunoştea locul, firește, şi trebuia să pun reacţia lui pur şi simplu pe seama faimei proaste pe care o avea stabilimentul acela o vizuină de amanţi adulterini, după cât „se părea – cu o reputaţie scandaloasă care, în orăşelul acela măcinat de bârfe şi clevetiri, nu putea fi compensată prin aerul de pensiune selectă, în care cu aristocratică respectabilitate îşi rumegau amurgul vieţii personaje de vârstă patriarhală…

— Ciudat, zise preotul… Ciudat… în fine, mi s-a luat oricum o piatră de pe inimă dacă spui că ai găsit un adăpost mai mult decât decent. Pe de altă parte, soarele ăsta nemaipomenit de iarnă ne priește de minune. Hai, să nu mai pierdem vremea, între timp soră-mea o să se ocupe de o ceaşcă de cafea fierbinte, după care un mic apetitiv o să pice tocmai bine. S-a brodit de minune, fiindcă liturghia de ora unsprezece abia s-a sfârşit.

Casa Domnului era învăluită într-un tainic semiîntuneric crepuscular, care în astfel de biserici foarte vechi îmi dă un fior introspectiv, mă îndeamnă la o cufundare lăuntrică în adâncimile propriului suflet. Nu mi-a fost prea uşor să-mi stăpânesc o incipientă senzaţie de greaţă, pricinuită de tămâia amestecată cu fumul torţelor. Dar a fost doar de scurtă durată. De îndată atenţia mi-a fost captată de snopii razelor de lumină, net conturaţi, care pătrundeau printr-o fereastră circulară ca nişte jeturi de reflector proiectate pe panoul cu imaginea Sfintei Fecioare.

— Întocmai cum ţi-am spus, murmură Vinderhoute, cu vocea încărcată de o emoţie cu greu stăpânită. Sper că paracliserul şi ajutoarele lui n-or să se lase prea mult aşteptaţi, ca să putem isprăvi treaba înaintea liturghiei de ora douăsprezece.

Veţi fi cunoscut senzaţia aceea, fără îndoială în momentele hotărâtoare ale vieţii mele, atenţia mi se concentrează cu atâta obstinaţie asupra unui obiect, încât organele de simţ par să nu înregistreze impresiile decât ca simple semnale. Auzeam cuvintele lui Vinderhoute şi le înregistram sensul. Dar în acelaşi timp mă irita la culme distanţarea de care dădea dovadă mintea mea, care parcă ţinea cu tot dinadinsul să minimalizeze, să bagatelizeze acele emoţii pe care ulterior încercăm să le traducem prin cuvinte sforăitoare şi pedante, ceea ce nu modifică însă cu nimic sărăcia capacităţii noastre de

absorbție.

Știam că era imposibil, fiindcă nu mă aflam totuși în pragul nebuniei. În timp ce mă autoobservam, ca spectator detașat, s-ar fi părut că eram mai degrabă preocupat de estimarea dimensiunilor panoului, pentru a mă asigura că piesa putea să încapă fără niciun risc în micuțul meu automobil.

Dar toate acestea nu erau decât fenomene periferice, și nimic mai mult, un lest furnizat de zonele subconștientului pentru a-mi echilibra și a-mi ține sub control stupefacția zguduitoare.

Nu numai faptul că pictura – sclipind acum ca nouă în lumina crudă care pogora precum o scară de argint prin întunecimea bisericii – era infinit mai frumoasă decât îmi închipuisem; și nici numai faptul că uluitoarea combinație de culori, un joc formidabil de roșu, albastru și verde-oliv făcea ca figura Maicii Domnului, din mijloc, să creeze într-adevăr impresia copleșitoare a unui Van Eyck autentic; sau doar faptul că luciditatea rece a simțului meu critic supunea coloritul acela incredibil unui subtil examen de decantări stilistice, risipind orice fel de îndoială că Kristijn se înșelase amarnic. Erau toate acestea la un loc, deodată. Dar încă ceva, cu totul altceva.

Și știam că nu mai puteam păstra tăcerea, în primul rând față de mine însumi, în forul meu lăuntric. Nici vorbă de vreo asemănare întâmplătoare sau aproximativă!

Madona aceasta era portretul, singurul posibil și cel mai fidel cu putință portret al femeii cu care făcusem dragoste noaptea trecută.

Conștiința acestei mărturisiri lăuntrice mi-a redat într-un fel liniștea. Uimirea aproape că se risipise, dar continuam să nu scot nicio vorbă, preotul punând probabil asta pe seama faptului că rămăsesem într-o stare de admirație mută.

M-a prins ușurel de braț. Ne-am apropiat de panou. Cuvintele lui Vinderhoute sunau ca o prelungire a propriilor mele gânduri.

— Cât de superficială este totuși percepția omenească, zise el. Eu trec pe lângă tabloul ăsta de cel puțin cinci ori pe zi. Și-mi tot arunc privirea asupra lui, aproape de fiecare dată. Și fac asta de nu știu câți ani. Dar închipuie-ți, Scheepmaker, n-am băgat de seamă până acum că lucirea ochilor nu e una obișnuită, ci exprimă în chip vădit înlăcrimarea.

— Aşa este, aveţi dreptate, i-am răspuns eu pe un ton profesionist. De altfel, nu numai voalarea umedă a ochilor v-a scăpat atenţiei. Ia priviţi: se vede limpede urma unei lacrimi pe obraz, până aproape de colţul stâng al gurii. Ba chiar lacrima însăşi este destul de lesne vizibilă, desigur. Seamănă bine cu o minusculă oglinjoară care, cercetată sub lupă, ar dezvălui poate imaginile reflectate din atelierul artistului, sau chiar – de ce nu chiar chipul acestuia. Se mai cunosc asemenea isprăvi măiestre.

M-am socotit norocos că paracliserul întârzia la convocare. Aş fi putut să stau pironit ore întregi în faţa panoului cu ramă gotică, scorojită şi roasă de vremuri. Şi în clipele acelea mă simţeam cotropit de o nespusă fericire, o inexprimabilă stare de beatitudine, limpede ca sticla şi în acelaşi timp anesteziantă, întocmai aşa cum se cuvenea pentru a mă putea lăsa pătruns de vorbele lui Vinderhoute, fără să-mi tulbure miraculosul echilibru sufletesc.

— Ascultă, zise el. Ascultă, dragul meu Sheepmaker. Nu-mi dau seama de ce, dar mă simt cumva nevoit să-ţi fac o destăinuire. Sunt un om bătrân şi, mai ştii, cu inima mea… Azi te simţi încă în putere, dar mâine…

I-am surprins un uşor tremur în colţurile gurii.

Dar expresia feţei, aproape rugătoare, şi-a recăpătat de îndată calmul, acea blinda linişte care dădea o atât de cuceritoare lumină figurii sale.

Nici măcar nu eram sigur că acel tremur al buzelor nu fusese doar o închipuire a mea.

Pe jumătate şăgalnic, pe jumătate complice, i-am răspuns:

— Vă ascult cu cea mai mare atenţie, domnule vicar!

— Deocamdată nu trebuie să faci uz de ceea ce-ţi încredinţez. Mult n-o să mai trăiesc. Am să-l rog pe notar să consemneze – vreau să spun că-ţi voi lăsa prin testament manuscrisul studiului meu, despre care ţi-am vorbit ieri seară…

Mă luă din nou de braţ, iar de data asta gestul lui trăda urgenţă:

— Vino, hai să mai facem câţiva paşi pe aici, fiindcă iată-l pe paracliser, cu feciorii lui. O să mai dureze ceva…

I-am simţit acum emoţia transferându-se asupra fiinţei mele, dacă pot să spun aşa, deşi ar fi exagerat să pretind că eram cu adevărat

părtaş la ea. Aveam într-un fel rolul de legătură cu pământul, care-i neutraliza nedoritul arc voltaic al sentimentelor, îmi ziceam.

— Nu ţi-am divulgat până acum un fapt bizar, o ciudăţenie, continuă preotul. Şi recunosc că a fost o neghiobie din partea mea. Căutând piesele referitoare la procesul lui Jannekin Aevesoete, am dat peste factura întocmită de autorul acestei Madone şi semnată de el la achitare.

— Deci îi ştiţi numele!?

— Da. Dar făgăduieşte-mi că deocamdată vei păstra totuşi secretul, da?

— Pe cuvânt de onoare!

— Pictorul se numea Petrus van Dornezele. Iscălitura lui, caligrafiată, este îndeajuns de citeaţă.

— Vreţi aşadar să spuneţi că…?

— Că era ibovnicul femeii care a fost arsă pe rug sub învinuirea de vrăjitorie.

— Cu neputinţă!

— Nu spune asta… în ce mă priveşte n-am niciun fel de dubiu că biata Jannekin Aevesoete, ea însăşi, i-a pozat ca model pentru Sfânta Fecioară din tabloul ăsta.

— O presupunere întemeiată, dar care, oricum, rămâne doar o supoziţie, am murmurat eu descumpănit, adânc tulburat.

Însă în acelaşi timp îşi făcea loc în mine certitudinea că îndoielile şi ezitările mele lăuntrice nu mai puteau ţine piept dezvăluirilor pe care mi le făcea bătrânul preot.

— Mai mult decât o presupunere sau o simplă bănuială, îmi răspunse Vinderhoute. Fiindcă aşa reiese şi din actele procesului. Ai să înţelegi numaidecât de ce te-am privit mai devreme cu atâta consternare, de ce am încremenit de uimire la un moment dat, când îmi vorbeai despre peripeţiile dumitale din noaptea trecută.

— Ce vreţi să spuneţi?

— O, prostii! Un preot are adesea prostul obicei de a-şi închipui că ştie literalmente tot ce se petrece în parohia lui sau în împrejurimi. Mă gândesc la hotelul acela, de care mi-ai pomenit.

Până acum n-am ştiut de existenţa lui. Trebuie să fie un hotel construit de curând, bineînţeles, pentru a cărui denumire s-a recurs la

un străvechi toponim.

Până atunci, după cum prea bine poate reieşi din cele de mai sus, stăpânirea mea de sine nu fusese câtuşi de puţin trucată, ci o realitate. Dar în momentul acela am simţit că se rupe totuşi ceva în mine.

— De bună seamă că-mi dau toată silinţa să vă urmăresc firul gândurilor, dar, ca să spun drept…

am îngăimat eu.

— În ce mă priveşte, eu am fost necontenit unul dintre aceia care au pledat pentru reactuaii Uzarea şi repunerea în circulaţie a unor vechi nume de locuri – înţelegi? Ar fi fost o idee des!

tul de nefericită dacă, de pildă, acest nou hotel în care ai nimerit ar fi fost botezat cu un nume pretenţios ca „Terminus" sau „Au relais des gourmets".

— Se numea… am dat eu să zic, cu glasul sugrumat de încordare.

— Am reţinut. Se numeşte Pelerinul în Galiţia, nu-i aşa?

— Aşa se numea, într-adevăr – adică aşa se numeşte, vreau să spun…

Clătină din cap cu o expresie meditativă. Deodată, în penumbra adâncă, mi se păru foarte, foarte bătrân.

— Cât de ciudat e jocul întâmplării! Ai să citeşti dumneata însuţi ceva mai încolo, în manuscrisul acela. Ibovnica lui Petrus van Dornezele, adică vrăjitoarea Jannekin Aevesoete, este acuzată în acte, printre altele, că…

M-a încercat bănuiala că vicarul folosea din nou cuvântul „vrăjitoare" în sensul cel mai propriu, absolut.

— Că…? am rostit eu cu răsuflarea aproape tăiată, gâfâind, şi am simţit cum pe faţă mi se aşterne o paloare pământie.

— Că ea, înainte de a-l prinde pe pictor în mreje, îşi săvârşea dezmăţul într-o baie de aburi, la jumătate de ceas depărtare de zidurile oraşului, asta fiind pe atunci o încălcare a ordonanţelor municipale. Baia publică şi taverna alăturată se numeau…

— Se numeau Pelerinul în Galiţia, am murmurat eu, cu o voce atât de stinsă, încât chiar mă întrebam dacă-mi auzise vorbele.

Dar mă îndoisem degeaba.

Mă privi în ochi, încuviinţând cu o mişcare a capului. Apoi

ordonă paracliserului şi ajutoarelor acestuia să coboare panoul de pe perete, cu mare băgare de seamă, şi să-l ducă la maşină.

Dintr-odată era din nou stăpân al turmei. Glasul lui suna atât de aspru şi de autoritar în spaţiul acela boltit, încât realitatea cotidiană mă reluă în stăpânire cu palpabilitatea zgrunţuroasă a unui costum de baie înscorţoşat de nisip, într-o zi răcoroasă pe malul mării. Această realitate deveni deodată atât de convingătoare şi de placidă încât năpădit de o grea îndoială, m-am întrebat brusc dacă între noi doi avusese loc cu adevărat vreun schimb de cuvinte în tot acel răstimp în care zăbovisem sub bolţile bisericii întunecoase.

Când am ieşit cerul era plumburiu.

— O să ningă din nou, zise vicarul Vinderhoute.

NAŞTEREA UNUI ZEU

1. Revederea

Mă numesc Mark Bronkhorst. Sunt profesor de istorie. Deşi burlac înveterat, nu sunt un aventurier. Dar e oare cu putinţă o viaţă fără aventuri?

Să fi fost oare viaţa mea până acum doar un fir deşirat, răzleţit în urzeala Fatalităţii, care deodată, cu toate urmările ce decurg de aici, a fost din nou agăţat şi reînnădit?

De ce a trebuit să mi se încredinţeze tocmai mie o taină pe care chiar şi oameni mai tari din fire ar simţi-o ca pe o povară mult prea apăsătoare?

Oricum, un impuls irezistibil îmi dă ghes să aştern povestea asta în scris. Fără îndoială că dacă aş da-o publicităţii, n-ar rămâne fără ecou.

Şi n-aş vrea să fiu suspectat de capricii scriitoriceşti dacă spun că treaba asta mi-ar pune nervii atât de tare la încercare, încât aproape sigur m-aş alege cu un concediu medical de trei săptămâni.

Dar prea mă învârt ca pisica în jurul blidului cu lapte fierbinte…

Mă îndoiesc că pater Kristiaan apucă să mai trăiască până la Paşte.

Aş putea oare să sper că mă înşel? Deşi instinctul îmi spune că şi el, tacit, împărtăşeşte teama mea, în măsura în care, firește, mai poate fi vorba de teamă în ceea ce-l priveşte… Mult mai tare mă nedumereşte la el seninătatea decât forţa vitală, care deocamdată nu face altceva

decât să-i prelungească o chinuitoare agonie, la hotarele unei boli care nu se grăbeşte, dar nici nu cruţă

El nu va vorbi. Deşi s-ar părea, pe de altă parte, că simţul umorului – de care n-a dus lipsg niciodată – nu-i dă voie să se împace cu dogma romantică a tainei păstrate până în mormânt.

Alegerea lui a fost făcută o dată pentru totdeauna. Nici chiar umbra morţii, din ce în ce mai apropiată, nu pare să aibă puterea de a-l abate de la hotărârea luată.

Îmi imaginez că la început a fost o stare de panică, urmată curând de disperare. După care trebuie să se fi lăsat o imensă linişte, în cele din urmă s-a aprins în adâncurile fiinţei lui o lumină incandescentă, pe care doreşte s-o păstreze pură până la ultima suflare. Nimic nu i-ar putea fi mai străin decât ideea de a sparge zidul tăcerii, acum, în preajma morţii iminente. Care pentru el înseamnă totuşi viaţa eternă.

— Închipuie-ţi, mi-a spus el ultima oară, cu un zâmbet obosit, ştiu ce porcărie e presa de senzaţie. Poate că nu e chiar imposibil să îndupleci redacţiile locale să mă lase să mor în linişte. Dar să nu-ţi imaginezi cumva că un asemenea motiv trivial, adică moartea mea liniştită, le-ar putea închide gura compatrioţilor mei de peste Ocean!

Ar da năvală încoace, cohorte întregi, înarmaţi cu aparate de filmat şi de fotografiat, camere de televiziune şi magnetofoane.

I-am promis pe cuvânt de onoare că nu-i voi păngări taina.

— Nu trebuie să pronunţi niciun jurământ!

dragul meu Mark, mi-a răspuns el. Îţi încredinţez mesajul meu cu cugetul senin. Nu sunt un laş.

Doar că mă simt foarte obosit, din cale afară de istovit. Încă nu m-am obişnuit cu gândul că aş putea fi privit ca unealta unui miracol. Şi un singur miracol încă mă mai fascinează: că în urmă cu douăzeci de secole o mână de bieţi desperados au urmat paşii unui amărât de profet, şi că prin asta lumea s-a schimbat pentru totdeauna… Când totul se va fi sfârşit, vei putea hotărî în deplină libertate. Eu însumi am scris deja un mesaj important, dar care probabil că nu va face mai multă lumină. Eu nu te oblig la nimic. Dar trebuia totuşi, odată şi odată, să-mi împărtăşesc cuiva istoria. Fiindcă nici abatelui nu i-am povestit totul…

Nu ştiu ce voi face când prietenul meu va închide ochii pe vecie. Ieri am închiriat un mic seif la Banca de Comerţ şi Industrii, în care să depun acest caiet, în ciuda excelentei mele memorii nu exclud deloc posibilitatea ca timpul să şteargă unele detalii, aparent secundare, care cândva s-ar putea totuşi dovedi de o însemnătate crucială. Şi sunt de asemenea mânat de dorinţa de a vedea autenticitatea acestui episod trăit consfinţită prin imaginea mai concretă a cuvântului scris.

Să existe oare examene încă necunoscute până acum pentru puterea de înţelegere omenească, încercări la care tocmai mintea şi sufletul meu să fie supuse în aceste clipe? Prin urmare socotesc că este de datoria mea să iau toate măsurile de precauţie necesare pentru ca ea, pe termen mai lung, cenzura subconştientului şi uzura învelişului intelectual să nu-mi joace vreo festă. De altfel nu am pretenţia că rolul meu ar fi altul decât acela al unui aparat de înregistrat, şi nimic mai mult.

Şi cu toate acestea mă trec sudorile când mă gândesc cât de intim, chiar dacă numai ca martor sunt implicat în această stranie afacere. Relaţia mea personală cu toată povestea asta ar fi doar una cu totul secundară, dacă n-ar exista şi copleşitoarea răspundere pe care ţi-o impune uneori gândul că eşti într-adevăr paznicul şi ocrotitorul sufletesc al semenului tău… M-am întrebat adesea, între somn şi trezie, dacă nu cumva totul n-a fost decât un vis halucinant. Dar degeaba… Pe hârtia scorţoasă – un fel de pergament – bătut la maşină cu litere groase, stă în faţa ochilor mei textul scrisorii de la care a pornit totul. O redau mai jos in extenso:

Westerhout, 12 febr. 1963

Stimate Domnule Bronkhorst.

Ştiu că această misivă o să vă surprindă, şi sper că pentru asta mă veţi ierta. Scrisă după o matură deliberare, ea este legată de o chestiune cu neputinţă de tratat pe cale epistolară. Ca atare, vă solicit cu insistenţă o grabnică întrevedere. Dat fiind că e vorba de o convorbire de natură ultraconfidenţială, în care pe deasupra mai este implicată şi o terţă persoană, este de preferat să-mi faceţi o vizită la mănăstirea trapistă din Westerhout.

Mă simt cât se poate de stânjenit că nu am împuternicirea morală de a vă convinge pe cale scrisă, prin date mai precise, cât de

profund întemeiată este rugămintea mea. Cu toate acestea vă asigur că vizita dumneavoastră va înlătura toate îndoielile în legătură cu necesitatea intervenţiei mele.

Fie-mi îngăduit, în încheiere, să-mi exprim dorinţa unei totale discreţii în privinţa acestui mesaj. Acordaţi-mi favoarea de a vă da bineţe cât mai curând cu putinţă.

Cu stima.

X Abatele Mănăstirii Westerhout

Când mi-am rostit numele, fratele portar a rânjit satisfăcut. Fără să scoată o vorbă, m-a condus la stareţ printr-un labirint de coridoare boltite în stil gotic.

M-am trezit în faţa unui bătrân voinic şi jovial, care mi-a strâns mâna fără niciun fel de formalitate ceremonioasă, cu totul contrar imaginilor preconcepute şi penibile care mă bântuiseră tot timpul drumului: un inel tras pe degetul înmănuşat şi cuvenita îngenunchere la care trebuia să mă supun, ceea ce simţeam că pur şi simplu mă depăşeşte – mi se înmuiau mâinile şi picioarele.

— Bun venit din toată inima, dragă domnule Bronkhorst! fură primele lui cuvinte.

Am fost bucuros că în tonul lui nu era nicio notă onctuoasă.

— Sunt onorat să vă cunosc, i-am răspuns eu, vădit încurcat de ignoranţa mea în privinţa titulaturii de rigoare.

— Sincer să fiu, m-am îndoit destul de tare că veţi reacţiona la epistola mea. Mi-am bătut capul, îndelung, cum aş putea să vă înduplec să răspundeţi la apelul meu fără să intru de fapt în miezul chestiunii. Dar trebuia să vă conving cu orice preţ, chiar dacă pentru asta urma să vă zgândăr curiozitatea într-un mod nu tocmai cuviincios. Şi mai cu seamă v-aş ruga să nu luaţi în nume de rău tonul cam imperativ al mesajului.

— Despre aşa ceva nici nu poate fi vorba. Dar curios aţi reuşit într-adevăr să mă faceţi…

Mă privi prietenos, cu ochii de culoarea oţelului, înconjuraţi de riduri simpatice, săpate de grijile multor ani. Era unul din rasa aceea de adevăraţi păstori de suflete, care au ţinut vie flacăra credinţei timp de veacuri, înfruntând toate vicisitudinile şi impasurile cu putinţă, mi-am zis eu

— S-ar putea să nu vă fie necunoscut numele lui pater Kristiaan, mă iscodi el.

Prin natura profesiei aveam oarecare legături, prin corespondenţă, cu patru sau cinci clerici preocupaţi de istorie. Dar n-a trebuit să stau mult pe gânduri pentru a-i da răspunsul.

— N-am întâlnit niciodată vreun om cu acest nume, din câte ştiu. Şi nici n-am auzit de el. La universitate aveam câţiva colegi de formaţie clericală, dar…

— Nu, nu în direcţia asta e cazul să vă scormoniţi memoria…

— Atunci mă tem că aţi apelat la mine în zadar…

Eram sincer mâhnit că nu mă vedeam în stare să-i fac acestui cuceritor bătrânel serviciul pe care, pare-se, îl aştepta de la mine.

— Totul vi se pare cât se poate de ciudat, firește, domnule Bronkhorst, zâmbi abatele. Poate că o să mă bănuiţi de metode inchizitoriale. Dar să ştiţi că am un obicei: mă gândesc de mai multe ori înainte de a face un pas. Venirea dumneavoastră aici este în realitate foarte importantă pentru pater Kristiaan…!

Îmi scotoceam în zadar memoria, în clipa aceea nu mai eram capabil să-mi amintesc dacă în severul ordin al călugărilor trapişti, în afară de excelenţi producători de bere, se numărau şi practicanţi ai ştiinţelor.

— Apreciez foarte mult încrederea pe care mi-o acordaţi, zisei eu stânjenit. Dar sunteţi foarte sigur că nu e la mijloc vreo confuzie? Numele meu nu apare prea des în public, e adevărat, dar…

— Poate că nu sună din cale afară de agreabil ce vă spun – mă întrerupse stareţul – dar să ştiţi că nu v-am scris înainte de a fi dispus de informaţii demne de încredere. Nu mă mândresc defel cu asta, trebuie să v-o spun din capul locului. Dar m-am mângâiat cu gândul că n-aş fi mai indiscret decât un agent comercial care ar vrea să vândă un aspirator în rate!

— Aş vrea cu toate acestea să cred că nu intenţionaţi să-mi vindeţi un aspirator – am încercat eu să glumesc.

— Puteţi fi pe pace… Mă mulţumesc ca specialist în fabricarea berii. Dar acum să trecem la subiect… Să fie cam o săptămână de când pater Kristiaan m-a întrebat dacă vreau să-l spovedesc.

Arăta atât de frământat şi de încordat, încât am încuviinţat fără

să clipesc şi i-am împlinit rugămintea. El a numit-o spovedanie, dar de fapt s-a dovedit a fi o convorbire de taină, de la om la om. Iar ceea ce mi-a împărtăşit a fost atât de zguduitor, domnule Bronkhorst, încât am socotit că e de datoria mea să-l sfătuiesc să aibă un schimb de păreri şi cu un laic, şi asta cât mai grabnic cu putinţă.

— Nu pricep nimic, i-am răspuns eu cu glas poticnit.

— Cu atât mai bine, a încercat prelatul să înveselească puţin conversaţia, deşi mi se părea că umerii lui sunt ceva mai căzuţi, ochii mai umbriţi şi mâinile mai albe decât adineauri. Cel mai bun lucru de făcut este să vă duceţi chiar acum să staţi de vorbă cu pater Kristiaan, conchise el pe un ton resemnat, parcă dintr-odată neajutorat.

Mă călăuzi prin curtea îngrijit întreţinută a abaţiei, unde răzoarele de flori, greblate cu grijs parcă aşteptau primăvara cu un freamăt nerăbdător. Fără să rostească o vorbă, îmi îndreptă atenţia spre o siluetă ascetică, îmbrăcată în veşmântul ordinului. După care mă ciupi uşurel de mână prietenos şi complice, ca şi cum urzeam împreună un complot. Apoi se retrase discret.

Necunoscutul era adâncit în breviar. Părea să nu fi băgat de seamă prezenta mea. Pietrişul roşcat al aleii scrâşnea totuşi sub tălpile mele de cauciuc. Am tuşit, încurcat. Călugărul îşi ridică absent privirea. Se uită ţintă la mine un răstimp, în tăcere, cu expresia unuia care părea că vine de foarte departe. Trebuia oare ochii lui să se adapteze la optica materială a lumii pământeşti după ce contemplaseră perspectiva cerească? Dar deodată faţa i se lumină într-un zâmbet:

— Hello, Mark! zise el calm, cu o voce vibrantă şi plină, ca un zumzet adânc din pântecele unui stup de albine, în ciuda unei evidente şi alarmante slăbiciuni. Sunt fericit că te revăd, dragă băiete!

Ne-am îmbrăţişat, împinşi amândoi deodată de aceeaşi pornire spontană de bărbătească tandreţe.

— Jimmy, Jimmy O'Hara, am bâiguit eu. Ei, na…! Jimmy O'Hara în carne şi oase! Cum e oare cu putinţă, pentru numele lui Dumnezeu?!

— Seamănă într-adevăr cu o predestinare divină, răspunse el râzând, deşi ochii, parcă aprinşi de febră, i se împăienjeniseră de lacrimi.

— Deci, tu eşti…

— Eu sunt pater Kristiaan, aşa e!

Ca un expert în faţa unei lucrări de artă dintr-o expoziţie, am făcut câţiva paşi îndărăt ca să-l măsor cu privirea de la oarecare distanţă.

— Da, am murmurat eu răguşit, tu eşti pater Kristiaan. Mă rog, pentru mine eşti tot Jimmy O'Hara. Acum pricep, în sfârşit, chiar dacă foarte vag, de ce m-a convocat abatele. Ba nu, de fapt nu pricep o iotă. Sunt cu totul zăpăcit, complet pe dinafară.

— Găseşti chiar atât de ciudat că ne revedem?

Şaptesprezece ani din viaţa mea păreau că se mistuie deodată în gol.

— Păi, cum altfel? am îngăimat.

— Ei, da, e lesne de înţeles, fireşte, că eşti total nedumerit. Şi cu toate astea nu eşti deloc străin de această întâlnire.

— Eu? Dar cum se poate una ca asta?

— Hai, vino să ne aşezăm puţin. S-ar părea că ai nevoie, chiar aşa.

Picioarele îmi tremurau, într-adevăr, şi genunchii mei păreau să fie plămădiţi dintr-un material foarte nestatornic, un fel de cauciuc, îşi trecu braţul pe sub al meu, camaradereşte. Acest gest de bărbătească afecţiune păru să aibă darul de a-mi repune puterea de concentrare pe drumul cel bun.

Amintirile mele semănau foarte bine cu o suită de flash-backuri suprapuse dintr-un film expresionist:

Anvers-ul în primăvara lui 1944. Trupele germane în retragere. Englezii şi canadienii cu ţigările şi chewing-gum-ul lor. Un grup de ofiţeri încartiruit la liceul de fete, unde îl suplineam pe un coleg mobilizat ca rezervist. Eram uimit de distincţia micului corp de elită. Prima conversaţie cu maiorul O'Hara. Înfăţişarea lui băieţească puţin cam necioplită, de altfel, pe vremea ace ea Zâmbetul lui; mai ales zâmbetul. Faţa asprită arsă de soare şi de ploi, şi părul tuns perie, ţepos Povestea misiunii ce i se încredinţase: depistarea şi recuperarea operelor de artă mătrăşite de nemţi.

Nu, de fapt el nu e istoric de artă, ci arheolog, dar în armată nu mai contează astfel de diferenţieri foarte exacte, nu se mai despică firul în patru.

Incursiunile noastre prin locurile de tradiţie istorică ale

Flandrei, în nedespărţitul lui jeep, pe care-l conducea ca un cowboy – cam în timpul contraofensivei lui Rundstedt în Ardennes…

Pare-se că acum intuise ce se petrecea în mintea mea.

— Mai întâi de toate să nu-mi spui că ai uitat de după-amiaza aceea din preajma Anului Nou, când undeva, pe aici, prin apropiere, am stat ore în şir la taifas şi berea aia vârtoasă te-a inspirat la început să aduci vorba de mănăstirea trapistă din vecinătate şi regulile stricte de conduită pe care se întemeiază.

— Ba bine că nu, i-am răspuns. Mi-amintesc chiar cât se poate de limpede. Erau şi două curviştine dichisite, cu nişte decolteuri cât roata carului, care păreau foarte ofensate că nu le dădeam nicio atenţie… Tu mi-ai povestit atunci, Jimmy, că eşti de obârşie olandeză şi crescut în cultul catolic, fără să-ţi fi păsat prea tare de credinţa creştină.

O, mă întrebi dacă-mi mai aduc aminte? Te aburiseşi zdravăn… Doamne sfinte, nu mi-o lua în nume de rău că spun asta…

— Chiar aşa? Mă aburisem bine, şi erau şi fetele alea, da…

— Dar deocamdată eu tot nu înţeleg nimic…

— Absolut normal, bătrâne flăcău! Nu crezi că ai putea să-ţi reaminteşti cu mai multă precizie discuţia noastră de atunci?

— NU… Şi e păcat, fiindcă, uite, deocamdată-le din nou în faţa ochilor pe târfuliţele alea năprasnice care, după cât se părea, se uitau la noi ca la nişte idioţi handicapaţi.

— Mi-ai spus atunci, Mark, că nu eşti credincios, dar că uneori regretai asta, tânjind după pacea sufletească a cucerniciei medievale, care încă mai stăruie în unele mănăstiri din ţara asta… După care mi-ai ţinut o poliloghie încâlcită despre Ruusbroec[4] şi Thomas A. Kempis[5].

— Ei, dacă zici tu… N-am afirmat eu atunci că nu-mi închipui defel cum poţi fi catolic în America, o lume care n-a cunoscut niciodată

---

[4] Ruusbroec, Jan van (Admirabilul) (1293 – 1381). Călugăr brabantez, unul dintre părinţii misticii catolice, autorul scrierilor iniţiatice Nunta spirituală şi Cele şapte trepte ale iubirii spirituale.

[5] Thomas A. Kempis (1379 – 1471), călugăr german educat în Olanda, la Deventer, centrul mişcării mistice „Fraţii Vieţii Comune". Autorul vestitei Imitatio Christi.

pioşenia noastră medievală?

— Aşa e. Şi eu doar mai târziu am înţeles pe deplin ce voiai să spui prin asta. În Germania mi-au trecut prin mână sute de picturi ale maeştrilor voştri primitivi, iconografie romanică şi gotică şi manuscrise cu aluminuri. Acela trebuie să fi fost începutul, mă gândesc uneori…

— Ia te uită! am mormăit eu stânjenit. Doar nu vrei să spui că din vina mea…

— Că din vina ta m-am retras din lume? Nici vorbă, poţi să fii liniştit! Hotărârea a venit după un an, sau chiar doi ani mai târziu. E posibil totuşi ca întoarcerea la credinţa strămoşilor mei să fi fost hrănită şi de amintirile mele despre mistica vechii Europe… Când după stagiul de noviciat la trapiştii din Nebraska mi-am exprimat dorinţa de a fi trimis aici, la Westerhout, superiorii mi-au acceptat cererea cu destulă uşurinţă

— De cât timp eşti aici?

— De peste cinci ani…

— Şi de ce nu mi-ai dat niciun semn de viaţă în tot răstimpul ăsta?

— Ar fi fost contrar regulilor…

L-am privit, încă nedezmeticit de tot din starea de uluire. Pe cât de chipeş arătase când va ca ofiţer, în uniforma aceea decorativă a armatei americane, tot aşa acum, în zeghea aspră a ordinului călugăresc, arăta ca un om care lăsase departe, foarte departe în urmă toate deşertăciunile acestei lumi. Dar între timp mă zgândărea senzaţia că ceva nu se lega, nu se potrivea.

— Pe mine nu mă prea ducea mintea la astfel de lucruri. Probabil că de aceea mă tot întreb cum a putut un om ca tine să meargă până într-acolo încât să se cufunde în recluziunea unui aşezământ monahal, de cealaltă parte a lumii, dincolo de ocean. Ce s-a putut întâmpla ca să ajungi până aici?

Privea ţintă, undeva în gol, cu atenţia încordată – sau cel puţin aşa lăsa impresia. Nu avea aerul că amintirile i se revarsă năvalnic din adâncurile sufletului, ci mai degrabă acestea păreau să prindă forma unor imagini perfect vizibile, palpabile, sub ochii lui încinşi de febră. M-am simţit deodată ca un intrus, un invadator care violează un

teritoriu interzis, şi a fost o adevărată uşurare când l-am auzit răspunzându-mi fără tulburare vădită în glas:

— Totul mi se trage de la ceea ce începusem să fac încă dinainte de război. Taică-meu avea oarecare relaţii în cercuri guvernamentale. Mi-a obţinut o bursă care, după ce a mai rotunjit-o cu soldurile din contul lui bancar, mi-a dat şansa de a-mi înfăptui un vis de tinereţe: să fac săpături în Guatemala, în căutarea vestigiilor precolumbiene.

Tăcurăm amândoi un timp, privind la un soare de februarie aberant de mare, care asfinţea îndărătul plantaţiei de brazi cu o iuţeală ce mi se părea stupefiantă. Tremuram. Firește că din cauza frigului – dar nu puteam, oricum, să-mi alung gândul că pacea acelui blând amurg de iarnă era încărcată cu o ameninţare ocultă, care ar fi putut să-mi ruineze tihnita existenţă de până atunci.

Mi-am ridicat gulerul paltonului. Jimmy O'Hara – căruia eu, unul, nu eram deloc în stare să-i spun pater Kristiaan – făcu propunerea să ne ducem în bibliotecă, înăuntru era o căldură plăcută, primitoare. Cărţile din străvechile rafturi îmi dădeau un liniştitor sentiment de siguranţă.

Şi acolo am auzit povestea pe care în cele ce urmează voi încerca s-o redau cu cât mai multă fidelitate. De altfel, nici nu trebuie să mă străduiesc prea mult. E de-ajuns să mă concentrez pentru ca din nou s-o aud, aproape cuvânt cu cuvânt, iscându-se ca un ecou din adâncurile fiinţei mele, cu tot cu poticnirile şovăielnice şi, uneori, subitele momente de extaz ale vocii lui, când ruginită, când din nou limpede şi caldă, întretăiată tot timpul de un uşor gâfâit.

2. Expediţia

Cam cu o lună înainte de atacul de la Pearl Harbour mi-am luat doctoratul în arheologie. Teza mea reprezenta o critică foarte revoluţionară a metodelor aplicate în studiul civilizaţiei vechi din America Centrală şi de Sud. La o săptămână după declanşarea războiului am fost chemat sub arme. Un timp am fost înrolat în forţele aeriene, comandant al unei unităţi de bombardiere care a îndeplinit nenumărate misiuni deasupra zonelor industriale din Germania. Cu câteva zile înainte de debarcarea în Normandia, avionul cu care mă întorceam din misiune a fost lovit şi a luat foc.

Spre uimirea tuturor, dar mai ales a mea, am reuşit să-mi pilotez

sicriul zburător până la baza noastră din Kent şi să ajung teafăr la sol.

Suferisem totuşi un serios şoc nervos. Medicii erau de părere că nu mai eram apt de zbor. După concediul medical am reuşit fără greutate să aranjez lucrurile în aşa fel încât să ajung în corpul expediţionar care urma să recupereze valorile de artă capturate de nemţi. La sfârşitul lui 1945 am fost demobilizat şi am obţinut un post de docent în arheologie. Mi se dădeau asigurări că o catedră de profesor plin mă aştepta cât de curând. În sfârşit, dispuneam de timpul trebuincios pentru a-mi continua specializarea şi pentru a-mi definitiva în acelaşi timp teza de doctorat în vederea tipăririi. Cel puţin asta era intenţia mea, deşi cei mai mulţi dintre colegi mă sfătuiau să n-o public.

— Ce nu era în ordine? am întrebat eu, de parcă pur şi simplu am fi sporovăit într-o doară despre un subiectştiinţific.

— Aici e toată buba… E o întreagă poveste…

Trebuie să ştii că printre colegii de breaslă mai vârstnici eram privit ca un fel de rebel nonconformist, unul care ţinea mereu să fie original cu tot dinadinsul.

— Dar de unde le venise?

— Într-un anume sens e foarte de înţeles…

Chiar în epoca aceea, explorarea arheologică a Mexicului şi Americii de Sud era încă în stadiul infantil…

— Nici nu ştii cât mă bucur, Jimmy, că îmi confirmi o mai veche impresie, l-am întrerupt eu entuziasmat. În ce mă priveşte, eu am socotit dintotdeauna că era o moştenire vicioasă, un fel de păcat moştenit din secolul al XIX-lea.

— În privinţa asta sunt cu totul de aceeaşi părere… Pe atunci sunase ceasul numai pentru zona bazinului mediteranean şi a Orientului Apropiat. Dar iată că, deodată, expediţiile lui Stephens şi Catherwood scot la lumină relicve ale vechii civilizaţii amerindiene, în mod obişnuit asta ar fi trebuit să-i îmbete de entuziasm pe arheologi. Numai că lipseau cu desăvârşire tradiţionalele şi cunoscutele puncte de contact…

Nu tu o piatră de la Rosetta[6], nu tu tăbliţe de ceramică, niciun

[6] Rosetta (Rashid), localitate aflată la gurile Nilului. Piatra de la Rosetta

Homer, nici măcar un text despre mitul genezei sau un Ghilgameş. Şi totuşi, vai! foarte curând au ieşit la mezat cele mai nesăbuite ipoteze…

— Într-adevăr… Imaginara punte de legătură spre continentul eurafrican, mereu resuscitatele fantezii despre Atlantida sau Lemuria, numită astfel după ţara Mu, descoperită de egipteni, ipo tetici constructori giganţi ai zidurilor ciclopice de la Tiahuanaco şi lacul Titicaca…

— În cele din urmă trebuia, nu-i aşa, ca tot un neamţ să apuce taurul de coarne: Eduard Seler.

N-a trecut mult până când acesta, cu spiritul lui tipic teutonic, riguros metodic, ştiinţific şi tenace, a devenit o autoritate atât de intangibilă, încât teoriile lui au ajuns să fie privite ca infailibile.

— Pe scurt: a devenit un fel de Schliemann al vechii Americi, nu-i aşa?

— Să nu spui asta, Mark, fiindcă păcătuieşti printr-o gravă erezie. Oricum, apropierea pe care o faci mi se pare oarecum de înţeles. Adică exprimă percepţia intuitivă a faptului că undeva lipseşte o verigă, în momentul ăsta îl luăm pe Schliemann sub rezerve destul de serioase, cu un grăunte măricel de sare. Dar spune-mi sincer: ce contează că el, Schliemann, a pus eticheta „Agamemnon" pe primul monument funerar peste care a nimerit la Micene, fără să stea o clipă pe gânduri? Şi ce ar conta dacă Troia lui n-ar fi Troia lui Homer?

— Ai dreptate. El a deşteptat conştiinţa luminii, a scuturat-o din amorţeală. Erorile unui diletant ca el au contribuit la progresul arheologiei mai mult decât toată erudiţia academică a predecesorilor lui, l-am aprobat eu cu însufleţire pe vechiul meu prieten.

— Ăsta a fost rolul lui, într-adevăr… După mine, America a ratat întâlnirea cu Schliemann-ul ei. Seler a fost un tip mare, fără doar şi poate, dar acea scânteie de fantezie vizionară care dă marca autentică a geniului, asta i-a lipsit totuşi… Era deci absolut fatal ca el, cu

---

– o lespede de bazalt cu inscripţiile hieroglifice şi greceşti, datând din vremea lui Ptolemeu al v-lea şi descoperită de trupele lui Napoleon în 1799 (în Prezent la British Museum). Moment arheologic crucial, întrucât a oferit cheia pentru descifrarea hieroglifelor egiptene (Champollion, Thomas Young).

sarcasmul său atotnimicitor, să spulbere speculaţiile diletante ale unor autori, dar…

— Dar în acelaşi timp, presupun, a căzut în extrema cealaltă, nu-i aşa?

— Întocmai… A căpătat obsesia faptelor, nimic decât fapte concrete, probe materiale, palpabile. Dar n-a mai văzut pădurea din cauza copacilor, astfel că şi cea mai modestă încercare de a stabili conexiuni îl făcea să spumege. Bănuiesc că un Sir Leonard Woolley, care credea în realitatea istorică a marelui potop – şi cu destul temei, de altfel –, ar fi fost izgonit ca un cămătar din templu. Până la urmă autoritatea lui a ajuns să exercite o influentă paralizantă. Chiar şi după ce s-a stins din viaţă, umbra personalităţii lui radicale, total ostilă oricărei concesii, timora şi inhiba o lume întreagă, de la Copak la Tiahuanaco.

Nu ţi-a trecut niciodată prin minte că arheologia Americii precolumbiene e singura care nu dispune de absolut nicio ipoteză? Odată cu Seler s-a născut şi teama de a te frige chiar şi cu apă rece, astfel încât nici măcar de apă călduţă n-a mai putut fi vorba.

— Dar cum se poate, totuşi…?

— Vrei un exemplar? Bine!… în urmă cu vreo patruzeci de ani, Grafton Elliot Smith a descoperit figuri de elefanţi pe basoreliefurile piramidei din Palenque. Curând după aceea a mai găsit şi manuscrise în care apăreau aceleaşi animale…

— Înţeleg unde baţi… în vremurile istorice n-au trăit elefanţi în America!

— Exact. Aşa este. Atunci trebuia să fi fost importaţi, dacă nu cumva populaţia îi văzuse deja prin alte locuri. Era deci evident că existaseră contacte cu Asia şi Africa. O asemenea supoziţie a fost taxată drept o fantasmagorie aberantă, O ipoteză total exclusă în spiritul lui Seler, iar bietul şi îndrăzneţul Smith, o persoană cât se poate de onestă de altfel, declarat nebun de legat.

— Dar asta nu e oare cea mai flagrantă negare a gândirii pur ştiinţifice, în care rolul ipotezei este fundamental?

— Firește…! Asta era şi premisa tezei mele de doctorat: că arheologia Americii precolumbiene eşuase lamentabil. Părea să nu fi reuşit nici măcar să facă o punte cu istoria propriu-zisă. Se apucase

cineva vreodată, în mod cu adevărat serios, să cerceteze geneza Zeului? Zeul Quetzalcoatl, care sub întruchiparea unui om de o strălucitoare albeaţă sosise pe mare într-o navă ce venea dinspre răsărit…? Şi pe urmă ce să-ţi mai spun de povestea aia idioată cu datarea… Persista o spaimă de moarte pentru tot ce ar fi putut să sune oarecum senzaţional – când de fapt întreaga istorie a arheologiei n-a fost decât o succesiune de dezvăluiri senzaţionale – astfel încât până la urmă toată geneza culturilor în spaţiul dintre Yucatán şi Tiahuanaco a fost localizată într-o perioadă care abia dacă se întindea între anul 1.000 şi scandaloasa expediţie a lui Cortez. Ei, ce zici?!

— Chiar şi un profan trebuie să-şi dea seama că aşa ceva este cu totul imposibil!

— Te cred şi eu… Şi totuşi eu strigam în pustie. Mă simţeam ca savantul acela al lui Conan Doyle[7], care n-a fost luat în seamă de un auditoriu compus din somităţi academice decât atunci când a slobozit din cuşcă un pterodactil viu. Dar la ora aceea eu nu eram încă în posesia unui asemenea pterodactil şi timp de doi ani am fremătat pe loc, neputincios. Până când, în 1949, zarurile au căzut pe altă faţă…

— Dumnezeule! Metoda cu carbon C-14, a lui Libby, nu-i aşa?

— Exact. Era într-o dimineaţă când, într-un jurnal ştiinţific pe care îl răsfoiam la micul dejun, am dat peste prima comunicare a lui Libby despre metoda lui de datare prin analiza carbonului. Nici douăzeci şi patru de ore mai târziu aterizam pe aeroportul din Chicago. Reacţia mea promptă i-a câştigat pe loc încrederea lui Libby. M-a asigurat, pe onoarea lui, că putea situa în timp, cu o siguranţă de neimaginat până atunci, orice specimen organic pe care i l-aş fi pus la îndemână.

Pentru mine acesta a fost momentul hotărâtor…

Fără îndoială că expediţia noastră nu arăta prea glorios atunci când am pornit, într-un avion anume închiriat în scopul ăsta. În afară de mine, echipa mai era alcătuită din asistenta mea, Mary Crawford, geologul Springfield, doctorul Johnson, care-şi abandonase practica medicală şi se dedicase în întregime studiului epocii de piatră, la care

---

[7] E vorba de excentricul şi genialul profesor Challenger, din romanul Lumea pierdută (The Lost World) de Arthur Conan Doyle.

se mai adăugau studenţii în arheologie Herbert Cole şi Donald Parkinson.

Întâmplător nu bântuia nicio revoluţie în Guatemala în momentul acela. Mai mult de atât, guvernanţii s-au arătat foarte onoraţi de interesul pe care un grupuleţ de americani îl manifesta pentru ţara lor. Nis-au pus la dispoziţie cu promptitudine patru jeepuri militare, care ne-au înlesnit considerabil deplasarea într-o regiune din interiorul ţării, destul de pustie şi necirculată deşi nu cu totul lipsită de căi de acces. Din motive de siguranţă am trecut sub tăcere emiţătorul pe unde scurte cu care urma să ţinem contactul cu laboratorul din Chicago – în primul rând pentru a-i înştiinţa pe cei de acolo cu precizie când anume ar fi urmat să trimită un elicopter care să preia mostrele de carbon şi să ne refacă totodată provizia de legume proaspete.

— Sună aproape ca un roman de aventuri!

— Adevărul este că ne implicam oarecum într-o ilegalitate, îi promisesem pe cuvânt de onoare Ministrului guatemalez al Culturii şi Instrucţiunii – până şi ăsta era tot un general! – că la încheierea investigaţiilor vom ceda statului toate obiectele scoase la lumină. Ceva îmi spunea ca treaba cu elicopterul nu suna prea bine în povestea asta. Încearcă să convingi un guvern militar că aparatul de emisie nu are alt rol decât să faciliteze transportarea la Chicago a câtorva cutioare de tablă care conţin o grămăjoară de lemn carbonizat, nişte biete rămăşiţe textile şi o mână de boabe de porumb pietrificate de uscăciune seculară, şi în acelaşi timp să ne procure o rezervă de fasole şi andive! Pe de altă parte, e inutil să-ţi ascund permanenta şi chinuitoarea tentaţie de a subtiliza pe parcurs cele mai importante mostre descoperite…

Dar să revin… Pentru arheologi, Tikal nu mai era la vremea aceea o pată cu totul albă pe hartă.

Cu toate acestea nimeni nu-mi împărtăşea opinia.

Şi anume că săpăturile anterioare pierduseră din vedere un imens oraş preistoric, pe care eu îl situam prezumtiv la graniţa dintre pampas şi jungla virgină. Oricum, era un ţinut paradiziac…

Ne-am aşezat tabăra cu entuziasmul aventuros al unor şerificercetaşi. Cel mai apropiat sat indian se afla la câteva ore bune depărtare. Ceea ce nu înseamnă că băştinaşii curioşi nu s-au arătat

foarte curând la faţă. Erau, de altfel, oameni paşnici şi deloc temători, care păreau să mai fi avut din plin de-a face cu asemenea expediţii şi care ne ofereau frumoasele lor produse artizanale la preţuri aproape de nimic. Şi apoi s-au dovedit nişte ajutoare harnice şi de nădejde.

Când stăteam la taifas şi fumam la gura corturilor, ni se înfăţişa cea mai superbă privelişte, de neînchipuit: o paletă în degrade, de la cel mai intens verde la cele mai diafane nuanţe de albastru pe crestele îndepărtate ale munţilor, ca într-un peisaj de Joachim Patinir. În spatele nostru se afla jungla sălbatică, nepătrunsă, în cea mai mare parte inaccesibilă din pricina hăţişurilor şi lianelor, teritoriul de taină al fiarelor sălbatice, care practic nu se încumetau niciodată pe platou.

Mica noastră echipă era totuşi îndeajuns de numeroasă, astfel încât liniştea nu avea cum să devină apăsătoare. Studentul Don Parkinson făcea aproape minuni cu aparatul radio. După ce reu Şi se să improvizeze o antenă, care arăta ca un vajnic şi primitiv detector astronomic, seara ciuleam urechile la emisiunile cele mai puternice ale

NBC-ului. Şi ne întrebam cu mare curiozitate care va fi fost reacţia lăuntrică a ajutoarelor noastre indigene, ermetic ascunsă sub masca imobilă a chipurilor, pe când ascultau cu atenţie Beethoven şi pe Mahalia Jackson…

Cu excepţia siestei de la ora amiezii, în rest scobeam şi scotoceam toată ziua ca nişte apucaţi într-un ritm îndrăcit. De fapt, prima noastră descoperire importantă a fost pur şi simplu un joc de copii. În preajma unui platou de piatră artificial care pesemne trebuia să servească drept teren de aterizare pentru elicoptere, se înălţa un delusor de vreo patruzeci de metri înălţime, care începuse să-l cam intrige pe Springfield. Din punct de vedere geologic era o absurditate, susţinea el.

Cole şi Parkinson au intrat numaidecât în acţiune şi s-au apucat să sape un şanţ de sondaj. Până seara ştiam cu certitudine că doar nisipul migrator, foarte fin, purtat şi depus acolo de vânt, şi opulenta vegetaţie tropicală pe coastele acelei proeminenţe de teren ne împiedicaseră să ne gândim din prima clipă la o piramidă. Nu i-a fost prea greu lui Mary Crawford să execute măsurătorile de rigoare şi să facă o schiţă plauzibilă a edificiului, în acelaşi timp, lui Johnson i-a venit ideea să se suie în vârf – lucru nu tocmai uşor, dar nici imposibil

– şi de acolo să facă mai multe fotografii ale terenului din jur. Le-a developat chiar în seara aceea. Am aşteptat cu sufletul la gură rezultatul, până noaptea târziu. Răbdarea noastră părea să nu fi fost zadarnică. Emulsia fotografică divulga ceea ce ochiul liber nu ne dezvăluia, adică urmele vizibile ale unor construcţii întinse, acoperite cu un strat nu prea gros de sol în clipa aceea au încolţit în noi cele mai îndrăz Neţe speranţe în zilele ce urmară am robotit cu un entuziasm febril. Fotografiile lui Johnson nu ne dădeau un răspuns concludent cu privire la întinderea zonei construite. Cu toate acestea eu eram convins că ruinele dezgropate de predecesorii noştri nu reprezentau decât o infimă porţiune dintr-o aşezare enormă, a cărei proiecţie plană, cu contur rectangular, se deslușea destul de clar din clişee. Am dat dispoziţie să se sape un şanţ de sondaj diagonal, nu prea lat, pe direcţia sud-est. Pe lângă asta, i-am rugat pe prietenii noştri indieni să recruteze din sat cel puţin cincizeci de perechi de braţe zdravene.

Pozele doctorului Johnson nu ne păcăliseră, în ciuda expresiei lor lenevoase şi apatice, o euforică vioiciune puse stăpânire pe săpătorii noştri băştinaşi. Abia după câteva zile m-am dumerit de unde li se trăgea această explozie de energie.

Printre ei se afla şi învăţătorul satului, Bernal del Enciso, care-şi închisese şcoala pentru a ni se putea pune la dispoziţie, dar care nu s-a identificat ca fiind intelectualul comunităţii decât abia atunci când a ştiut cu certitudine că nu suntem reprezentanţii Ministerului Instrucţiunii Publice, de care se ferea ca de ciumă. El umbla cu virtuozitate la corzile sensibile ale consătenilor săi.

Nu contenea să le aducă aminte că ei sunt urmaşii direcţi ai marilor mayaşi, şi că noi, oameni învăţaţi din marile State Unite, veniserăm acolo anume pentru a face cunoscute lumii întregi faptele şi Măreţia strămoşilor. Şi în primul rând datorită lui săpăturile au avansat într-un ritm pe care până atunci niciunul dintre noi n-ar fi îndrăznit măcar să-l viseze.

Steaua mea cea bună nu mă trădase când con cepusem direcţia şanţului de sondaj. Acesta începea într-un punct în care o uşoară denivelare de teren lăsa să se ghicească linia periferică a ariei urbane. La o mică adâncime am dat peste un enorm zid de fortificaţie. După care, la scurt timp am intersectat mari clădiri, largi trasee stradale

splendid pavate, care cândva fuseseră pesemne bulevarde monumentale pe care procesiunile liturgice se scurgeau spre piramide (avea să mai treacă o vreme până să înţeleg şi cu ce menire), ample fundaţii de temple şi edificii publice. Şi acolo unde terenul cobora abrupt, în adâncime, către albia unui râu care încă-şi mai rostogolea apele, ca o încununare a acestei munci febrile – deşi superficială deocamdată – am descoperit un palat cu alură princiară, ale cărui cupole ţuguiate, spre imensa noastră bucurie, păreau să fi fost cruţate de urgia timpului.

Între timp, roadele excavatiei noastre se acumulau cu o ritmicitate entuziasmantă. Mary mă ajuta să ordonez obiectele de ceramică – al căror număr depăşea orice aşteptări – pe care le supuneam împreună unei prime clasificări selective.

Fiică de milionar, asistenta mea îşi făcuse până atunci din studiile universitare şi cariera academică doar un pretext de distanţare superioară, un mod de boicotare a mediului mercantil şi acultural din care provenea, unde puteau respir3 numai afaceriştii duri şi cinici. Nu prea era ea obişnuită cu disciplina şi era de felul ei cam nărăvaşă. Şi pare-se că nu uitase deloc că la început mă arătasem destul de sceptic în ce priveşte par

ticiparea unui reprezentant al sexului slab la această întreprindere. Dar nu mi-a trebuit mult efort, desigur, pentru a mă convinge de lipsa de temei a prejudecăţilor mele. Faţa i s-a luminat de fericire când i-am mărturisit, fără ipocrizie de altfel, că de acum încolo nici nu mai concepeam o expediţie arheologică fără prezenţa unei perechi de mâini tandre şi delicate ca ale ei, care dezmierdau ceramica aceea, destul de ponosită la prima vedere, cu gingăşia drăgăstoasă cu care o bogată văduvă franţuzoaică îşi mângâie străvechile şi preţioasele porţelanuri de Sèvres.

Într-o seară stăteam de vorbă în faţa cortului ei, în timp ce tranzistorul prinsese cu o acurateţe uimitoare Simfonia a 40-a de Mozart. Ţinea în mână pocalul sacramental de formă cilindrică – ornat cu reprezentarea unei zeităţi pe care noi o socoteam a fi chiar Quetzalcoatl – căruia îi mai făcea un rând de toaletă suplimentară, la lumina lămpii cu benzină.

— Nu, Jimmy, zise ea abătută, nu, pur şi simplu nu mă pot

împăca cu gândul că toate lucrurile astea de o valoare inestimabilă trebuie cedate acelei bande odioase de pistolari şi baionetagii din capitală!

— Promisiunea obligă, i-am răspuns eu fără prea mare entuziasm şi convingere, în timp ce-mi scuturam pipa lovind-o uşurel de talpa pantofului. Nici eu nu sunt chiar atât de căzut în cap, cred că-ţi dai seama. Peste câteva zile soseşte elicopterul de la Chicago. Nici mie nu-mi vine Prea uşor să rezist tentaţiei de a nu le face cadou roglodiţilor ăstora cele mai valoroase piese, aşa, cu una, cu două, decât dacă în ceasul al doisprezecelea presiunea devine eventual prea mare, desigur.

— Uite că cel puţin gândim la fel. Ştii ceva, Jimmy? De fapt, trebuie să-i scriu lui taică-meu.

E adevărat că nu-l interesează nimic în afară de meciul de baseball, dar mă întreb cum ar reacţiona oare dacă i-aş zgândări puţin vanitatea.

— Ce vrei să spui?

— Mi-e imposibil să cred că avortonii ăştia de aici, din guvern, ard cu adevărat de nerăbdare să intre neapărat în posesia descoperirilor noastre.

— Cunoşti condiţiile înţelegerii, Mary…

— Bineînţeles că le cunosc… în mod strict riguros, nu văd nicio cale de ieşire.

— Şi atunci?

Îşi scoase o ţigară din buzunarul de la piept.

I-am oferit un foc. Aspiră primul fum cu o lăcomie agresivă.

— Cu cât rumeg mai mult toată treaba asta, cu atât mi se pare mai simplu, mormăi ea încetişor.

Ce-ar fi ca livrarea materialului să fie comandată la domiciliul ministrului? O confuzie între adresa lui personală şi a departamentului său nu e un păcat de moarte. Dar în aceeaşi seară, Jimmy, exact în aceeaşi seară, bătrânu' îi telefonează individului şi îl întreabă la cât s-ar putea ridica valoarea unui cec. Pute a mituire, bineînţeles, dar la urma urmei excelenţa sa domnul ministru n-are decât să decidă dacă în chestia asta vrea să joace pe cont propriu sau ca membru al guvernului, ceea ce pe noi prea puţin ne priveşte, dracu' să-l ia…

Mary Crawford nu s-a înşelat, după cum avea să se adeverească mai târziu. Tatăl ei, care altminteri era un avar crâncen, un zgârciob fioros, era în schimb mândru ca un ţap de frumoasa şi isteaţa lui fată, care constituia un fericit contrast în viesparul acela de playboys deşuchiaţio destul de dubioasă contribuţie la sporul de populaţie cu care bătrânul îşi onorase patria. Şi aşa se face că, graţie acestui fanatic al jocului de baseball, bine îmbibat cu whiskey, întreaga noastră comoară a poposit mai târziu la Institutul Arheologic din Minneapolis – mărturie a caldei iubiri pentru urbea natală, din partea atotputernicului coproprietar al trustului Crawford Electronic Supplies…

În acelaşi timp, contribuţia lui Mary la datarea şi clasificarea vestigiilor dezgropate a fost poate la fel de importantă ca apelul ei la „inima caldă de sub scoarţa aspră". Cu o răbdare într-adevăr îngerească examina fiecare cupă, fiecare ulcior şi urnă, vânând cu înverşunare fiecare sămânţă uscată, cel mai firav firicel de cânepă sau cea mai discutabilă fărâmă de lemn carbonizat, pe care le depunea cu atenţie în cutiuţe de metal numerotate cu grijă şi le consemna într-un ditamai registru – fiecare cu toate detaliile ce ţineau de dată şi provenienţă – împreună cu mostrele de sol, pe care ulterior aveam eventual să le supunem unei analize de polen.

La câteva minute după aterizarea elicopterului, încă buimăcit de stupoare, le-am împărtăşit colaboratorilor mei, sub jurământ de taină, că după metoda de analiză cu izotopi de carbon C-14, oraşul Tikal îşi atinsese momentul de apogeu cam în aceeaşi perioadă în care Irod decretase vestitul său recensământ. Mi s-a făcut negru în faţa ochilor, fără să exagerez, când am făcut o socoteală aproximativă a numărului de secole scurse de atunci.

În cursul zilelor următoare am intrat într-o fază de frenezie dementă, dincolo de orice măsură. Uneori, noaptea, când surescitarea nu mă lăsa să închid ochii şi somnul nu voia să mi se lipească de pleoape, îi auzeam pe Bert şi Don, aşezaţi în preajma focului ce-şi trăgea mocnit ultimele suflări, sporovăind până spre revărsatul zorilor cu bunul şi mai mult decât inteligentul nostru Bernal del Enciso. Voiau să se asigure, pare-se, că existau la îndemână suficiente argumente hotărâtoare, astfel încât să nu-i trimit la plimbare ca pe nişte şcolari

ageamii. Când în cele din urmă au ieşit la bătaie cu planul lor, nici prin gând nu le-a trecut vitejilor mei aghiotanţi că de zile întregi eu rumegam la acelaşi lucru.

— Ascultă, Jimmy, îmi zise Cole. Datarea cu carbon a schimbat fundamental perspectiva întregii chestiuni, nu-i aşa?

Am clătinat din cap cu un aer neutru, dar am rânjit totuşi în semn de aprobare:

— Aici s-ar putea să aveţi şi voi o dată dreptate! Ca să vă spun sincer, eu aş fi zis că-i lucru mare chiar dacă întemeietorii Tikal-ului ar fi fost contemporani măcar cu Pepin cel Scurt…

— Tocmai de aceea vrem să ne consultăm cu tine, spuse Parkinson cu oarecare şovăială în glas. E doar o idee de-a noastră, dar şi Mary e de părere că nu-i chiar o nerozie…

— Se vede că ai supt diplomaţia încă din fașă:

Implicarea unei femei este o mişcare strategică excelentă! am râs eu încurajator. Şi acum daţi-i drumul, hai să aud ce vă stă pe suflet!

Şi iată cum suna raţionamentul lor: Până atunci orice încercare de a stabili asemănări şi analogii între piramidele precolumbiene şi cele egiptene, din orice punct de vedere, era privită ca o erezie.

Cine îndrăznea să facă supoziţia că similitudinile erau mai mult decât fenomene întâmplătoare era numaidecât ţintuit la stâlpul infamiei de apostolii lui Seler şi excomunicat din templul ştiinţei…

Dar nu trecuse oare şi vremea lui Seler? Nu era oare o dovadă a lipsei de curaj moral să nu faci tabula rasa, în definitiv, din toate teoriile şi concepţiile anterioare? Oare metoda C-14 n-a pus punct unei epoci de academism mărginit, pedant şi anemic!? Oare legenda despre Quetzalcoatl, venit ca un zeu alb de peste mările răsăritene în corabia lui misterioasă, era mai puţin demnă de respect şi de atenţie decât substratul istoric al atâtor altor culte religioase? Nu cumva sosise timpul să se ia în discuţie, fără idei preconcepute, textul egiptean din vremea primelor dinastii despre enigmatica ţară Mu de la celălalt capăt al lumii…?

— În primul rând nu s-a ştiut că piramidele americane ar putea fi atât de vechi, după cum reiese acum, prin datarea cu carbon, argumentă

Parkinson.

— Şi în al doilea rând – îi ţinu Cole isonul – sunt pe aici, prin jur, destule coline în vârful cărora să ţinem sfat de taină cu zeii, chiar de ar fi numai ca să ajungem mai aproape de cer!

Exista oare, oriunde în lume, vreun coleg de breaslă care să nu fi taxat asemenea extravaganţe drept curată nebunie? Iar pe de altă parte nu trebuia totuşi să-mi îngrop în mine sentimentele, să-mi sugrum în tăcere gândurile – şi aşa prea adesea greu de ţinut în frâu – şi să le astâmpăr elanul celor doi inimoşi flăcăi, spunându-le că plecaseră într-o expediţie ştiinţifică şi nu într-o aventură dintr-un roman de Rider Haggard?

Îţi rămân dator cu răspunsul la întrebarea asta – deşi află, dacă te interesează cumva, că încă din copilărie am fost un cititor fanatic al lui Rider Haggard, căruia în primul rând îi datoram interesul meu pentru arheologie şi ale cărui fantasmagorii excentrice le luam foarte în serios încă la vremea acelei expediţii, după cum mă surprindeam deseori, cu îngrijorare.

În zilele următoare am oprit lucrul la marele şanţ de sondaj şi am dat semnalul de atac asupra piramidei lui Cole şi Parkinson. Căci aşa i-a rămas între noi numele din clipa aceea.

3. Descoperirea

Nici nu trecuseră bine trei zile şi mă căiam din adâncul sufletului pentru nesăbuinţa mea, care acum îmi apărea ca un act de rătăcire mentală.

Când am vrut să trag un pui de somn la amiază, n-am reuşit cu niciun chip să adorm. M-am străduit să-mi găsesc liniştea interioară concentrându-mă la peticele de cer albastru-oţel, care mi se întrezăreau limpede prin frunzişul chinuit de secetă al acaciei sub care mă aflam. Puneam starea mea pe seama căldurii infernale, care îmi năclaise părul de sudoare şi-mi inundase tot corpul cu o toropeală lucidă. Nici nu sunt unul dintre aceia care să se amăgească cu false argumente şi sofisme. Ştiam bine ce mă rodea. Firea mea romantică – de ce să-i faci – a tresărit imediat în clipa când studenţii au pus pe tapet propunerea lor mai mult decât năstruşnică. Altminteri n-ar fi fost greu să reduc la tăcere şoaptele ispititoare ale propriei mele imaginaţii, câtuşi de puţin aberantă de altfelpropunerea adjuncţilor, rostită cu o vicleană şovăială, a fost totuşi acea picătură fatală care a

făcut să se reverse paharul. O cutezanţă greu de explicat a pus deodată stăpânire pe mine. O secundă de sminteală juvenilă, o bruscă reminiscenţă irezistibilă a puştiului de odinioară, care citea She cu mintea înfierbântată, m-a azvârlit în năvodul acestei temerare şi nebuneşti iniţiative a celor doi studenţi.

Trebuia chiar în ziua aceea să opresc lucrul la baza piramidei în trepte, suspendare pe care din fericire încă o mai puteam justifica în numele scopului originar.

O dată lămurit cu mine însumi, aţipisem pesemne, când m-a trezit vocea răguşită a lui del Enciso, ce părea că vine dintr-o infinită depărtare.

— Doctore, îmi zise el printre gâfâieli, doctore, trebuie să veniţi numaidecât cu mine…!

Am priceput de îndată că era ceva în legătură cu manevrele dioscurilor Parkinson şi Cole. L-am urmat fără nicio tragere de inimă pe învăţătorul aferat şi surescitat, în timp ce căldura mă potopea în valuri năprasnice şi pârjolitoare. Deşi ne despărţea o jumătate de kilometru de piramidă care deodată îmi apăru ca un triunghi ameninţător decupat pe canavaua cerului, deasupra platoului cocoşat ca o spinare de dromader – prin perspectiva tremurată a straturilor de aer încins de văpaia amiezii i-am zărit pe cei doi tineri diavoli fluturându-şi sombrerourile indigene.

— Cred că e ceva foarte important, doctore. La baza piramidei s-a ivit deodată o nişă cu ornamente sculptate, ceva de felul ăsta. Mister Cole susţine că acolo s-ar afla un soi de portal, o intrare.

— Prostii, am mârâit eu. Nu sunt şanse nici măcar de unu la un milion ca mizeria asta de piramidă să fie altceva decât un morman de nisip şi pietre! Nimic mai mult!

Dar iritarea mea a durat doar atât cât am parcurs drumul prin arşiţa aceea clocotitoare. Ea s-a decomprimat ca un balon găurit când mi-am dat seama de uluiala şi emoţia încordată care se citeau în privirile bravilor mei coechipieri, încă înainte ca ei să deschidă gura, toţi deodată, şi s-o închidă din nou aproape în aceeaşi clipă – ca şi cum găseau că era de la sine înţeles să audă mai întâi un fel de întrebare rituală din partea mea – eu ştiam deja că nu-mi mai păsa nici cât negru sub unghie de toate prejudecăţile şi tabuurile ştiinţifice, de mutrele

arogant superioare ale colegilor mei de breaslă. Dintr-odată liniştea de pe platou mi s-a părut atât de adâncă, încât parcă m-a luat cu un fel de ameţeală.

Cole şi Parkinson rămăseseră muţi. Întrebarea mea s-a mărginit la un gest vag, care conţinea deja esenţa confirmării. Acum ştiam cu definitivă siguranţă că intrasem în scenariul unui roman de aventuri din epoca victoriană şi că nici măcar nu mă mai sinchiseam de asta.

Cam o treime din latura estică a bazei fusese dezgolită. Singurul lucru care mi-a reţinut interesul îr-următorul minut a fost scara monumentală, care cândva ducea spre sanctuarul ruinat.

Cu toate acestea am scos în gura mare o înjurătură zdravănă, pe când săream în şanţul de sondaj adânc. Încă din prima clipă mi-a trecut prin minte că decoraţiile sculpturale nu conţineau numai elemente ornamentale, ci şi inscripţii. Şi totuşi nu aceste presupuse inscripţii au fost acelea care mi-au smuls din gură cea mai entuziastă înjurătură slobozită vreodată spre înalturile cerului pe acele meleaguri. Friza foarte elaborat sculptată era cornişa care încadra o nişă pătrată, îndeajuns de largă încât să încapă în ea doi zdrahoni de bărbaţi stând unul lângă altul în picioare, şi al cărei perete din fund era astupat cu un bloc monolit, aşternut de asemenea cu hieroglife May a.

Sub impulsul unui ultim scrupul ştiinţific, am încercat să-mi imaginez cavitatea aceea ca fiind reprezentarea figurată a unei zeităţi. Deşi eram pe deplin conştient că era o absurditate şi că în mod neîndoielnic aveam de-a face cu poarta de acces spre un nu ştiu ce.

— Yep! am exclamat eu, în limbajul brusc regăsit al militarului de odinioară, şi i-am bătut pe Cole şi Parkinson cu un entuziasm atât de voinicesc pe spinare, încât i-am făcut să icnească. O treabă frumoasă, băieţi! Felicitările mele!… Acum Bernal se va duce să-i cheme pe Mary pentru măsurători şi pe doctorul Johnson pentru fotografii şi filmări. De cum începe să se mai astăm Pere pojarul ăsta, pornim ofensiva.

Numai căderea întunericului ne-a putut sili, într-un târziu, să ne oprim din lucru. Dar între timp reuşisem să degajăm complet misteriosul Portal.

Mai târziu ne aflam în faţa cartierului meu general, unde stăteam de vorbă sub lună plină. Mi-a trebuit un oarecare efort pentru

a menţine în limitele unei raţiuni sănătoase toate ipotezele care, în mod firesc, îmi năvăleau în minte. Că baza piramidei era prevăzută cu o încăpere, asta nu însemna neapărat că aveam de-a face cu o incintă funerară, afirmam eu pe un ton cât se poate de profesional. Springfield a prins imediat din zbor unde băteam şi a adoptat şi el o poziţie de rezervă – de data asta din raţiuni pur geologice – faţă de unele anticipaţii mult prea exagerate.

— Ar trebui făcut un studiu aprofundat al profilului tectonic, a adăugat el în timp ce, cu mina stângă făcută pâlnie, îşi umplea pipa cu tutun indigen. Oricum, e mai bine aşa, fiindcă deocamdată încă nu sunt prea convins că stratul de pământ care acoperea portalul s-a adunat prin depuneri aluvionare sau eoliene.

— Ceea ce nu dovedeşte nimic, a opinat Cole.

Căci cu cât e mai adânc misterul, cu atât cresc şansele ca intrarea să fi fost anume camuflată, cu o anumită intenţie.

— Nu vă supăraţi, băieţi – interveni Mary Crawford – dar asta dovedeşte foarte mult.

Imens, dacă vreţi să ştiţi părerea mea. Demonstrează, printre altele, că avem de-a face cu o intrare dinadins tăinuită, pentru a preveni accesul celor neiniţiaţi.

Cât despre mine, nu voiam să torn gaz peste focul deja încins al fanteziei, în ciuda tăcerii mele, Cole, Parkinson şi de regulă taciturnul doctor Johnson se dezlănţuiseră. La urma urmei nu mă deranja câtuşi de puţin că-şi acordau privilegiul de a da frâu liber fanteziei. Speculaţiile lor, mai în serios mai în joacă, despre neamul pierdut al lui Israel, stirpea lui Noe, rolul intermediar al continentului Atlantida sau ipoteza de factură science-fiction cum că America de Sud a fost colonizată de expediţii pornite de pe planeta Venus nu schimbau cu nimic faptul evident că ne aflam în faţa unei enigme arheologice. Un mister din care ar fi putut decurge o descoperire – chiar dacă nu covârşitoare, totuşi foarte importantă probabil – în legătură cu arhitectura şi poate chiar cu funcţia cosmogonică şi sacral-ritualică, până acum necunoscută, a piramidelor paleo-americane.

Aşa cum adesea mi se întâmplase în momente de încordare, n-am putut să închid ochii toată noaptea. După ce m-am foit mai bine de un ceas dintr-o margine într-alta a patului meu de campanie, m-am

sculat, mi-am tras şortul şi tricoul şi am ieşit din cort. Era una din acele nopţi luminoase, tridimensionale, când aştrii de primă mărime par să se profileze ca nişte corpuri tangibile, în relief, pe întinderea albastră boltită deasupra oceanului. Adâncit în gânduri, am apucat-o automat pe cărarea dintre tabără şi piramidă, care se croise din acel febril du-te-vino al nostru.

N-am fost surprins când, la oarecare distanţă în faţa mea, am zărit o siluetă albă mergând pe acelaşi drum. Şi nici Mary n-a tresărit speriată când mi-a auzit paşii. Am străbătut împreună poteca, în tăcere, până la ultimul şanţ pe care-l săpasem.

Într-o doară, ca şi cum ar fi fost vorba doar de un simplu joculeţ, asistenta mea a lăsat fascicolul puternic al lanternei (cu care avusese grijă să se echipeze) să alunece de-a lungul blocurilor ciclopice, fixându-l în cele din urmă pe piatra de boltă.

Eram convins că ceva o intriga. De aceea am întrebat-o:

— Ce te frământă?

A ridicat din umeri fără să mă privească.

— Ţi-am spus deja, în măsura în care am putut să-mi conturez o idee, firește, răspunse ea. Am o aversiune cruntă pentru supoziţiile vagi şi cuvintele şi mai vagi prin care acestea sunt exprimate.

— Uneori ştiinţa trebuie să conţină şi ceva intuiţie, i-am spus eu. Dar povesteşte-mi pe îndelete, calm, ce anume ai pe suflet?

— Inscripţiile figurative de pe cornişă şi monolit. Deocamdată se ştie prea puţin despre chestiunile astea. Şi pe deasupra eu nu sunt expertă în acest domeniu, despre care pretindem totuşi că ştim câte ceva, oricât de puţin…

— Şi deci, după tine, cam cum ar sta lucrurile?

— Tocmai asta mi se pare foarte greu de apreciat, dacă apelăm la conceptele consacrate, înţelegi… Numai că eu, prin contactul frecvent cu asemenea obiecte, pot să spun că am ajuns la un anumit grad de familiarizare cu ele. Prin asta vreau să spun: o anumită aptitudine de a recunoaşte. După cum un expert în artă nu reuşeşte întotdeauna, desigur, să pronunţe cu precizie numele unui maestru mai obscur, atunci când are în faţă o pânză a acestuia, dar poate identifica destul de exact epoca şi şcoala…

Am dat din cap în semn de încuviinţare şi ea sta aţintit din nou

lanterna asupra monumentalei cornişe.

— Ei bine – continuă ea – dacă vrei să ştii părerea mea, eu zic că aici sunt cel puţin cinci sau şase imagini verbale, formule metaforice, care sfidează orice tentativă de clasificare, deşi toate trimit prin perifrază la numele lui Quetzalcoatl.

— Şi ce vezi ilogic în asta?

În semiopacitatea albăstruie a razelor de lună am văzut cum îşi muşca cu ciudă buza de jos.

Dintr-odată m-am simţit adânc mişcat. Niciodată până atunci nu-mi dădusem seama într-un mod atât de şocant ce minunată atmosferă de camaraderie intelectuală se ţesuse în jurul expediţiei noastre.

— Ei, zise ea după un răstimp de tăcere. Nu mă întreba deocamdată pe ce se bizuie părerea mea. Dar nu reuşesc să-mi alung impresia tulbure şi tulburătoare că e vorba de nişte semne care…

— Semne care…?

— Iartă-mă, Jimmy… probabil că e o neghio. bie femeiască de a mea, fără niciun fel de temei.

Vreau să spun că sunt semne care, într-un fel sau altul şi într-un chip bizar, nu par să corespundă tradiţiei, ci au trebuit improvizate de pe o zi pe alta, sub presiunea unor împrejurări neprevăzute. Pur şi simplu ca şi cum, să zicem, o strajă din turnurile palatului lui Hammurabi ar fi trebuit să descrie într-un raport către căpitanul său trecerea unei escadrile de avioane de vânătoare care brăzdau văzduhul…

Mi-am aprins o ţigară şi am închis ochii, furat de gânduri. Să fi mirosit Mary ceva deosebit? Sau nu cumva şi ea, Mary cea vioaie, energică şi isteaţă, poate în urma efortului uriaş din ziua aceea nu mai făcea faţă tensiunii nervoase, care se îmbină şi cu ritmurile specifice ale fiziologiei feminine? Ce soi de simpatie duioasă îmi trezise deodată…!

Ne-am pus din nou pe treabă, când nici nu se crăpase încă bine de ziuă. Ne-am tot învârtit ore în şir pe lângă blocul monolit, l-am zgândărit în fel şi chip, dar n-am reuşit să-l clintim. În cele din urmă lui Cole îi veni ideea să acţionăm cu un drug în latura superioară, sub cornişă. Zis şi făcut – şi spre marea noastră stupefacţie, masiva piatră

de boltă, care cântărea probabil câteva tone, se urni şi alunecă uşor spre pământ, pe o canelură prevăzută anume pentru această operaţie de arhitecţii din timpuri imemoriale. În faţa noastră se căsca acum o văgăună întunecoasă, de unde ne-a izbit un suflu de aer rece, îmbibat cu izuri subpământene, de beciuri adânci. Pare-se că niciunul dintre noi nu şi-a putut stăpâni un frison instantaneu.

Nu se făcuse niciun plan prealabil de acţiune sau o distribuire a rolurilor. Iar eu treceam printr-o extrem de încordată stare de aşteptare. Şi cu toate acestea totul mi se părea până acum atât de minor, încât nici posibilitatea de a pătrunde în pântecele piramidei nu o luam de fapt prea serios în seamă. Au fost însă de-ajuns o întrebare fără cuvinte, un schimb de priviri, pentru ca Springfield şi Johnson să înţeleagă că ei erau cei pe care îi aveam în vedere pentru pasul următor.

Ne-am croit drum pas cu pas, prin mâzgă, în coridorul ce cobora abrupt şi care pe alocuri era atât de strâmt, încât am fost nevoiţi să înaintăm păşind lateral. Mi-am ţinut nervii sub control încercând să mă concentrez asupra unei întrebări stupide: dacă nu cumva rigoarea ştiinţifică ne impunea şi captarea unei mostre de aer, în vederea analizei chimice şi bacteriologice. Şi acolo unde, o dată ajunşi, n-am mai auzit vocile coechipierilor noştri de la suprafaţă, tunelul părea că începea brusc să se lărgească. La lumina lanternelor am zărit o scară ce se pierdea în adâncime. M-au trecut fiori.

Chiar dacă treptele erau roase şi măcinate de umezeala de peste veacuri, coborârea nu cerea totuşi măsuri speciale de siguranţă, şi nici vreun efort fizic nemaipomenit. Am numărat două sute de trepte până să ajungem într-o încăpere mică, aproximativ cubică, ce m-a trimis cu gândul la o temniţă solitară, un „beci al uitării" din cetăţile medievale. Pe ziduri se prelingea apa, care dispărea apoi infiltrându-se prin interstiţiile pavajului de piatră cu aspect granitic. Şi tocmai când eram pe punctul de a ne vedea spulberată orice speranţă, am constatat că peretele din fund al lugubrei încăperi consta dintr-un enorm monolit, pe care în primul moment l-am crezut un bloc de rocă naturală. Fără să scoată o vorbă, Springfield şi-a vârât târnăcopul printre pietrele mai mici care înconjurau blocul şi a scormonit. Spre uimirea noastră, se desprinseră fără prea mare greutate. Am prins monolitul într-un laţ de

frânghie, de jur-împrejur, fără să ne dăm deocamdată sea-a că indentaţiile şi crestăturile de care ne foloseam pentru a fixa funia fuseseră prevăzute anume Pentru o asemenea manipulare. Când am început să tragem era cât pe-aci să izbucnim în chiote de jubilaţie, observând că piatra masivă se urnea. Iar acum, iată, se rabata încetişor, provocator, după coate aparenţele ţinută în echilibru de un ax central. Ne-am aţintit simultan lanternele înspre spaţiul liber ce ni se deschidea acum în faţă.

Mi s-a părut că ritmul inimii mele înregistrează o sincopă de câteva bătăi; laconicul Springfield şuiera uşurel printre dinţi a consternare, în timp ce pe Johnson l-am auzit scoţând un mormăit înfundat, un preludiu greoi în căutarea înjurăturii celei mai potrivite cu împrejurările.

Prima mea impresie a fost aceea că ne găseam dintr-odată în pragul unei alte lumi. Eram astfel expuşi, ca să spun aşa, forţelor a doua câmpuri de energie cu totul străine una de alta, fiecare aparţinând unei alte dimensiuni cosmice, aşa cum zic unii autori isteţi de science-fiction.

La început, am crezut că ceea ce se înfăţişa privirilor noastre uluite era o grotă naturală, cu stalactite şi stalagmite, ca nişte torţe enorme şi draperii monumentale de un alb imaculat şi scânteind orbitor, dar ale căror extremităţi fin dantelate conţineau toate culorile din gama spectrului de lumină.

— Ei, nu! l-am auzit pe Springfield mormăind, pe un ton din care s-ar fi zis că e într-o dispoziţie excelentă. Nu, în ciuda formaţiunilor stalactitice, nu e totuşi o peşteră naturală!

Urmat îndeaproape de Johnson şi de mine, se strecură prin pasajul strâmt dintre monolit, care acum stătea într-o rână, şi pereţii firidei-vestibul.

Avusese într-adevăr dreptate. Chiar dacă ocupau cea mai mare parte a spaţiului existent, capricioasele formaţiuni calcaroase nu ne puteau păcăli:

privirile noastre deslușiră un plafon conic – fără doar şi poate lucrare de mâini omeneşti – care se prelungea într-o perspectivă distinctă, arhitectonic recognoscibilă, prin care încăperea, sărăcăcios luminată de lanternele noastre, devenea omoloagă cu naosul unei

biserici obişnuite de ţară.

— Ei, fir-ar să fie…! bombăni Johnson.

— Pariez pe ce vreţi că e o criptă… zise Springfield.

Îşi croi drum prin câmpul de stalagmite. Păşeam în urma lui. Spaţiul deschis se lărgea tot mai mult pe măsură ce înaintam. Deodată se opri, încordat ca un arc, semnalizându-ne cu conul de lumină alb-gălbui al lanternei, zorindu-ne să ajungem cât mai iute în locul unde se găsea el. Eram atât de tulburat de tot ce văzusem deja până atunci, încât pentru o clipă m-am întrebat dacă visam sau eram treaz.

Ne aflam în faţa unui enorm sarcofag tabliform din granit negru, acoperit pe laturile superioare cu o lespede tăiată din acelaşi material.

Rămăsesem cu respiraţia tăiată, privind ţintă cu ochii holbaţi. Până când, încet, am început să ne plimbăm fasciculele de lumină de-a lungul încrustaţiilor în filigran, de o nespusă frumuseţe, de pe lespedea-capac, împânzită cu o reţea deasă de hieroglife ce formau aproape o împletitură, printre care apăreau de nu ştiu câte ori simbolurile zeului Quetzalcoatl, nume a cărui tălmăcire este „Şarpele cu pene”…

Între timp, doctorul Johnson şi-a dat seama, aparent involuntar, că încordarea ajunsese la un maximum insuportabil – dacă nu cumva era chiar conştient de comicul gestului său când a izbit din toate puterile cu umărul în capacul sarcofagului. Lespedea de granit trebuie să fi cântărit pe puţin vreo cinci tone! O irezistibilă ilaritate puse stăpânire pe noi, şi râsul nostru nervos se multiplică deodată în sute de ecouri. Mai târziu aveam să mă întreb uneori dacă altminteri am mai fi putut rezista mult timp la cota aceea de tensiune.

4. Miracolul

De câte ori – şi cât de des mi s-a întâmplat! – rememorez aceste întâmplări, rămân de fiecare dată uluit în ce ritm halucinant s-a desfăşurat totul după aceea…

Chiar în aceeaşi după-amiază ne-am întors în criptă împreună cu ceilalţi membri ai expediţiei, la care, cu încuviinţarea mea, se mai adăuga acum şi Bernal del Enciso.

Era greu să te superi pe Cole şi Parkinson că se băteau cu pumnul în piept, fără aluzii stupide de altfel, pretinzând că ei ştiuseră totul dinainte, numai că trebuie să-ţi vină ideea, să ai inspiraţie…

Seara, când am ţinut „consiliul de război”, după obiceiul consacrat – şi un asemenea sfat de război părea că se impune acum cu mai multă urgenţă ca oricând – am ajuns o dată în plus la concluzia că latura pozitivă a acestei generaţii de sugători de Coca-Cola, cu toată mentalitatea ei puţin cam prea materialistă, nu trebuie subestimată şi tratată cu suficienţă arogantă.

Discutaserăm ore în şir despre un mijloc de a ridica placa funerară care acoperea sarcofagul, fără să-i pricinuim vreo stricăciune, având în vedere imensa ei valoare arheologică şi artistică. Cei doi studenţi nu păreau să acorde prea mare importantă schimbului nostru de păreri, de altfel sterile. Ei continuau să şuşotească deoparte, ca într-o mică reuniune de societate, pasându-şi suporturi de carton pentru sticle de bere, mâzgălite cu observaţii şi idei pe care le notau de zor. Ne-am întrerupt la un moment dat din vorbă – dar nu pentru că am obosit – atunci când cei doi veniră să ne divulge planul pe care-l clociseră. După oarecare şovăială, discuţia se reaprinse, de data aceasta cu un patos febril.

A doua zi, când am coborât din nou cu toţii în criptă, Cole şi Parkinson cărau amândoi sub braţ câte două cricuri scoase din trusa de scule a jeepurilor. Şi mai mult decât atât, acum eram înarmaţi cu lămpi cu benzină puternice, frânghii şi bârne, în timp ce doctorul Johnson luase cu el cele două aparate foto, două baterii de blitz, un aparat de filmat cu clişeu de şaisprezece milimetri şi magnetofonul portabil.

Chiar dacă dislocarea pietrei de boltă ciclopice ni se păruse un fel de ou al lui Columb, îndeplinirea tuturor măsurilor de siguranţă indispensabile ne-a luat câteva ceasuri bune de muncă migăloasă, şi ca atare foarte lentă. Pe lângă asta mai propusesem – ordine nu dădeam niciodată, din principiu – ca doctorul să execute cât mai multe fotografii şi close-upuri, dat fiind că nu excludeam eventualele deteriorări ale sarcofagului în cursul operaţiilor.

Abia acum îmi dau seama, dragul meu Mark, că acelea au fost ultimele ceasuri liniştite şi cu adevărat senine din viaţa mea…

În cele din urmă am ajuns şi la faza în care studenţii, împreună cu Springfield şi Bernal del Enciso, puteau să înceapă o foarte precaută tentativă cu cricurile, în criptă era un frig glacial. Şi cu toate acestea

simţeam cum îmi ţâşneşte sudoarea prin toţi porii. Parkinson şi Cole nu se înşelaseră nici de data aceasta. Centimetru cu centimetru, lespedea funerară se ridica sub presiunea cricurilor, pieziş, până când în sfârşit alunecă, provocator de încet, dar intactă pe planul înclinat de bârne din partea opusă a sarcofagului, poposind greoi pe tamburii amortizori improvizaţi din colaci de funie.

Răcnetele şi vociferările noastre au izbucnit simultan, într-un cor isteric. Dar în cele din urină vacarmul a amuţit într-o linişte fără suflare, care s-a aşternut subit atunci când ne-am fixat lumina lămpilor pe muchia interioară a mormântului.

Fiindcă de acolo, dinăuntru, ţâşnea o văpaie orbitoare de aur şi nestemate, care în prima clipă te duceau cu gândul la un mozaic scânteietor alcătuit din figuri abstracte. Era, după cum lesne se putea vedea, găteala mortuară a unui schelet, întins cu faţa în sus şi bine conservat, care trebuia să fi aparţinut, pare-se, unui individ foarte bine clădit.

Craniul părea acoperit cu o mască din solzi de jad, din care se conturau expresiv ochii ciopliţi din piatră de obsidian, cu câte un diamant negru în chip de pupilă. De altfel, mortul nu era propriu-zis împodobit cu ornamente de aur, acestea zăcând împrăştiate la întâmplare în jurul lui, într-o aparentă neorânduială, laolaltă cu mărgele, brăţări şi cercei, toate confecţionate tot din jad, precum şi figurine miniaturale: lilieci, şerpi cu pene, tigve, reptile şi chipuri omeneşti. Ţesătura veşmântului rămăsese aproape intactă în câteva locuri. Continuam să raţionez, în ciuda unei noi explozii de jubilaţie. Primul lucru la care m-am gândit a fost că resturile acelea de material textil vor uşura în mod substanţial datarea prin analiză cu carbon C-14, astupându-le astfel şi mai repede gura scepticilor.

Dar în acelaşi timp începuse chiar de atunci să

Se instaleze în mine o anumită senzaţie de autodistanţare, de parcă într-un fel oarecare eram îndeaproape înrudit cu defunctul principe, un sentiment care de atunci nu m-a părăsit niciodată cu totul. L-am auzit pe Johnson spunând, pe un ton sec, că mai devreme sau mai târziu acolo ar trebui să intre în joc şi un antropolog; dar că, în orice caz, de la performanţa lui Howard Carter, care pusese primul piciorul în cripta lui Tutankhamon, aceasta era cea mai importantă descoperire

arheologică. Toţi ceilalţi îşi dăduseră asentimentul, într-un unison de voci supraîncordate de emoţie. Şi ştiam că aveau dreptate.

Cu toate acestea aproape că nici nu simţeam cum se înghesuie în jurul meu, cum mă bat exuberant pe umăr – cu atâta patimă îmi rămăsese privirea lipită de unicul obiect neornamental din sicriu: o casetă simplă din metal, de formă cilindrică, aflată la picioarele scheletului înconjurat de sclipirea aurului şi pietrelor preţioase.

Am luat-o în păstrare personală câteva ore mai târziu, când Johnson era gata cu filmele şi fotografiile şi deja începuse operaţia de evacuare a criptei – inevitabilă, fiindcă în scurt timp umiditatea excesivă din aer urma să devoreze totul, chiar dacă eu aveam sentimentul că se comite un act de profanare, un adevărat sacrilegiu. Acţiunea era dirijată de Mary, altminteri o fiinţă deloc lipsită de pietate, între timp fiecare vorbă rostită era înregistrată pe bandă de magnetofon, în vederea unei ulterioare analizări şi reconstituiri a momentului memorabil. Deşi mă simţeam ca un trişor, n-am rostit nici măcar o dată cuvintele „cilindrul de metal", iar ceilalţi nu păreau să-i acorde vreo atenţie.

În ziua aceea, firește, eram cu toţii la capătul puterilor fizice şi nervoase. Eu însumi mă temeam să nu capotez din cauza oboselii excesive. De aceea chiar în timpul cinei, care a început abia după miezul nopţii, am înghiţit o doză ruşinos de mare de benzedrină. Se pare că toate terminaţiile nervilor mei, până la cea mai mică fibră, vibrau de supraîncordare. Mă străduiam din răsputeri să mă conving că această stare se datora în exclusivitate cantităţii excesive de substanţă excitantă cu care mă drogasem…

Şi acum, dragă prietene, începe cel mai incredibil episod al acestei lungi povesti. Restul a constituit doar un fel de introducere, indispensabilă pentru ce va urma. Nu mai e nevoie să te rog să ţii mai departe doar pentru tine cele auzite. Ce s-a petrecut cu mine a fost atât de zguduitor, încât orice chef de a vorbi despre acest subiect, cu oricine, fără un motiv de forţă majoră, îţi va pieri aproape imediat. Şi trebuie să ţii serios seama de faptul că tu – în afară de abate, bineînţeles – eşti primul om căruia după atâţia ani îi destăinui acest teribil secret…

Caseta cilindrică – fiindcă doar aşa am să-i spun deocamdată –

zăcea pe patul de campanie sub ochii mei. Şedeam în genunchi, cu privirea pironită pe ea. Suprafaţa fin şlefuită avea un luciu sfidător de perfect, de o înfiorătoare desăvârşire, în lumina albicioasă a lămpii. Din nou am simţit cum îmi ţâşneşte sudoarea prin toţi porii;

Eram încredinţat de cel puţin două lucruri. În primul rând că acest obiect era confecţionat cu mijloacele celei mai moderne tehnici existente; şi în al doilea rând că era făcut dintr-un aliaj metalic în care oţelul-crom de cea mai bună calitate era componentul de bază.

Încercam să mă conving că era o imposibilitate – că era cu neputinţă, în numele bunului-simţ.

În acelaşi timp puteam să pipăi obiectul, să-i aproximez greutatea şi să simt cum răcoarea nopţii, o răceală a beznei care pentru mine se lăsa atunci o dată pentru totdeauna, îşi anunţa prezenţa prin netezimea desăvârşită a suprafeţei metalice. Cilindrul avea cam un picior lungime; diametrul nu depăşea o lăţime de palmă obişnuită. Greutatea am apreciat-o cam la patru kilograme. Doar într-un singur loc părea să contrazică impresia că ieşise dintr-un strung modern abia cu câteva ore în urmă.

Dacă-l ţineai sub bătaia lămpii în aşa fel încât lumina să cadă într-un unghi de aproximativ treizeci de grade, se putea desluşi limpede – incizată cu mare trudă, şi ca atare destul de stângace – o imagine gravată: Şarpele cu Pene, simbolul lui Quetzalcoatl, zeul Creaţiei şi legendarul legiuitor al vechilor regate amerindiene.

Deşi era o aberaţie, nu m-am îndoit atunci nicio clipă că cilindrul era de producţie modernă, dar gravarea stm-străveche. Şi totuşi trebuia, cumva, să fie apocrifă! N-am pierdut niciun moment din vedere absurditatea enormă a unei asemenea certitudini, dar asta nu însemna nicidecum că pentru mine ea era o convingere mai puţin fermă.

În capăt avea un capac semisferic, pe care tocmai încercasem în zadar să-l desfac, însă de data asta, fără să-mi mai pese de vreo posibilă deteriorare, l-am prins cu cel mai zdravăn cleşte patent pe care l-am găsit în bine garnisitele noastre truse cu scule. Nu numai mintea şi sufletul, ci aş spune chiar că întreg trupul mi-l simţeam străbătut de fiorul presimţirii că mă aflam în faţa unui teribil mister. Când, în fine, capacul a cedat şi a ieşit, fără prea mare greutate, inima

îmi zvâcnea nebunește.

Dacă presupunerea – ba chiar convingerea mea absolută – în ce privește fabricația modernă a obiectului ar mai fi avut nevoie de un argument în plus, atunci filetajul de o desăvârșită acuratețe devenea dintr-odată o probă definitivă. Dar, de fapt, eu nu mai aveam nicio clipă nevoie de o asemenea dovadă…

Oricum, m-a trecut din nou un val de transpirație când mi-am vârât degetul arătător și cel mijlociu în interiorul cilindrului, cât am putut de adânc, și am simțit un foșnet ca de hârtie. Între timp mi-am dat seama că emoția amenința să devină primejdios de puternică. Din fundul valizei mele de aluminiu am scos o sticlă de Old Scotch, la care nu apelasem mai deloc până atunci. Am pus-o la gură și am tras câteva înghițituri zdravene. Când senzația de tremur mi s-a risipit, am introdus o pensetă în caseta cilindrică și am extras conținutul cu mare precauție. Era un mic sul răsucit cu grijă, de hârtie, într-adevăr, hârtie dactilo, și încă de cea mai bună calitate și excelent conservată! între timp, whiskey-ul și benzedrina încheiaseră un pact în favoarea mea. Eram acum pe deplin calm, pentru mai mult timp capabil – așa se părea – să rezist oricărui șoc și, pe deasupra, atât de distanțat de mine însumi, încât aveam să privesc ca un outsider tot ce urma să mi se întâmple, ca și cum mă aflam la granița unei totale dedublări de personalitate. Știam din anii studenției că astfel de stimulări cu benzedrină, care în colegiile americane încă se mai consumă cu frenezie, aveau un efect pur și simplu incredibil asupra memoriei mele.

Doar așa îmi explic acum de ce mesajul, dactilografiat cu o panglică uzată pe o mașină portabilă hodorogită, încă de la prima citire mi s-a înmlântat în mine ca o amintire de neșters.

Cu toate acestea, bănuiesc că fără alcool n-aș fi putut să fac față acelor clipe de nemărginită demență.

Conținutul documentului suna după cum urinează:

Timp de aproape douăzeci de ani am refuzat să mă supun acelei voci lăuntrice care mă soma să bag ultima coală in quarto în ruina mea de Remington, pentru a așterne în scris cronica întâmplărilor incredibile pe care le-am trăit. Oricum, șansa ca cineva să citească vreodată aceste rânduri mi se pare absolut exclusă. Puterea de inhibiție a unui asemenea raționament, precum și puterile mele

proprii, în chip vădit, dau de foarte multă vreme semne de slăbire. Nu mă tem de moarte, după cum e la fel de bine ştiut că oricum aceasta nu-mi va aduce mântuirea. Poate că trebuie, firește, să mă socotesc un caz cu totul extraordinar, un iniţiat într-o lume în care liniştea e generată de o anume orbire. N-am fost crescut în spiritul evlaviei creştine. Şi cu toate acestea sunt conştient că ar fi total absurd să mă îndoiesc măcar o clipă de faptul că eu, când voi închide ochii pentru totdeauna, aici şi acum mă voi naşte din nou – chiar dacă nu concomitent, ci într-o perspectivă temporală de dimensiuni ameţitoare, la distanţă de veacuri sau milenii. Voi renaşte, vreau să spun, înfiinţa celui care am fost cândva. Nu-i nimic mistic sau esoteric în asta. Dar după ce mi s-a hărăzit înspăimântătorul privilegiu de a arunca o privire în cele mai adânci taine ale Universului, da, să fiu părtaş, să mă împărtăşesc cu trupul şi sufletul la aceste secrete, ar fi în mod logic imposibil să nu privesc această eventualitate ca pe o certitudine şi s-o admit ca fatal necesară… Dacă după aceea, în mod inevitabil, se va produce din nou Marele Deraiaj, aşa cum m-am obişnuit cu timpul să numesc acest fenomen – asta nu mai ştiu deocamdată, oricât mi-aş fi frământat mintea, ani în şir, până la pragurile nebuniei. Poate că e o deşartă amăgire, dar mă mângâi totuşi cu gândul că ar fi posibil, cine ştie, ca doar o dată, o singură dată, să şefi produs o cută falsă, o zbârcitură în matriţa Universului, pe care mai apoi timpul o va netezi. Speranţa e dătătoare de viaţă – chiar şi atunci când aripa morţii îşi aruncă umbra din ce în ce mai aproape…

Numele meu nu are importanţă. Ar fi de-ajuns să pomenesc că sunt fiul unui crescător de vite şi m-am născut în Connecticut, în ziua de l aprilie – parcă suna ca o glumă deplasată! – a anului 1965. Am studiat fizica relativităţii şi electronica la Universitatea din Philadelphia, în 1990 mi-am luat licenţa de inginer şi, un an mai târziu, în urma unui examen suplimentar, mi-am obţinut doctoratul în ştiinţe. O dată intrat în posesia acestui titlu academic, serviciile de cercetare ştiinţifică ale armatei mi-au oferit un post în laboratoarele de la Cape Kennedy, care în ultimii ani se extinseseră enorm. De multă vreme nu mai era vorba acolo de optimismul destul de infantil care plutise în atmosfera anilor mei de adolescenţă, când nişte piloţi erau vârâţi într-o capsulă primitivă, puşi să înconjoare globul terestru timp de câteva

zile la altitudine destul de modestă, după care ne amăgeam cu iluzia că primul pas decisiv pe drumul cuceririi spaţiului cosmic – aşa cum se exprimau cu emfatică aroganţă documentele vremii – fusese făcut cu succes.

Bineînţeles că primele simple încercări au fost continuate mult timp, în diferite variante şi forme modificate, din tot felul de motive de ordin practic.

Oricum, încă de pe la începutul studenţiei mele se întrevedea destul de limpede că navigaţia interplanetară şi cosmică a viitorului avea să depindă mai puţin de perfecţionarea prestaţiilor balistice de un fel sau altul, şi mai degrabă de investigarea până la ultimele linite a matematicii unidimensionale şi a implicaţiilor filozofic-semantice pe care aceasta le antrena.

Maz pe scurt: centrul de gravitaţie al problemei era vestita formulă alep, a lui Ko-Ming-Wei, fizician chinez născut în America. După teoria acestui ins genial, comprimarea einsteiniană a timpului la deplasarea în spaţiu cu viteze mari, pe o traiectorie prestabilită prin calcule complexe, ar fi dus la o completă unidimensionare a ceea ce el definea drept „timp de cronopolarizare” – un termen absolut ermetic pentru neiniţiaţi.

Problematica de până atunci, în jurul explorării spaţiului interplanetar, era astfel scoasă cu totul din joc.

Se părea că, în sfârşit, pentru prima oară oamenii de ştiinţă se convingeau că până mai deunăzi se aflaseră permanent sub tirania înrobitoare a unui complex cartezian, ignorând toate faţetele conceptelor lui Einstein.

Ca să mă exprim mai simplu: sosise, în fine, ceasul în care toţi cei interesaţi vedeau limpede că era o imensă diferenţă între conceperea şi dirijarea unui zbor în infinitatea siderală şi manevrarea unui tren personal între două orăşele obscure din far-west. Oricât de incredibil, dar fapt este că timp de decenii, în parte inconştiente, în parte cu bună ştiinţă, intuiţiile cele mai geniale ale lui Einstein fuseseră într-o bună măsură tratate ca simple extravaganţe imaginare ale unei minţi vizionare…

Timp de cinci ani am colaborat, ca teoretician cu grad de colonel, la un proiect spaţial ultrasecret…

Aveam impresia că publicul se împăcase deja cu ideea că plantaţiile de tutun, oraşele din material plastic sau exploatările de uraniu de pe Marte sau Venus Luna servind drept drug-store şi staţie de benzină în tranzit – n-aveau să devină prea curând o realitate.

Între timp noi lucram totuşi, cu acea „linişte febrilă" – cum îmi place mie s-o numesc – proprie oricăriei întreprinderi omeneşti cu adevărat grandioase, la un proiect care sfida cele mai îndrăzneţe închipuiri. Aş deforma imaginea lucrurilor dacă aş spune că acest plan lăsa mult în urmă toate experimentele anterioare, fiindcă de fapt nu avea nimic comun cu acestea.

Erau incompatibile, nu exista niciun termen de comparaţie. Premisele de bază ale proiectului, ţinute sub cel mai sever secret, erau furnizate de o matematică absolut nouă, precum şi de o nouă filosofie. Ne propunem să transcendent graniţele sistemului solar, şi nu era aici niciun dram de nesăbuinţă – nesăbuinţă ştiinţifică, să fim bine înţeleşi. Ţinta întreprinderii era studierea misterioasei nebuloase din constelaţia Racului, care, de când cu ipotezele englezului Fred Hoyleunul dintre cei mai mari astronomi ai generaţiei precedente –, era considerată ca o interfaţă apocaliptică, o zonă liminară între materie şi antimaterie, care cândva, în perspectiva unei noi geneze, se va manifesta ca un univers în forma liberă, dezvoltând o energie echivalentă cu explozia a miliarde de bombe cu cobalt pe secundă.

M-am oferit să fac parte din echipajul navei spaţiale destinate expediţiei, la construirea căreia lucraserăm ani de zile. Spre reala mea surprindere – deloc exagerată şi care mai persistă şi acum – m-am convins că superiorii mei, încă de la început, în mod tacit, îmi rezervaseră misiunea de comandant al acestei acţiuni…

…De zile întregi nu m-am mai atins de dărăpănatul meu Remington. În acelaşi timp, simt că starea sănătăţii mi se înrăutăţeşte şi puterile mă părăsesc.

Trebuie să-mi impun cât mai multă concizie, pentru ca relatarea mea să se limiteze la datele esenţiale şi să las deoparte reflecţiile şi comentariile marginale, chiar dacă acestea ar trebui să decurgă în mod firesc.

După ce am ieşit din câmpul gravitaţional al Pământului, purtaţi de o rachetă în patru trepte de tipul Atlantis (am mai amintit cât de

tare îmi repugna inevitabila folosire a acestui limbaj de balistică ordinară, pe care îl simt atât de vetust), şi aveam toate indiciile ca toţi cei patru membri ai echipajului ne aflam într-o formă fizică şi psihică perfect normală, am pus în funcţiune aparatele electronice care aveau să comande mai departe acceleraţia gradată a vitezei. Şi aici am să fac totuşi o divagaţie. Oricât de îndepărtate în trecut mi se par toate acestea şi oricât de halucinant ar fi tot ce a urmat – în măsura în care un verb ca „a urma" nu e golit aici de orice sens – cred totuşi că nu am dreptul ca în acest document să dau informaţii despre vreun aspect tehnic referitor la evenimentele pe care le-a înregistrat memoria mea.

E de-ajuns să spun că ne deplasam printr-o metodă de propulsie cu totul revoluţionară. Găsesc că nu-i nevoie să fac un secret din faptul că n-avea nimic de-a face cu sistemul în patru trepte pe care-l oferea construcţia rachetei, nici cu vreun tip de motor, în înţelesul uzual al noţiunii, ci deriva din posibilităţile ivite odată cu revelaţia cronofizicii lui Ko-Ming-Wei. Ceea ce atunci era top-secret va rămâne şi acum la fel – sau poate că mai curând ar trebui să spun: va deveni din nou astfel, într-un viitor depărtat. Ca atare, îmi este oare îngăduit să intru în detaliile tehnice ale voiajului nostru? Dar n-am să împing scrupulele până la fanatism, fiindcă altfel nu-mi mai rămâne, în definiitiv, decât să dau foc acestor pagini…

Nu mai e acum nicio cale de ieşire. Mi-e imposibil să trec sub tăcere faptul că noi – deşi capsula, care părea să ne fie un domiciliu confortabil pentru o durată nedefinită, părea suspendată imobil în spaţiul cosmic – atinseserăm o viteză care se apropia foarte mult de cea a luminii, o performanţă care, desigur, nu fusese divulgată, dar pentru care publicul fusese treptat pregătit de speculaţiile presei, literatura de ştiinţă popularizată şi, mai ales, producţiile de science-fiction din ultimele decenii…

Şi apoi, deodată, s-a produs catastrofa… De douăzeci de ani îmi tot frământ mintea cum a fost cu putinţă. Şi tot de douăzeci de ani mi-am dedicat fiecare clipă liberă calculelor, care nu puteau decât să eşueze în disperante eşecuri, bineînţeles, în absenţa aparatelor electronice… Oricum, totul a rămas foarte departe în urmă, astfel încât aş putea să descriu cazul în câteva propoziţii banale, în viziunea lui Michael KoMing-Wei, câmpul de cronopolarizare urma să soluţioneze

definitiv problema enigmatică a vitezei şi timpului.

Nimeni nu luase vreodată serios în discuţie faptul ca în spatele fiecărui semn de întrebare se pot ivi alte semne de întrebare. Savantul chinez fusese, desigur, singurul din toată omenirea asta care ar fi putut să-şi conducă raţionamentele şi calculele până la ultimele consecinţe… Mai pe scurt: aşa cum în urmă cu cincizeci de ani primele aparate de zbor cu reacţie, rudimentare încă, rupseseră bariera vitezei sunetului, ceea ce pe atunci trecea drept un fenomen inimaginabil, tot aşa, într-un anumit moment (de fapt, nu mai putea fi vorba de „momente", dar n-am încotro, altminteri ar fi prea complicat să explic aici lucrurile fără să recurg la formule matematice) noi am străpuns aşa – zisul „punct delta" al lui Ko-Ming-Wei. Făcând abstracţie de starea alarmantă a întregului instrumentar sofisticat, care brusc părea s-o fi luat razna, aparent nu se întâmpla nimic deosebit sau anormal…

E de necrezut cum chiar în asemenea condiţii, cu o aparatură de cea mai înaltă precizie la bord (pe lângă care o centrală atomo-electrică părea o jucărie), doar un singur detaliu de natură pur şi simplu umană ne-a întors cu totul peste cap. Cu ochii holbaţi de panică, radiofonistul nostru a rămas deodată cu privirile pironite la anticul său ceas de buzunar – cu cadran mare, alb, minunate cifre romane şi un trenuleţ desenat deasupra orei XII – pe care-l moştenise de la străbunicul lui şi de care noi făcuserăm haz în nenumărate rânduri. Ca să demonstreze ce izolaţie formidabilă avea bătrânul hârb, îl fixase pe peretele magnetic, unde rămăsese agăţat tot timpul, ca un anacronism bizar şi, în acelaşi timp, dătător de linişte. Vechitura aceea ticăise zile în şir fără preget, gâfâind şi opintindu-se, e adevărat – dar asta n-avea nicio legătură cu vreun posibil cusur al mult lăudatelor lui calităţi antimagnetice. Nu ne puteam îndoi câtuşi de puţin de ceea ce vedeam atunci, într-un scurt răstimp de ignorare a situaţiei tragice în care ne aflam: cu o perfectă regularitate, aş spune, şi cu o asemenea iuţeală încât se putea observa fără niciun efort, ceasornicul mergea, în mod evident, în sens invers!

Oricât de paradoxal ar părea şi cu toate că, firește, aparatura de bord înregistra acest fenomen cu incomparabil mai multă sensibilitate, această goană de-a-ndărătelea a străvechiului Rosskopf a fost picătura care a făcut să se reverse paharul. Instrucţiunile noastre spuneau

categoric că orice fenomen neprevăzut, în neconcordanţă cu teoriile şi practica stabilită pe baza acestora, trebuia să însemne un semnal necondiţionat de întoarcere pe Pământ. Măsurile de precauţie prevăzute în această eventualitate se reduceau la apăsarea pe butoanele de rigoare. Abia după controlul instrumentelor ne-am putut da seama, după scurt timp (ia răşi o exprimare nefericită!), că eram deja angajaţi pe drumul de întoarcere (idem).

Nimic nu se schimbase în comportarea stranie a aparatelor cronometrice, iar hârbul radiofonistului alerga în sens invers cu aceeaşi voioşie, chiar dacă se opintea din greu şi gâfâia iarăşi, ca întotdeauna…

Zile în şir am trăit sub semnul unei perplexităţi totale. Când, în sfârşit, Pământul a apărut în timpul vizoarelor noastre, starea aparatelor de control părea să indice o normalizare a situaţiei, în mod destul de bizar, instalaţiile radio tăceau cu încăpăţânare, deşi radiofonistul se jura că nu exista niciun fel de defecţiune. Numai că toate receptoarele, spre cele patru puncte cardinale, pur şi simplu încremeniseră.

Chiar şi atunci când am început să deslușim vag contururile continentelor, în eter continua să stăruie o liniște încărcată de funeste presimţiri, între timp devenise posibil să ne calculăm traiectoria, apelând la un aparat electronic anume prevăzut în echipamentul nostru, şi să reglăm mecanismul de reducere a vitezei în aşa fel încât să ajungem automat în Marea Caraibelor, la sud-vest de istmul ca o talie de viespe al Americii Centrale. L-am auzit pe unul dintre coechipierii mei, postat la telescop, înjurând de toţi dumnezeii că nu se zăreşte nici urma de Canalul Panamá, de parcă ar fi fost măturat de pe hartă. N-am dat prea multă atenţie vorbelor lui, fiindcă supravegheam cu încordare motorul rachetei de frânare din botul capsulei, în vederea apropiatei aterizări…

Şocul a fost teribil la contactul cu suprafaţa mării.

Prin pereţii groşi ai capsulei, încinşi încă până la incandescenţă în exterior, am auzit mugetul clocotitor al apei. Bănuiesc că în clipa aceea s-a stârnit o coloană de apă înaltă de un kilometru, tăcuserăm tot ce era posibil pentru a atinge unul dintre cele mai adânci puncte din Marea Caraibelor, şi chiar reuşiserăm.

Eram împresuraţi de o beznă neagră ca smoala şi o linişte sinistră, dătătoare de fiori, când capsula a început, încet, să se ridice. Iluminaţia electrică nu intrase în funcţiune. Cu imense eforturi am reuşit să-mi ţin firea şi să nu cedez disperării, până când, în sfârşit, lumina limpede a soarelui se strecură prin hublou. Am privit în jur şi i-am văzut pe tovarăşii mei de expediţie prăbuşiţi, trăindu-şi agonic ultimele clipe de viaţă, cu hemoragii pe nas şi pe urechi.

Am încercat zadarnic să pun în funcţiune instalaţia radio. Cum difuzoarele rămâneau mute, în ciuda apelurilor mele repetate, am acţionat presele hidraulice cu care puteam să deschid chepengul („gura de om") din plafonul capsulei. Am sughiţat de uimire, literalmente, când am constatat că mă aflam la niciun kilometru depărtare de un ţărm aurit de galbenul sclipitor al nisipului, garnisit cu palmieri înalţi, pe care părea că se îmbulzeşte o mulţime pestriţă de oameni, multe mii la număr. Dincolo de acest prim-plan, peisajul creştea în culori vii, tonuri fin nuanţate de azur şi verde smarald, iar pe coastele colinelor puteam lesne zări un oraş larg desfăşurat, cu temple şi palate alternând în roşu-ruginiu, alb orbitor şi gri-obsidian…

Briza prinsese din plin în aripioara transversală a capsulei spaţiale, o proeminenţă lamelară din metal uşor. Am observat că mă îndreptam destul de rapid în direcţia malului din apropiere. Când mă mai despărţeau de plajă doar câteva sute de metri, mi-am dat seama că domnea o desăvârşită linişte în furnicarul acela de oameni, înveşmântaţi în splendide costumaţii cu colorit roşu, galben sau ocru-brun, cu câte o pată de verde sau albastru din loc în loc şi o scânteietoare bogăţie de podoabe aurii şi pene pestriţe…

Şi atunci am înţeles, într-adevăr, abia atunci, într-o năprasnică străfulgerare de clarviziune, trebuie să fi înţeles totul. Şi mai era ceva: mi-am amintit deodată de o misivă, aflată de mai bine de patruzeci de ani în păstrarea arhivelor secrete ale laboratorului nostru. Nici eu nu ştiusem de existenţa ei până când, în ajunul plecării noastre în spaţiu, mi s-a pus la dispoziţie o fotocopie. Fusese cândva trimisă la baza Cape Kennedy, dintr-o mănăstire, de undeva din Europa de apus, de o persoană care declara că e călugăr trapist şi care, dacă am înţeles bine, pretindea cu mândrie că era înzestrat cu harul de a putea citi în viitor, îi implora cu patos fanatic pe destinatarii necunoscuţi ai mesajului său

să se abţină de la orice explorare a lumii din afara sferei pământeşti. Crezusem atunci că era un ultim test psihologic la care eram supus înainte de start. Ce legătură avea totuşi acea amintire cu situaţia mea disperată, asta n-am mai descifrat în momentul acela… însă restul l-am înţeles prea bine…

Timpul acela nu mai era timpul meu. Iar lumea aceea era o lume care aparţinea poate unui trecut – vreau să spun: trecutul meu – depărtat cu mii de ani. Niciodată până atunci o fiinţă umană nu fusese covârşită de sentimentul acelei absolute singurătăţi, care se năştea şi se răspândea în mine ca un fluid otrăvit, până-n ultimele ramificaţii ale fibrei nervoase. Un naufragiat eşuat pe un recif de corali, sleit după zile întregi de foame şi sete, şi la zile depărtare de orice rută maritimă, încă mai crede cu ultimele fărâme de nădejde într-o şansă, se mai agaţă încă de un fir al hazardului, cu ochii aţintiţi în dunga orizontului până i se întunecă privirea, doar – doar o zări vreo pânză sau un norişor de fum la orizont… Mie nu-mi mai rămânea nimic de crezut, nimic de nădăjduit, nu mai era în jurul meu niciun fir de pai de care să-mi agăţ speranţa salvării.

Din clipa aceea am acţionat ca un automat. Pe când mă strecuram afară din capsulă, liniştea era de o desăvârşire aproape materială, palpabilă, într-o totală nemişcare pare-se, mii de ochi, sau poate chiar milioane, stăteau aţintiţi asupra mea. Am avut o senzaţie de ameţeală, ceva asemănător cu starea de beţie. Şi cu toate acestea am păşit prin apa joasă, drept şi cu pas hotărât, spre mulţimea încremenită în nemişcare şi muţenie. Nu ignoram deloc eventualitatea că firul vieţii mele putea fi retezat în orice clipă. O săgeată muiată în otravă. Poate un bumerang mânuit cu dibăcie. Sau poate chiar o piatră bine ţintită…? Dar teama mea fu de scurtă durată. Să fi fost doar o închipuire? Cu toate acestea aveam cumva senzaţia că strălucirea irizată a costumului meu alb de nylon în lumina orbitoare a soarelui mă proteja într-un fel anume, printr-o forţă misterioasă şi totodată irezistibilă, şi-mi asigura invulnerabilitatea, imunitatea în faţa oricărui act neprevăzut de violenţă.

Când am pus piciorul pe uscat, masa aceea de oameni s-a desfăcut în două, ca şi cum ar fi vrut să-mi creeze un pasaj, un culoar de liberă trecere. Şi deodată personajele impunătoare din primele

rânduri, de-o parte şi de alta, s-au trântit la pământ, parcă prosternaţi la porunca unui reflex de înfricoşată adoraţie. Era o căldură de cazan în clocot şi aerul supraîncins tremura deasupra cupolei de frunze a palmierilor. Mi-am scos cascheta de protecţie şi am azvârlit-o în nisipr printre cochilii de moluşte şi stele de mare sfarogite de arşiţă.

Şi, într-un târziu, din mulţime se zvoni un murmur surd. Dar treptat, lent şi cu sfială, vuietul acesta estompat, ca un profund geamăt în surdină, se amplifică într-un uriaş val de incantaţie jubilantă, un imens cor de explozie exultantă, ale cărei intonaţii unduitoare îmi aduceau aminte de vechile imnuri gregoriene. îmbătat parcă de extaz, într-un fel de transă, cu braţele patetic înălţate spre cer, un bărbat împodobit cu o superbă găteală de pene multicolore şi înfăşurat într-un lung veşmânt purpuriu se desprinse câţiva paşi din masa fremătândă. Şi în timp ce puncta ritmul cu mişcări de dans, orgiastice dar în acelaşi timp solemne, începu să clameze, însoţit curând de unisonul a mii de voci, într-o rostire abrupt scandată, cuvintele care din clipa aceea aveau să fie numele meu divin:

Quetzalcoatl, Şarpele Ceresc, Şarpele cu Pene…!

5. Un foarte scurt epilog

Liniştea care s-a lăsat după istorisirea lui pater Kristiaan a durat doar câteva secunde, care mie mi s-au părut ore întregi.

Apoi m-a privit. Citeam în ochii lui tristeţea dureroasă a unui animal rănit care îşi simte fără greş apropierea inevitabilei morţi, în seara aceea nu l-am mai întrebat nimic. După un timp mi-a confirmat ceea ce eu intuisem deja, adică ce s-a întâmplat cu el mai târziu. Cum el, cu o luciditate din ce în ce mai terifiantă, citise până la capăt mărturia unui om din viitor rătăcit în timp. Şi cum de atunci, încet-încet, liniştea lui interioară s-a spulberat, echilibrul său psihic devenind din ce în ce mai grav ameninţat. Cât de lipsit de sens şi de inutil i se păruse, multă vreme, să expedieze în America mesajul găsit în caseta din sarcofag, deşi ar fi fost totuşi un gest normal. Şi cum, ajuns într-o acută stare de criză, s-a reîntors la credinţa familiei, pioşenia creştină din anii copilăriei, poate singura în stare să-i redea liniştea şi să-l izbăvească. Dacă mai era cu putinţă.

— A fost singura mea cale de mântuire, murmură el, de parcă mi-ar fi citit pas cu pas gândurile.

Era oare prezenţa de moment a unei persoane intermediare, un om condamnat la moarte, o garanţie că eu, Mark Bronkhorst, voi fi cruţat de o tulburare psihică şi mai târziu de o deznădăjduită rătăcire? Eram conştient de faptul că trebuie să spun ceva. Dar nu-mi găseam cuvintele.

Ştiam că pater Kristiaan, care era în acelaşi timp şi Jimmy O'Hara, îşi va lua curând rămas bun de la mine. Nu sosise oare ceasul ultimelor rugăciuni ale zilei…? Am simţit cum se naşte în mine o puternică dorinţă. Tânjeam să-l urmez în biserică. Poate că mi-aş fi găsit o mare mângâiere în Salve Regina, rostită cu bărbătească gingăşie. Dar nici asta nu-mi putea sluji la nimic, mie, cel crescut fără credinţa în Dumnezeu – mă gândeam dezolat. Când ecourile imateriale ale rugii vor cutreiera bolţile înalte, fratele portar mă va conduce în afara zidurilor. Şi când poarta mănăstirii se va fi închis în urma mea, aveam să mă simt infinit de singur, pentru totdeauna, întocmai ca omul acela necunoscut care, trecând prin toate spiralele timpului, călca pe un ţărm însorit, cufundându-se în liniştea teribilă a unei lumi neştiute şi în unicitatea solitară şi cristalină a unei sumbre existenţe divine…

1962 – 1965

PLOAIE ŞI FELINARE CU GAZ AERIAN

Abia când uşa bodegii s-a închis în urma mea şi fumul de tutun m-a invadat ca un val înecăcios – abia atunci am simţit de-a binelea că eram ud leoarcă. Pardesiul îmi atârna greu ca plumbul pe umeri, iar de pe borul pleoştit al pălăriei apa se scurgea ca dintr-o streaşină, în după-amiaza aceea de noiembrie mă dusesem să inspectez unul dintre antrepozitele societăţii noastre, într-o zonă foarte depărtată a portului. O dată ajuns acolo am făcut prostia să mă dispensez de automobilul firmei, cu care venisem. Şi asta mă costase un ceas şi mai bine de umblat prin ploaie. Frigul umed mă pătrunsese până în măduva oaselor.

Şi acum, în loc să trag o duşcă „clandestină" la tejgheaua barului şi apoi să telefonez numaidecât după un taxi, aşa cum avusesem de gând la început, m-am aşezat la o masă din imediata vecinătate a bătrânei sobe de teracotă şi am cerut o cafea.

În local – marinari cu berete albastre încinşi cu patimă la un joc de cărţi; la picioarele mele – un melancolic câine de pripas; şi pe

peretele din faţa mea – figurile de cimpanzei ale unei echipe sportive, glorii atletice de mult uitate, alături de nava miniaturală din sticla de whiskey. Domnea, aşadar, în penumbra aceea a cârciumioarei, atmosfera de blândă toropeală a unei după-amiezi irosite, în care clinchetul paharelor clătite, sfârâitul discret al focului, răpăitul înfundat al ploii în geamul ferestrelor, aprinderea sporadică a ciorovăielii între cartofori şi, în răstimpuri, mugetul depărtat al unei sirene de vapor pe canalul Schelde se contopeau intim şi indisolubil cu liniştea într-un tot omogen, compact.

În clipa când începeam să sorb din cafeaua aburindă, orologiul de pe perete bătu ora patru, îmi amintesc cu o limpede precizie scrâşnetul preliminar al mecanismului pendulei şi cum am numărat bătăile. Afară, dincolo de ferestrele ude, tremura lumina felinarelor din port…

Acum se făcuse întuneric aproape de-a binelea şi barmanul aprinse lampa. Lumina m-a izbit brutal în ochi. Am clipit instinctiv şi dintr-un reflex de apărare mi-am întors privirea.

Şi aşa se face că, deodată, l-am zărit pe Clemens Devriendt.

Deşi se afla cufundat cu totul în umbră la o masă din colţul de lângă fereastră, l-am recunoscut pe loc, aşa cum şedea acolo, privind ţintă într-un pahar gol, cu o expresie de înţeleaptă reculegere.

M-a izbit cât de mult se schimbase de când mă întâlnisem întâmplător cu el ultima oară, cu vreo doi ani în urmă, pe o stradă din cartierul Bursei.

Rareori mi-a fost dat să văd pe cineva îmbătrânind şi deteriorându-se în asemenea hal într-un răstimp atât de scurt. Să-mi fi trădat oare surprinderea printr-un gest brusc? Să fi simţit el oare că privirea îmi zăbovea asupra lui ori s-a uitat întâmplător, într-o doară, la orologiul de pe perete, în direcţia mea? Oricum, şi-a ridicat pe neaşteptate ochii şi ne-am trezit uitându-ne unul la altul, încurcaţi şi stânjeniţi. După o scurtă şovăială – ce dramă se petrecea oare în adâncul sufletului său?

— se ridică greoi, cu mişcări obosite, şi veni spre mine.

— Nu mă mai cunoşti, nu-i aşa? zise el.

Nu puteam să nu fac o legătură între răguşeala dogită a vocii lui şi ochii înceţoşaţi. M-am străduit din răsputeri să râd degajat, dar el nu

mi-a lăsat răgaz să răspund.

— Şi chiar dacă mă vei fi recunoscut – îmi aruncă el provocarea, cu buzele subţiri crispate dintr-odată într-o expresie de dureroasă amărăciune – ai fi preferat să te faci să nu mă cunoşti, nu-i aşa?

— Nu pricep ce vrei să spui, am răspuns eu calm, iar între timp i-am făcut semn barmanului, care picotea îndărătul tejghelei, şi am comandat două ginuri.

Când m-am uitat din nou la chipul omului de lângă mine, grimasa amară întipărită în jurul gurii făcuse loc unei umbre de ruşine neputincioasă, care reaşternea o expresie umană în ochii lui cenuşiu-albaştri. Deodată şi-a dat seama că-i surprinsesem fragilitatea tacticii defensive. A încercat să se eschiveze, privind prin mine şi dincolo de mine. Dar timbrul spart, hârbuit al vocii îi trăda oricum starea de tulburare.

— Iartă-mă, te rog. În ultima vreme sunt foarte irascibil… Viaţa nu-i aşa cum ne-o dorim noi.

Bert.

— Nu te necăji, dragul meu, l-am întrerupt eu încurajator. Cu toţii avem din când în când câte o zi tâmpită. Şi pe o vreme ticăloasă ca asta îţi mai vin chiar şi gânduri negre. Noroc…!

— Da, oftă el din rărunchi… ploaia asta, care nu vrea să mai stea odată, exact ca în ziua aceea groaznică…

Mâinile îi zăceau vlăguite pe masă, stinghere şi resemnate. Când m-am uitat la mâinile acelea mi-am dat seama că aveam în faţa mea un om zdrobit. Aş fi observat asta chiar şi fără semnele evidente ale mizeriei materiale: sacoul tocit şi lustruit de uzură, cravata roasă şi boţită.

— Întocmai ca în seara aceea, repetă el cu o obstinată inerţie.

Mă întrebam dacă vorbele acelea îmi erau adresate mie sau, mai curând, vorbea de unul singur în prezenţa mea.

Pentru câteva clipe se lăsă o tăcere deplină. Auzeam tic-tacul orologiului.

Până când se deschise uşa şi în local intră o femeie relativ tânără, escortată de vuietul crescând al vântului de afară. Se aşeză la o masă de lângă fereastră, neobservată de înduioşătorul meu prieten, care şedea cu spatele la ea. Pentru o clipă, privirea mi s-a întâlnit cu a

ei – avea nişte ochi cenuşii, izbitor de mari – şi mi s-a părut că o văd descumpănită, ba chiar speriată parcă, dar păstrându-şi stăpânirea de sine.

— Întocmai ca în seara aceea, repetă el cu aceeaşi înverşunată obstinaţie – chiar astăzi se în

plineşte exact un an de atunci…

Parcă voia să mă tortureze – şi acum eram foarte sigur că vorbea numai şi numai pentru sine. Dar mai mult decât atât: aveam convingerea că încerca să se elibereze de o povară aproape insuportabilă.

Monologul acela sugrumat era mai cumplit decât orice izbucnire zgomotoasă de deznădejde.

I-am pus mâna uşurel pe braţ:

— Vorbeşte, l-am îndemnat eu cu ton cât se poate de hotărât. Vorbeşte. Dacă pot cumva să te ajut) a, îngăimă el şovăielnic… da. De un an încheiat târăsc povestea asta după mine, ca pe un câine negru, perfid, care mă urmăreşte pretutindeni, şi până acum nu m-am destăinuit nimănui.

Dar ţie vreau să-ţi povestesc. Nu, de ajutat nu poate să mă ajute nimeni. Dar dacă mai continui să tac, să ţin totul în mine, obsesia asta mă va distruge de tot, simt că mă ucide… Poate că o să mă înţelegi sau poate că o să râzi. Oricum ar fi…

În timp ce-şi aprindea ţigara pe care i-o dădusem, am băgat de seamă că degetele îi tremurau, ca unui alcoolic înv eterat.

— Totul s-a petrecut într-o zi ploioasă, întocmai ca asta de azi, o zi ploioasă, nesfârşit de sumbră, cu rafale de vânt în răspăr, nori joşi, călători, şi înserare timpurie. Ştii prea bine, o zi din acelea când pe străzi mărginaşe, uitate de Dumnezeu, lumina palidă a felinarelor se prelinge pe caldarâmul ud, în timp ce îndărătul unor ferestre, la parter sau etaj, bănuieşti totuşi căldura domestică a unui cămin – o căldură pe care tu însuţi n-o vei cunoaşte niciodată – şi deodată îţi dai seama, devii brusc conştient că n-ai fost niciodată cu adevărat fericit şi nici nu mai ai vreo şansă să fii vreodată. O astfel de zi era, aşa cum îţi spun.

Oare ploaia aceea mohorâtă să fi fost de vină că încă din zori purtasem cu mine o senzaţie de apăsare? Mă frământa oare din nou sănătatea soţiei mele care – în ciuda unor speranţe de doi bani pe care

mi le dăduse doctorul cu câtva timp în urmă – suferea de o boală de inimă incurabilă ce-şi scosese colţii de câteva luni?

Oricum, în după-amiaza aceea am fost poftit de patronul firmei la o „întrevedere". Aproape că am ştiut ce mă aştepta încă din prima clipă în care secretarul de birou a venit să-mi aducă la cunoştinţă convorbirea. Criza din sectorul asigurărilor începea în momentul acela să se întindă ca o dâră de ulei.

Bossul şedea trântit în fotoliu ca un paşă, lăfăindu-se în propria osânză, îndărătul biroului imitaţie Renaissance. La început s-a zgâit la mine un răstimp, cu insolenţă, ca un broscoi mirat, de parcă nu ştia pentru ce venisem.

— M-aţi chemat, am zis eu cu glas supus.

Îl priveam drept în ochii gelatinoşi. Se răsuci de pe o parte pe alta în fotoliul moale şi adânc.

Ploaia şiroia pe geamuri, radiatoarele zumzăiau încetişor. Era insuportabil de cald.

— Vezi, a început el, ştii şi dumneata prea bine cât de greu e în clipa de faţă să te ţii pe linia de plutire în branşa asta a noastră, şi de acum încolo… în fine, regret nespus, dar trebuie să-ţi aduc la cunoştinţă, în numele consiliului de administraţie, că…

— Că mă azvârliţi pe drumuri? am întrebat eu liniştit, uimit de propriul meu calm, deşi vocea lui unsuroasă mă scotea din minţi. Tot sângele mi se suise la cap.

— Nu trebuie s-o iei chiar în felul ăsta. E vorba doar de faptul că am dori să te sfătuim – să ai în vedere – adică să cauţi…

— Să-mi găsesc altă slujbă, nu?

— Exact, răspunse el uşurat, satisfăcut chipurile de manevra lui diplomatică. Un funcţionar capabil ca dumneata trebuie în mod categoric să-şi găsească foarte repede o angajare, un nou serviciu.

Zâmbea tâmp şi îşi completă ideea cu un gest al mâinii, iar ochii i se bălăceau ca nişte mormoloci sub lentilele ochelarilor. Eram mulţumit de felul în care mă stăpâneam. Îl dispreţuisem prea profund, din prima clipă, ca să suport gândul că ar putea să surprindă măcar o fărâmă din tulburarea meaasta în cazul în care, cu şoriciul lui gos de porcină nesimţită, ar mai fi fost cât de cât sensibil la aşa ceva, vreau să spun…

Dar când m-am văzut în stradă ţinând sub braţ

Mica servietă în care-mi transportam gustarea

Zilnică, cu fruntea scăldată de ploaie şi urechile

Înfierbântate, m-am simţit năpădit de o nemărginită milă pentru mine însumi, un sentiment care

Nu mă mai încercase până atunci. Mă gândeam cu

Groază că trebuie să ajung acasă. Gândul ăsta pur şi simplu mă strivea. Ştiam cât de puternic avea s-o zdruncine o astfel de veste pe Louise. Şi nu mă avertizase oare doctorul s-o feresc de orice fel de emoţie? Şi ploua, ploua întruna… Nici nu s-ar fi putut altfel: în ziua aceea trebuia să plouă. Ploaia mă mai liniştea totuşi, şi după un timp jalea mea lăuntrică, sentimentul acela de dplorabilă deprimare, făcu loc unui calm de suprafaţă, o acalmie uleioasă, ca liniţtea nemişcată a apei într-o seară în care se pregăteşte dezlănţuirea furtunii.

Acum eram perfect lucid, pe deplin conştient:

Eram pe drumuri, fără slujbă, în plină perioadă de criză, cu salariul pe trei luni în buzunarşi asta era tot. Şi ploua, ploua întruna, fără contenire… Şi răsfrângerea aceea palidă, veştedă, pe trotuarul ud, a luminii sărăcăcioase, mizerabile pe care o aruncau felinarele cu gaz lampant. Pantofii mei trăgeau apă şi aveam sentimentul că voi umbla cu încălţămintea aceea udă până la sfârşitul vieţii…

O teamă adâncă, teribilă, mă frâna să ajung acasă. Nu mă mai gândeam acum la sănătatea soţiei mele, ci mai ales la răceala, alterarea lentă care macină relaţia noastră de o bună bucată de vreme. Dacă a existat vreodată un bărbat care s-a căsătorit din dragoste, apoi acela am fost eu, îţi jur. Dar în timp ce-mi târam paşii şi nenorocirea pe străzile ude, tot întrebându-mă cu spaimă cum aş fi putut să-i împărtăşesc vestea aceea dezastruoasă într-un mod cât mai prudent, cu cât mai multe menajamente, mi-am dat seama pentru prima oară că puţinul care mai rămăsese din fericirea pe care o visasem şi o cunoscusem la început cu Louise era condamnat le pieire. Pare poate ridicol că mă lăsam atât de profund influenţat de deprimarea care mă stăpânea, de necazul care se abătuse asupra mea… Dar eram un bărbat de patruzeci de ani, care deodată îşi simţea tinereţea sfărâmată, spulberată, îmi imaginam, cu ochii închişi, cum avea să fie când o să ajung acasă. Mă vedeam urcând scările cu paşi grei, deschizând uşa cu

şovăială – şi simţeam privirea obosită a nevestei mele măsurându-mă. Aveam s-o găsesc în bucătărie, cosând şi cârpind, sau pur şi simplu cu mâinile în poală şi privirile aţintite în gol, deşi ştia foarte bine cât de mult îmi displăcea s-o ştiu petrecându-şi serile în locul şi în felul acela. Nu avea să mă întrebe de ce mă întorceam atât de târziu acasă, ci îmi va pune masa de seară, cu mişcări silenţioase şi docile. Şi va rămâne tăcută, dar nu cu obstinaţie ostentativă, ci cu o imensă resemnare. Şi mai apoi, în pat, după sărutul convenţional, se va întoarce cu spatele şi va rămâne indiferentă şi inertă când mâna mea o va mângâia pe piept, din obişnuinţă. Nu voi avea niciun chef să vorbesc, conştient de faptul că era mult prea târziu, irevocabil de târziu să ne regăsim şi că Louise, pentru a nu ştiu câta oară, mi se risipea printre degete ca un pumn de nisip. De fapt ştiusem asta dintotdeauna şi dragostea mea, oricât de mare, nu fusese oarbă. De-a lungul celor cincisprezece ani de căsnicie aşteptasem în zadar apropierea totală, desăvârşită. Pe seama cărei cauze să pun faptul că ne pierdusem treptat unul pe altul?

Să fi fost de vină condiţiile noastre strâmtorate de existenţă, neajunsurile materiale? Firile şi temperamentele noastre total opuse? Boala ei de inimă, care-i influenţase poate starea fizică şi morală mai îndelung şi mai profund încă decât ne închipuiserăm noi? Certitudinea că situaţia ei nu i-a îngăduit niciodată să aibă un copil…? Doamne, nu ştiu… Poate că lucrurile aveau o cauză mult mai adâncă… Oare cât de bine sau, mai degrabă, cât de puţin ne cunoşteam pe noi înşine…? Şi felinarele cu gaz lampant răspândeau o lumină nespus de jalnică… Să nu cumva să crezi că e doar un moft când îţi vorbesc întruna de ploaie şi lumina lămpilor, în ciuda tuturor întorsăturilor cu totul de neînţeles ale aventurii mele, ea este în primul rând o poveste despre un om în ploaie, cu mintea deşartă de gânduri şi privirea aţintită la felinare, la răsfrângerea gălbuie de pe caldarâmul ud, la zidurile hâde, roase de pecinginea petelor de salpetru, gardurile de lemn cu afişe pe jumătate jupuite, ferestrele luminate în spatele cărora se împlinea o viaţă ce-i era inaccesibilă, prăvăliile de mărunţişuri undeva, într-un colţ sărăcăcios din cartierul Saint Andries, cu străduţele lui înguste şi parcă fără de capăt. Mi-am încetinit paşii şi, înfiorat de o emoţie tainică, nelămurită, m-am oprit în dreptul unei vitrine aburite, întocmai ca pe vremuri, când eram un ţânc ţinut de mâna mamei: un întreg peisaj de

borcane în formă de pocal, cutii cu turtă dulce din ovăz, cu o legătură de banane doar pe jumătate coapte deasupra, bucăţi de piele de căprioară, şervete de bucătărie, ciozvârte de caltaboşi şi o bandă lipicioasă de prins muşte agăţată de un arzător pentru gaze scos din uz.

Se aşternuse parcă o anume duioşie în sufletul meu mâhnit, ceva care venea de departe, din copilărie, o fragedă melancolie nostalgică, poate amintirea unei fericiri pe lângă care treci cu oarbă inconştienţă. Mă revedeam: un pici, în prezenţa ocrotitoare a mamei, perindându-mă de-a lungul vitrinelor în seara din ajunul Sfântului Nicolae sau în preajma Crăciunului, pe sub aroma păduratică a brazilor instalaţi în Groenplaats. Sau poate că plutea în acea amintire şi ceva din dimineţile de primăvară, la şcoală, când privind pe fereastră vedeam norii albicioşi, iar ploile poleite de razele soarelui izbucneau exuberant peste grădinile învecinate.

Cam la vremea aceea a apărut şi Louise în viaţa mea, feciorelnică şi diafană ca însăşi primăvara, dar neobişnuit de retrasă în sine, aşa cum avea să rămână mereu şi mai târziu: o carte închisă. Louise, cea de atunci, din zilele în care stăteam aplecat peste pagini din Homer în timpul examenelor, lângă fereastra deschisă, plin de fiinţa ei, şi înserarea purta adieri cu parfum de tei şi liliacacea Louise era acum moartă. Sau, mai bine zis/ iluziile mele erau moarte, precum crizantemele la sfârşit de noiembrie. Am iubit-o nespus de mult, prietene, şi chiar şi atunci, în seara aceea sumbră, când stăteam fără rost şi fără căpătâi cu privirea îngropată în vitrina unei duo-hene prăfuite, în timp ce-mi dădeau târcoale şi mă năpădeau nostalgice aduceri-aminte, încă o mai iubeam. Cu toate acestea ştiam că totul era sfârşit, fără putinţă de-a o mai lua de la capăt. Şi deodată am avut din nou conştiinţa mizeriei mele, a situaţiei mele nenorocite, pe când realizam cu amărăciune şi obidă că trebuie să mă despart de stoicismul meu atât de greu dobândit, câştigat în luptă cu sensibilitatea-mi înnăscută şi cu mari eforturi disimulată.

„Sunt un laş", mi-am zis, în timp ce simţeam lacrimile năvălindu-mi în ochi. „Fiindcă altfel m-aş urca în primul tramvai, i-aş ascunde Louisei ştirea concedierii mele şi mâine dimineaţă aş porni să-mi caut o slujbă… Sunt bărbat, sau ce sunt…?" Şi atunci m-am gândit la tine. Nu

ştiu când şi de unde auzisem asta, dar oricum mi-a venit atunci în minte că învârteai ceva pe la „Transatlantic Comercial Company". Numai gândul că puteam să te caut la telefon, pentru a găsi pe cineva care ar fi fost poate în stare să mă ajute sau să-mi asigure o recomandare, mă umplea de speranţă. Am găsit o cafenea cu număr de telefon înscris pe geamul vitrinei, un local cam de soiul crâşmei ăsteia în care ne aflăm acum. Era undeva într-o piaţetă în care nu mai călcasem niciodată până atunci şi unde, în ciuda ploii, copiii jucau „ala-bala-portocala" pe treptele unei biserici, o năzbâtie pe care mi-o aminteam vag de pe vremea când eram de vârsta lor.

Lângă aparat, în micul vestibul din spatele barului, era o carte de telefon flendurită. Stăruia un miros îmbietor de heringi prăjiţi şi mi-am dat seama brusc că mi-e foame. iartă-mă că-ţi fac capul calendar cu asemenea amănunte neînsemnate, de care tu cu siguranţă crezi că aş face bine să te scutesc. Dar îşi au locul toate în povestea mea, ca şi ploaia, felinarele, prăvălia aceea sărăcăcioasă pentru cumpărători nevoiaşi, zidul scorojit cu petele lui râioase de mucegai şi, chiar sub ochii mei, pe perete, poza aceea a fetei din reclama pentru Coca-Cola. Numărul tău l-am găsit numaidecât. Dar când la capătul celălalt al firului – sau al lumii – s-a întrerupt semnalul de apel, am auzit în receptor vocea soţiei tale.

„Nu ştiu exact când se întoarce", mi-a spus ea.

„Dar pot să vă dau câteva numere unde poate fi găsit, cu puţin noroc".

Mi-am notat numerele pe marginea boţită şi soioasă a cărţii de telefon. La început m-am simţit decepţionat, când m-am văzut expediat fără niciun rezultat. Sau erai încă aşteptat să soseşti, sau tocmai ieşiseşi pe uşă. Eu am fost întotdeauna ghinionist în chestii din astea. Dar iată că, lucru destul de curios, m-am surprins gustând cu o bolnăvicioasă voluptate acest joculeţ. Parcă de fiecare dată când formam un număr, din vârfurile degetelor mele se deschidea infinitul şi în imaginaţie se plămădea un peisaj panoramic. Mi se înfăţişa priveliştea oraşului sub ploaie, ca o nesfârşită întindere de acoperişuri, bulevarde, străzi, pieţe şi fundături, în timp ce mi se năzărea că dispuneam de puteri nelimitate, care-mi îngăduiau să pătrund oriunde aş fi vrut. Îmi venea în minte casa de păpuşi a surorii mele, pe vremea

când eram încă un prin chidel, o casă în toată regula dar în miniatură, înăuntrul căreia puteai vedea totul, fiindcă nu avea perete de faţadă. Şi pe deasupra mai era aici şi ceva din senzaţia aceea care mă încerca odinioară, la ceasul înserării, când împreună cu cei mai mari zurbagii de vârsta mea bântuiam străzi decente şi aristocrate şi trăgeam de şnurul clopoţelului pe la uşi simandicoase, după care ne furişam după colţ, pândind să vedem dacă fata în casă iese să deschidă.

S-ar putea – nu ştiu – ca pentru ortacii mei de năzbâtii, şotia asta să nu fi fost nimic altceva decât bucuria drăcească a unei escapade deşucheate.

Dar eu îmi găseam acolo satisfacerea unei seducătoare dorinţe de aventură.

În timp ce discul numerotat al telefonului se rotea la loc cu un păcănit discret, nu ştiu ce mi-a venit deodată, la al şaselea sau al şaptelea număr încercat, să „greşesc" intenţionat ultima cifră: să fac un opt în loc de şapte. Nu pe deplin conştient de eroare, am aşteptat să mi se răspundă. Semnalul de apel a ţârâit undeva departe, fără nicio reacţie, de vreo zece ori şi mai bine, şi tocmai voiam să închid aparatul când am auzit că se ridică receptorul la capătul celălalt al firului, în glasul îndepărtat al femeii care vorbea, oarecum alterat de instalaţii şi reţele de cabluri, era ceva uluitor de plăcut. Ba mai mult de atât: ceva familiar, ciudat de familiar, ca amintirea unui moment pe care nu l-ai trăit niciodată. Da, aceasta este cea mai potrivită descriere: amintirea unei experienţe pe care n-ai avut-o, n-ai trăit-o niciodată – şi ştii asta foarte bine – ceva la care n-ai fost părtaş niciodată, dar care-ţi dă o senzaţie de recunoaştere, un sentiment de familiaritate pe care realitatea trăită nu ţi l-a oferit nicicând până atunci.

— Nici nu pot să-ţi spun cât de fericită sunt să-ţi aud glasul, iubitule. Te aştept de o veşnicie. De ce a trebuit să treacă atâta timp?

Dar înainte de a fi apucat să rostesc şi eu o vorbă, măcar să-mi cer scuze pentru eroarea de număr, zumzăitul estompat al receptorului mi-a dat de veste că se întrerupsese contactul. Ca şi cum n-ar mai fi fost nimic de spus şi necunoscuta parcă ar fi ştiut că telefonada noastră fusese doar un amănunt secundar, doar manifestarea accidentală a unei stări de nerăbdare care urma să fie astâmpărată foarte curând, cât mai repede.

Rămăsesem buimac, holbându-mă la aparat, în momentul acela am început să mă simt ca un profesionist din lumea teatrului, în dublă postură: actor şi în acelaşi timp spectator al personajului jucat – o senzaţie cam de felul aceleia, probabil, pe care o încearcă un actor de cinema sensibil, la premiera filmului în care evoluează.

Ploaia răpăia cu înverşunare pe acoperişul de sticlă al vestibulului din cafenea şi apa bolborosea într-un burlan de scurgere.

Sub ce impuls am acţionat, asta n-am ştiut şi n-am să ştiu niciodată. Fără să mai stau o clipă pe gânduri am format numărul serviciului de informaţii publice. Vocea tărăgănată, lenevos-rutinată a telefonistei m-a iritat, cu atât mai mult cu cât mă încerca un vag sentiment de vinovăţie.

— Dacă sunteţi amabilă… Puteţi să-mi furnizaţi adresa numărului telefonic trei-nouă-şasecinci-nouă-opt?… Ce spuneţi? Nu aveţi voie să-l

$$$ 134

divulgaţi? Dar e o chestiune de extremă importanţă… Da, domnişoară, puteţi fi liniştită, n-aveţi nicio grijă. Sunteţi foarte drăguţă.

În cele din urmă am obţinut ceea ce cerusem – numele unei străzi – pe care am situat-o cu mare aproximaţie într-o zonă a oraşului pe care n-o cunoşteam – şi un număr de casă. Deşi calm la suprafaţă, mă simţeam cufundat într-un fel de transă, care se manifesta fizic prin accelerarea pulsului şi o obturare a respiraţiei.

Am comandat numaidecât un taxi, fără nicio ezitare. După care am luat-o spre bar, unde în jurul sobei domnea o sumbră voioşie bahică. Am dat pe gât două păhărele de rom unul după altul, aşteptând să vină maşina.

Taxiul a pornit spre destinaţia indicată. Prin parbriz vedeam cum ploaia răsucea lungi fuioare din lumina felinarelor, sub un chip sculptat al Fecioarei Maria.

Când portiera s-a trântit în urma mea şi taxiul a plecat, punându-se din nou în mişcare cu un scrâşnet lipicios al cauciucurilor pe caldarâmul ud, mi-am dat seama unde mă aflam. Eram aproape de centura periferică a oraşului, pe o stradă pustie şi uitată de lume. De-a lungul trotuarului pe care mă aflam se întindea un zid lung, văruit,

dincolo de care se ghiceau o grădină şi o vilă în stil rustic. Peste drum se înălţa calcanul unei clădiri înalte din cărămidă netencuită, care mi-am zis că e o fabrică de bere, judecând după izul acru-amărui de malţ care părea să plutească peste întreg cartierul.

Mai încolo era un birt de modă veche, cu storurile trase dar cu ferestrele luminate, şi trei tei desfrunziţi în faţa uşii de la intrare. Stăteam înglodat până la glezne în noroi, în dreptul unei porţi de fier forjat. Nu zăream niciun clopoţel iar poarta era încuiată. Dar o uşiţă grilată, în aripa stângă a gardului masiv de piatră, era uşor întredeschisă.

N-am mai stat nicio clipă în cumpănă şi am pătruns în grădină păşind pe o alee străjuită de arbori, din al căror rămuriş şiroia apa ploii. Casa avea înfăţişarea unei vile de ţară, un conac în stil Renaissance flamand târziu, de felul celor care se întâlnesc mai mult la marginea şi în împrejurimile oraşului: o clădire din gresie, roasă de vremuri, cu acoperiş din ardezie cu streşini late şi un felinar de fier forjat deasupra peronului de la intrare, unde cândva trăgeau trăsuri.

O neobişnuită înseninare a pus stăpânire pe mine în clipa în care am zărit lumină în ferestrele de la etaj. Şi deşi nici măcar intuitiv n-aveam cea mai vagă idee ce caut acolo, m-a străbătut senzaţia că aşteptasem clipa aceea dintotdeauna, că fiecare gând, fiecare cuvânt şi fiecare gest din viaţa mea fuseseră o pregătire pentru miracolul care s-a născut din mâna mea atunci, în clipa în care am tras de cordonul frumos împletit al clopoţelului şi am auzit un clinchet delicat în spatele uşii.

Din nou aveam sentimentul straniu al unei intime familiarităţi cu lucruri pe care le cunoscusem demult, cu trăiri pe care le avusesem cu mult înainte de a mă fi născut. Vizorul uşii s-a deschis şi o voce de femeie a întrebat: „Cine-i acolo?” E ciudat, dar nu m-am simţit câtuşi de puţin fâstâcit sau descumpănit, ci am răspuns prompt, pur şi simplu: „Eu sunt”. Şi încă mai ciudat e faptul că răspunsul pare să fi fost de-ajuns ca uşa să se deschidă şi fata de serviciu să mă primească înăuntru cu aerul cel mai firesc cu putinţă. Acum îmi jucam din plin rolul pentru care mă simţisem chemat dintotdeauna, rol ale cărui gesturi şi cuvinte aşteptaseră îngropate în fiinţa mea – Dumnezeu ştie încă de câtă vreme – acoperite până atunci de sedimentul vâscos şi

tulbure al bucuriei şi mâhnirii. O primitoare căldură domestică mi-a mângâiat obrajii.

Între timp, privirea mi se plimba prin antreu.

Numai această curiozitate a mea distona cu liniştea firească, naturală şi cu o uşoară coloratură melancolică ce mă făcea să receptez totul cu semnă docilitate, ca şi cum nu s-ar fi putut altfel, ca ceva fatal şi decurgând parcă din ordinea firească a lucrurilor. Un lampadar din aramă masivă, cu globuri din sticlă galbenă şi verde, răspândea o lumină estompată, catifelată pe o pardoseală din dale mari, albe şi negre. Ploaia de afară se izbea de ferestrele înalte cu geamuri prinse în armătură din fir de plumb.

„Doamna vă roagă să urcaţi neîntârziat", zise fata şi o luă înainte pe scara de lemn monumentală.

Necunoscuta stătea întoarsă cu spatele spre uşă, în faţa oglinzii, la o măsuţă scundă de toaletă. Aveam astfel răgazul să percep atmosfera din încăperea spaţioasă. Un pat enorm din lemn de culoare limonie, într-un amestec frumos armonizat de stiluri – Louis XV şi modern – cu un baldachin azuriu din voal de mătase şi lucrătură fină de dantelă; o comodă şi o coiffeuse din lemn de aceeaşi nuanţă, draperii diafane la ferestrele înalte, iar în faţa şemineului un covor de lână albastru-ultramarin, gros şi moale. Dar în primul rând stăruia acolo un parfum suav şi primăvăratic, care aducea oarecum cu vechea lavandă englezească, dar mai discret şi mai intim, o aromă pe care n-am mai întâlnit-o de atunci niciodată Mi-am zis că mireasma aceea provine de la superbele orhidee din vaza închisă la culoare de lângă veioză – da, asta trebuia să fie sursa. Dar mi-am adus deodată aminte că orhideele sunt total inodore.

Am aşteptat ca subreta să spună ceva, pentru a semnala prezenta mea. Dar după toate aparenţele fata dispăruse subit, închizând şi uşa în urma ei.

I şi atunci necunoscuta s-a întors cu faţa către mine. Mi s-a tăiat răsuflarea şi inima părea să-mi fi încremenit în piept: Fiindcă am descoperit cu stupefacţie ca femeia era soţia mea.

Şi totuşi – lucru de mirare – stupoarea mea, amestecată cu panică, n-a durat decât o secundă.

Firea mea n-a avut niciodată vreo predispoziţie flegmatică, şi cu

toate acestea mă simţeam pe dei plin calm şi pregătit să mă confrunt cu orice ar fi urmat să se întâmple. Îmi jucam din nou rolul şi în acelaşi timp îmi reluam postura de spectator.

Singura mea reacţie psihică trebuie să fi fost o morbidă şi plină de curiozitate gelozie provocată de personajul de pe scenă, pe care-l interpretam chiar eu.

Mi-am scos pălăria. Părul de pe ceafă mi-era ud leoarcă. În vatra şemineului a trosnit un buştean şi mirosul autumnal, plăcut înţepător al lemnului mistuit de flăcări mi-a trezit deodată o stranie emoţie în adâncurile fiinţei.

— Te-am aşteptat îndelung, zise femeia, cu o dulce linişte în glas.

Îmi simţeam inima potolită şi totuşi zvâcnindu-mi în piept cu izbituri grele de baros. Vocea contrasta total cu înfăţişarea ei, care-mi era de altfel atât de îndeaproape cunoscută. Era într-adevăr în timbrul ei ceva care-mi retrezea o foarte veche amintire, tocită şi destrămată de eroziunea timpului/ urcând din străfundurile conştiinţei şi tulburând cu plăpânde unduiri suprafaţa senzaţiilor şi gândurilor cotidiene – dar la atât se reducea această firavă tresărire a memoriei. Putea fi amintirea unui vis, dar nu cea a unui fragment de realitate.

Rămăsesem cu ochii aţintiţi la limbile de foc care pârjoleau lemnul, sursa de murmure foşnitoare ale şemineului. O şuviţă rebelă de păr jilav îmi căzu pe frunte, în timp ce mi-o dădeam la o parte m-am uitat la gazda mea cu o imensă, o nesfârşită linişte, plimbându-mi privirea de-a lungul trupului ei. Purta un capot lung, alb, dintr-o ţesătură foarte fină de bumbac, care lăsa să i se întrevadă conturul picioarelor. Niciodată până atunci nu-şi purtase părul în felul acela, într-o pieptănătură înaltă, cu toată coafura strânsă în bucle groase – şi era tot pentru prima oară când descopeream că era de un brun atât de intens, bătând pe alocuri în violaceu, ca mugurii de fag, în lumina îngemănată a focului din cămin şi a veiozei. Numai chipul ei îmi apărea nespus de bine ştiut, extrem de familiar, chiar dacă aveam impresia vagă, indefinită, că acea expresie uşor introvertită o mai văzusem şi în altă parte, nu numai pe faţa ei (care era totuşi soţia mea?). M-au trecut fiori reci, în ciuda căldurii din cameră.

— Te-am aşteptat îndelung, repetă ea – şi mă întrebam dacă

zâmbea. Nu bagi de seamă că norii s-au depărtat, s-au risipit. Dar deodată apa râului îţi apare mult mai albastră şi mai adâncă, şi ăsta e semnul că soarele străluceşte din nou nestingherit. Şi în tot timpul ăsta ai rătăcit prin ploaie uitându-mă, în timp ce eu şedeam aici şi te aşteptam.

Sunt ani de zile de când te aştept, ştii doar. Dar când a sunat telefonul am fost sigură că eşti tu ştiam că o să se întâmple într-o seară ploioasă de toamnă, de aceea astăzi toată fiinţa mea a fost plină de speranţă şi de încredere.

Mi s-a părut că pentru o clipă ciuleşte urechea la zgomotul ploii, un susur molcom acum, care răzbătea de foarte departe, de la capătul lumii. Mă întrebam unde m-aş pomeni dacă aş părăsi vila chiar atunci, în clipa aceea, şi dacă aş mai regăsi strada, cu felinarele ei palide, cu zidurile scorojite şi scrofuloase, birtul de peste drum cu cei trei tei în faţă şi calcanul sinistru al fabricii de bere de peste drum.

— E atât de ciudat, cu totul ciudat, continuă ea ca şi cum ar fi vorbit pentru sine, şi îşi potrivi părul cu un gest lent, domol şi totuşi de o rutinată gratie. E atât de ciudat că ani de zile trecem unii pe lângă alţii, ani de zile trăim ca nişte omuleţi fără suflet – ba chiar fără trup – şi deodată ştii totul. Ştii că trebuie să crezi, să crezi cu ardoare că va veni cineva, ştii că trebuie să doreşti fierbinte, să tânjeşti cu toată fiinţa, pentru ca în cele din urmă dorinţa să-ţi fie împlinită.

Undeva, într-un colţ îndepărtat al casei, un orologiu bătea ora.

— Louise… am îngăimat cu glas stins.

A fost primul cuvânt care mi-a venit pe buze.

— Ştii cum mă cheamă? zise ea surâzând cu un aer uimit. O, da, de ce să nu-mi ştii numele?! Dar iartă-mă, eu vorbesc întruna iar tu eşti ud şi înfrigurat, după un drum atât de lung prin ploaie, drumul tău spre mine. Alături, în baie, găseşti haine uscate…

Am ieşit buimac. Aveam sentimentul, absolut acum, că sufletul meu se strămutase, migrase în carapacea materială a unei alte fiinţe. Dar dincolo de toate întâmplările stranii de până atunci, dobândeam conştiinţa unei convingeri totale – certitudinea că erau momente pe care le mai trăisem cândva, foarte demult. Nu mai era senzaţia vagă, confuză, a unei familiarităţi amorfe care ne încearcă de multe ori, ci o misterioasă siguranţă, convingătoare şi copleşitoare, cu toate că îmi

lipsea cu desăvârşire orice punct de conexiune. Ni se pot oare întâmpla lucruri care sălăşluiesc în afara propriei noastre vieţi?

În camera luxoasă de toaletă, care îmi evoca interioare din pânzele maeştrilor francezi ai veacului al XVIII-lea, am găsit un halat elegant şi o pereche de papuci de piele fină. Gătit cu aceste articole scumpe de vestimentaţie, nu m-am recunoscut când m-am privit în oglindă. Halatul îmi ascundea pantalonii burlăniţi, despre care ştiam că prinseseră luciul uzurii, iar eşarfa fină de mătase de la gât, care făcea parte din costumaţie, îmi camufla gulerul boţit şi cravata care-mi stătea ca naiba. N-avusesem niciodată imaginea atât de izbitoare a slăbiciunii mele trupeşti – şi totuşi, pentru moment, slăbiciunea aceea nu reflecta nimic altceva decât un amănunt exterior, starea fizică ofilită a unui funcţionar prost plătit, lipsit de aer proaspăt şi de mişcare. Ba acum îmi dădea chiar un anume aer de distincţie care, cu puţină bunăvoinţă, putea fi privită ca un anumit soi de ascetism filosofic.

— Ei, iată că eşti din nou cel de odinioară, întru totul, spuse ea zâmbind când am reintrat sfios în budoar. O, adică nu cel de odinioară, încercă ea s-o dreagă, ci bărbatul pe care l-am întrezărit în tine dintotdeauna. Ştii că ai putea fi un actor de teatru nemaipomenit, iubitule? Ba nu, continuă ea strengăreşte, mai curând un actor de cinema, în roluri romanţioase de prim amorez, pe care nici Rudolf Valentino n-ar fi fost în stare să le facă la vremea lui…

Surâdea, luminos şi cuceritor, dar fără nicio nuanţă de ironie maliţioasă. Şedea pe patul larg şi scund, cu picioarele suple strânse sub ea şi sprijinindu-se în mâinile trase înapoi, cu degetele răsfirate.

A observat fâstâceala şi ezitările mele.

Vântul gemea amarnic, ca un bocet prelung, printre crengile arborelui din dreptul ferestrei.

Pentru un scurt răstimp o rafală de ploaie biciui geamurile. Focul din vatra şemineului se înteţise adânc. Buşteanul se aprinsese acum de-a binelea şi vâlvătăile se înălţau impetuos. O priveam pe gazda mea dintr-o parte. Ochii ei aveau o lucire întunecată când şi-i ridică spre mine, încet şi tulburător.

— Cum ai ştiut că până la urmă trebuie să vii?

Ce semne ţi-au dat de veste că trebuie s-o faci?

Întrebă ea, îndreptându-şi privirea spre inelul pe care-l purta pe

degetul mijlociu al mâinii drepte.

Smarald în montură de aur vechi, m-am gândit eu instantaneu.

— Am vrut să vorbesc la telefon cu un prieten, i-am răspuns. Numărul este trei-nouă-şase-cincinouă-şapte. Nu ştiu cum s-a întâmplat, dar am format trei-nouă-şase-cinci-nouă-opt. Atunci am auzit vocea ta şi aşa se face că am venit încoace.

De ce, de ce…? Nu ştiu…

— Nu există întâmplare, iubitule! Nimic nu e întâmplător pe lume.

— O, poate că ai într-adevăr dreptate, i-am răspuns eu. Se prea poate să nu existe defel ceea ce numim noi întâmplare.

Luă un pieptene care-i stătea prins în coafură şi începu să mi-l treacă prin păr cu mişcări mângâietoare. Părul meu era cârlţos. M-a străbătut un uşor tremur în timp ce-l auzeam pârâind discret, ca şi cum degetele ei ar fi produs mici descărcări electrice, în cele din urmă deveni neted şi mătăsos, ca pe vremea când eram copil – şi mi-am simţit fiinţa pătrunsă de o adâncă voluptate, care părea să se prelungească în spaţiu şi în timp dincolo de hotarele fizice ale trupului meu. Ea însă nu îşi isprăvise conversaţia cu sine însăşi:

— Cu cât suntem mai săraci, cu atât dăm mai multă importanţă întâmplării. Dar dacă năzuim la desăvârşire, vine o zi a împlinirii, a deplinei rodiri, când ieşim din graniţele hazardului. Şi abia atunci am atins absolutul.

— Rodirea deplină… ieşim din graniţele hazardului… absolutul… am repetat mecanic cuvintele ei, fără să le pricep tâlcul.

Şi din nou se înfiripau, încet şi nostalgic, imagini şi chipuri din trecut – iubirea noastră timpurie, aproape din copilărie încă, şi cum mai târziu soarta ne-a răpit voinţa, da, ne-a făcut nevolnici şi ne-a înăsprit unul faţă de altul. Deşi mă împotriveam cu încăpăţânare să fie aşa, curiozitatea îmi tulbura liniştea binecuvântată care se înstăpânise treptat asupra mea. De ce oare destinul îmi hărăzise tocmai mie, Clemens Devriendt, un obscur funcţionar, ca după ziua aceea mizerabilă să am parte de o aventură atât de incredibilă, inexplicabilă, total enigmatică, demenţială? Era oare femeia aceasta cu adevărat nevasta mea? Sau fusesem doar amăgit de o fabuloasă asemănare? Şi dacă era într-adevăr soţia mea, ce semnificaţie trebuia atunci să aibă

această metamorfozare a ei în locatară şi stăpână a vilei necunoscute în care mă aflam acum? Sau ducea ea oare, de ani de zile, o existenţă dublă, din care nu mi-a parvenit nici măcar o frântură, un cât de mic semn? Renunţase oare să mai împartă cu mine mediocritatea cenuşie a acelei vieţi mărunte şi apăsate de nevoi şi pornise pe alte drumuri, a căror existenţă nici măcar n-o bănuisem vreodată? Se văzuse divulgată, descoperită prin surprindere şi acum voia să-şi joace rolul până la capăt ca o inegalabilă comediană, disimulându-şi astfel teama şi consternarea?

— La ce te gândeşti cu atâta seriozitate? întrebă ea.

Mi-am dat seama, vag, că în ciuda tăcerii mele ea ştia despre mine mult mai mult decât îndrăzneam eu să-mi imaginez. Am privit-o neputincios, dezarmat.

— Mă întreb ce înseamnă toată povestea asta.

Aş vrea să ştiu ce…

Mi-a pus mâna pe gură şi m-a tras înspre ea.

— Nimeni nu va putea răspunde vreodată la întrebarea asta. Suntem dincolo de hotar, şi e de prisos, aşadar, să scormonim sensul lucrurilor…

— Dacă totul nu e decât o rătăcire, o iluzionare a mea, atunci ai într-adevăr dreptate, am încuviinţat eu mimetic, ruşinându-mă de banalitatea cuvintelor pe care le rostisem.

— E de prisos să ne punem întrebări, a continuat ea pe un ton convingător. Şi asta nu pentru că lucrurile ar fi prea complicate, ci dimpotrivă:

sunt de o simplitate a cărei fatală desăvârşire noi încă n-am atins-o, de o puritate care nu aparţine lumii obişnuite, lumea cauzei şi a efectului…

Mi-am aprins ţigara pe care mi-o oferise şi, covârşit de gânduri, am tras primul fum.

— Sunt doar un om obişnuit, fără prea multă imaginaţie. Mă simt mult mai la mine acasă când am de-a face cu poliţe de asigurare, înţelegi…

— Ei, voi, bărbaţii…! surâse ea şi-şi frecă delicat obrazul de al meu. Voi căutaţi mereu să înţelegeţi neapărat tot, precum copiii în tren, care vor cu tot dinadinsul să ştie de ce luna aleargă odată cu

vagonul. Pe când tu ar trebui să te gândeşti numai la un lucru: că noi doi, din şi dincolo de toate timpurile, am fost sortiţi să facem dragoste în noaptea asta, dintotdeauna, în ciuda tuturor ocolişurilor, întârzierilor şi piedicilor…

Vocea îi devenise tulburător de scăzută. Nu avea nimic altceva pe sub capotul acela alb, dar trupul ei, pe care-l ştiusem atât de firav, nu-mi mai dădea acum nicio clipă senzaţia aceea obişnuită, bine cunoscută de fragilitate, pe care mi-o inspirase întotdeauna. Ochii ne erau acum foarte apropiaţi, aproape lipiţi; la fel şi gurile.

— Da, din toate timpurile, şi dincolo de toate timpurile, zise ea, îngânându-se pe sine, cu o expresie visătoare. Noi ne-am rupt unul de altul, ca două jumătăţi de sâmbure spart, un miez al începutului şi sfârşitului, al tuturor începuturilor şi sfârşiturilor. În noaptea asta ne-am regăsit, în sfârşit, şi iată că cercul misterios s-a închis.

Şi-a pus mâinile pe fruntea mea înfierbântată.

Am văzut lacrimi în ochii ei mari, care deodată recăpătară o lucire feciorelnică, o lumină adolescentină, în timp ce eu îmi aruncam ţigara în vatra învăpăiată a şemineului.

Apoi, cu un oftat adânc, un suspin izbucnit din nebănuite adâncimi, şi-a lipit trupul strâns de al meu. Degetele mele tremurânde au început atunci să regăsească paradisul pierdut.

Nu ştiu cât de târziu era atunci când am ajuns, în cele din urmă, în cartierul în care se află locuinţa mea. Dar mi se părea că veneam de foarte departe şi că timp de zile întregi, sau săptămâni, sau poate chiar luni de zile, colindasem printr-o lume necunoscută. Ştiam că trebuie să fiu ostenit, şi cu toate astea, parcă nici nu-mi simţeam corpul.

Ploaia încetase, dar nori zdrenţuiţi, minaţi de vânt, se perindau teatral, adumbrind sporadic faţa bolnăvicioasă a lunii.

E un loc dezolant cartierul acela mărginaş în care locuisem eu cu Louise în toţi acei ani. Mai întâi mergi o bucată de drum de-a lungul unei remize de cale ferată a Gării de Sud, care a ieşit aproape cu totul din folosinţă. Ceva mai încolo e uzina de gaz, şi când vântul suflă jos, ca în noaptea aceea, mirosul greţos al fabricii de luminări se răspândeşte peste tot. Apoi trebuie să mai străbaţi o porţiune de drum pe lângă un şir de terenuri, virane cândva, care între timp au fost distribuite şomerilor ca să cultive legume. Şi-a înjghebat fiecare câte o şandrama

din ce a găsit la îndemână, deşeuri de tot felul – bidoane de ulei turtite, droturi de pat ruginite, lăzi de ambalat fructe, foi de tablă ondulată – peisaj care în lumina intermitentă a lunii alcătuia decorul unui cătun arhaic, dintr-o lume de mult dispărută. Şi acolo unde, în sfârşit, încep din nou să apară felinarele cu gaz aerian, intri într-un cartier cu totul periferic care, graţie Dumnezeu ştie căror speculaţii imobiliare, a răsărit ca din pământ într-o zonă unde nu-şi găseau locul decât depozitele de gunoi, rămăşiţele unui mic castel avariat cândva de incendiu şi foste canale de evacuare a reziduurilor industriale, devenite acum simple şanţuri moarte şi infecte.

Aici ne-am aciuat noi la câţiva ani după căsătorie – era vorba de preţul foarte mic al locului, firește.

Ajungând în dreptul casei, am văzut că ferestrele de la etaj erau luminate. Am vârât cu un gest automat cheia în broască, am străbătut vestibulul pe întuneric şi m-am năpustit pe scări, cu paşi grei şi împleticiţi. Eram tocmai pe punctul de a mă prăbuşi în pat, când mi-am dat seama că era gol. M-am îndreptat spre bucătărie, fără nicio tragere de inimă.

Scena îngrozitoare, care m-a făcut să încremenesc în pragul uşii, a fost de-ajuns să mă retrezească, în sfârşit, la realitate, în spaţiul dintre masă şi soba de mult sleită, Louise zăcea pe podea cu braţele depărtate într-un spasm împietrit.

Moartă.

„Inima!”, am exclamat cu vocea sugrumată de un geamăt… „Boala ei de inimă, Ar fi trebuit să mă gândesc la asta…”

Şi apoi am rămas aşa, privind ţintă, cu ochii holbaţi şi gândirea paralizată. În prima clipă s-ar fi zis că devenisem foarte calm, dar eu ştiam că sub această nefirească stăpânire de sine se ascundea ceva înşelător, fiindcă panica mea era doar vremelnic înţepenită de groază, ca o cascadă îngheţată. Şi atunci s-a prăbuşit peste mine toată jalea acestei lumi. Am început să urlu ca un animal turbat, îi strigam în zadar numele şi am îngenuncheat lângă trupul ei fără viaţă.

Zăcea cu faţa întoarsă în jos, îmbrăcată într-o rochiţă din anii ei de primă tinereţe, pe cât de frumos înflorată, pe atât de uzată, răscusută cu mare trudă, iar părul îi era înţesat cu bigudiuri – imaginea de un comic-tragic înduioşător. Fusese acasă? Mi-a căzut privirea pe

calendar: 24 noiembrie, ziua ei de naştere – ultimul lucru la care m-aş fi putut gândi! M-a năpădit o nemărginită milă şi deodată am ştiut că vreme de ani de zile această duioasă compasiune fusese mai puternică decât orice iubire romantică. I-am mângâiat fruntea ca odinioară, când după zarva unei reuniuni studenţeşti aşteptam căderea nopţii pe o bancă de lângă heleşteu. Era rece ca marmura nevăzută de soare. Pesemne că murise cu ore în urmă.

Plângeam în surdină. Toate necazurile, mizeriile şi neajunsurile din trecut păreau să nu fi existat niciodată. Pentru mine nu mai rămânea decât acel ultim gest înduioşător al ei, biata rochiţă din imprimeu înflorat, care cândva îmi plăcuse atât de mult, puţin ruj pe buzele întredeschise şi sărmana tentativă de a-şi face un fel de coafură.

I-am luat mâna chircită într-a mea şi am scos un geamăt scrâşnit, de durere şi consternare. Nu-mi venea să cred ce vedeam: pe degetul mijlociu avea un inel de aur cu piatră grea de smarald, pe care l-am recunoscut numaidecât, dar care nu fusese al ei niciodată…

— Şi uite aşa umblu de un an de zile, ca un animal hăituit, chinuit de remuşcări cumplite, îşi încheie Clemens Devriendt povestea, şi am văzut cum lacrimile i se prelingeau pe obrajii pământii. Pentru că nu e vorba numai de adânca mâhnire pe care o port în mine, dar mă obsedează mai ales gândul că eu sunt cel care a omorât-o.

Fiindcă doctorul mă prevenise doar că inima ei este într-o stare foarte precară şi nu trebuie pusă la încercări, căci poate ceda oricând. Şi în noaptea pe care mi-am petrecut-o cu femeia aceea, înţelegi, aceea a fost…

— Ei, stai puţin, am intervenit eu pentru prima oară, doar nu-ţi închipui cumva că soţia ta şi femeia aceea necunoscută…

A ridicat din umeri şi a strivit a nu ştiu câta ţigară în scrumieră.

— Nu ştiu, suspină el, nu ştiu. Uneori mi se pare că o să înnebunesc de-a binelea dacă-mi mai frământ mintea atâta. Da, fiindcă dacă mă gândesc la relaţia fizică, nu era una şi aceeaşi femeie. Doctorul m-a asigurat a doua zi că moartea survenise în ajun, în jurul orei nouă. Dar atunci, totuşi… nu, totul e o beznă, o beznă demenţială.

— N-ai mai revenit niciodată la vila aceea singuratică? l-am întrebat eu.

— Ba da, şi poate că asta e partea cea mai stranie… Am regăsit

casă, pe strada cu cârciumioară, zidul cel hâd, fabrica de bere şi poarta din fier forjat…

— Şi?

— Am băut un păhărel în birtul acela cu tei în faţă şi am iscodit-o pe cârciumăreasă. Castelaşul cum îi spunea bătrâna, stătea nelocuit de ani de zile, aşteptându-şi un cumpărător. M-a întrebat dacă aş fi cumva amator – şi l-a chemat pe bărbatul ei, care ştia ceva mai mult despre chestia asta. Am socotit că, în postura unui posibil cumpărător ce mă aflam, chipurile, era destul de rezonabil să întreb de cât timp stătea pustie casa aceea.

Individul, cu ochi somnolenţi, privire lenevoasă şi mustăţi pleoştite, părea să fie de aceeaşi părere, cu atât mai mult cu cât l-am poftit să tragă un şnaps cu mine. S-a apucat să numere pe degete:

„Tocmai mă căsătorisem de o săptămână", a început el. „Acum câteva luni s-au împlinit exact treizeci şi opt de ani. Atunci a decedat ultimul locatar, o femeie tânără care trăia acolo singură-singurică. A murit de un atac de inimă, într-o noapte ploioasă de toamnă, îmi amintesc cât se poate de bine, fiindcă aici, în locul ăsta unde stăm noi acum, vizitiul a băut o duşcă cu mine după ce se repezise într-un suflet să anunţe medicul. Da, chiar în locul ăsta, la masa asta. Parcă îl văd şi acum – pe douăzeci şi cinci noiembrie a fost, devreme în zorii zilei".

După ce m-am dezmorţit puţin lângă sobă, am ieşit din birt şi am luat-o înspre poarta de fier.

Aleea cărămizie, care ducea spre peronul de trăsuri, era năpădită de iarbă, muşchi şi buruieni.

Iar casa se afla într-o stare de totală paragină şi dărăpănare. Şi mai toate geamurile erau sparte.

Nu aşa o cunoscusem eu, fără doar şi poate. Şi atunci m-a fulgerat gândul că şi Louise împlinise treizeci şi opt de ani, şi data zilei ei de naştere era şi ziua în care murise ultima locatară. M-am întors în cârciumă şi m-am îmbătat crunt, din ultiii bani pe care-i mai aveam.

I-am mai cerut chelnerului două ginuri şi am şi plătit. Pare-se că Clemens Devriendt a văzut în asta o aluzie, fiindcă nici nu goliserăm bine paharele şi a dat să se ridice.

— Te-am reţinut prea mult cu istoria mea stupidă, a spus el zâmbind cu amărăciune. Şi în afară de asta şi pe mine mă împinge

timpul de la spate. Ştii, mi-am găsit o slujbuliţă de pontator şi în noaptea asta descărcăm un vapor cu piei crude din America de Sud. O să fie muncă pe brânci, ca să nu mai vorbesc de duhoare…

— Dacă pot să-ţi fiu de ajutor cu câte ceva, băneşte, sau cine ştie… m-am oferit eu.

A răspuns propunerii mele cu un gest de refuz. Privirea lui părea mai liniştită acum, după ce-şi descărcase sufletul.

— Îţi mulţumesc, Bert. Acum îmi câştig pâinea şi sunt împăcat cu soarta. Sunt cât se poate de liniştit. Dar în primul rând îţi mulţumesc pentru răbdare. Trebuia să vorbesc cu cineva despre toate astea, înţelegi? Trebuia.

Pe când ne îndreptam spre uşă, care era la câţiva paşi, m-a luat camaradereşte de braţ. Femeia-c care intrase în local la scurt timp după mine şi pe toată durata convorbirii noastre privise absent şi fix ploaia de afară, cufundată parcă în propriile ei gânduri, îşi îndreptă acum privirea spre amicul meu, care până atunci îi ignorase prezenţa. Dar în clipa aceea îi aruncă şi el o uitătură piezişă, atras pare-se de intensitatea ochilor ei cenuşii – şi i-am simţit deodată tot corpul înfiorându-se, cutremurat parcă de o descărcare electrică.

Timp de câteva clipe, stupefiant de lungi, s-au ţintuit unul pe altul cu privirea, într-o încordată tăcere. Brusc, prietenul meu se făcuse livid, îi simţeam braţul tremurând.

— Louise…! şopti el cu o voce sugrumată.

Louise…!

Femeia surâse. Mă aşteptam să-l văd apropiindu-se de ea. Erau doar la câţiva paşi unul de altul.

Atunci m-a apucat de cot cu putere şi m-a împins afară, febril şi precipitat. Vântul umed îmi biciuia obrajii, în lumina care răzbătea prin fereastra cafenelei, i-am văzut ochii aprinşi de surescitare.

Picăturile de ploaie ne împroşcau fără milă.

— Crede-mă, Bert, rosti el gâfâind precipitat.

Crede-mă… Nu sunt nebun… Dar femeia aceea, dinăuntru, era ea, chiar ea – una din cele două, vreau să spun, sau poate amândouă. Nu sunt nebun, îţi jur, chiar dacă ştiu că n-o să mă crezi.

— Vocea i s-a înecat în gâtlej.

— Nici tu nu mă poţi ajuta să ajung la o dezlegare, nimeni nu

poate, Iartă-mă pentru tot ce ţi-am spus… Cu bine…!

Apoi dispăru în beznă, pe care felinarele cu gaz aerian abia dacă izbuteau s-o străpungă pe alocuri.

Ştiam că n-are niciun rost să mă duc după el.

Două săptămâni mai târziu am citit în ziare că nişte copii care se jucau pe malul râului îi găsiseră corpul neînsufleţit în stufăriş, târât şi aruncat acolo de apă, dincolo de marginea oraşului.

FIUL DOMNULUI DAVIDSON

— O prăvălie evreiască? răspunse domnul Goetschalckx mirat, cu obişnuitul lui aer oarecum distrat. Eşti chiar atât de sigur că…

Nu, nu era cu putinţă. Dar simpla consemnare a acestei imposibilităţi n-a avut darul să mă liniştească. Şi nu aveam cu cine să stau de vorbă, să mă sfătuiesc. E ceva despre care un capelan nu are nevoie să deschidă gura, mai ales după liturghia de Crăciun. Oi fi eu preot, devotat cu trup şi suflet misiunii mele ecleziastice, dar nu vreau cu niciun chip să fiu luat drept un mistic neghiob de duzină.

Nu văd totuşi ce mă opreşte să-l agăţ şi să-l iscodesc din nou mâine dimineaţă pe domnul Goetschalckx, pastorul nostru care oricând e dispus să facă haz de idei năstruşnice şi caraghioslâcuri năroade. Dar parcă îi ghicesc de pe acum răspunsul, îl şi văd spunându-mi: „Nu-ţi mai frământa mintea cu aşa ceva, băiete. Ia închipuie-ţi, de pildă, că ne-am apuca să scormonim şi să pătrundem cu gândul în miezul cuvintelor de fiecare dată când rostim formulele sacramentale”.

Ştiu ce vrea să zică. Există fenomene care se petrec într-o altă dimensiune, aşa cum spun autorii de science-fiction. Ei bine, e vorba deci de misterele credinţei, căci la asta mă refer eu acum, în faţa cărora raţiunea se opreşte neputincioasă. Da e sigur că nu va face din nou aluzie la miracol?

Aşa cum a făcut cu două săptămâni în urmă, când aflându-ne noi amândoi în curticica sărăcăcioasă a vicarului, împrejmuită cu ziduri înalte şi mohorâte, am mai fi putut să culegem încă trei trandafiri tomnatici, roşii ca sângele. „Întreaga creaţiune este un miracol”. Întreaga creaţiune este un miracol, desigur. Dar ea are totuşi nişte legi ce pot fi surprinse cu simţurile şi cu gândul, în temeiul relaţiei dintre cauză şi efect, şi care, după mine, nu pot să contrazică o anume logică a

Cosmosului, orânduită pentru veşnicie de însăşi voinţa divină.

Ce aştern eu acum pe hârtie nu poate fi cu putinţă, întrucât contravine tocmai acestei ordini cosmice. Credinţa mea este totuşi aceea a unui preot din ziua de azi, anno 1972. Ceea ce nu înseamnă că nu sunt adânc cucernic, numai că într-un fel al meu anume. Nu e niciun fel de erezie să nutreşti încrederea neclintită într-un plan al creaţiunii, un proiect precis şi descifrabil, ca o planşă trasă la heliograf. Dumnezeirea are o ordine în gândirea ei, chiar şi în acele gânduri care ne rămân de nepătruns, îi sunt recunoscător pentru infinitul mister, dar nu mă pot împăca cu ideea unor mărunte miracole de tarabă, de felul celor istorisite în cărţulii ieftine şi prăfuite de odinioară, legate în scoarţe din imitaţie de piele şi cu litere aurii imprimate pe cotor. Că doar Dumnezeu n-o fi vreun scamator, nu-i aşa?

După date recente, în urmă cu vreo şase miliarde de ani – şi deci cu vreo şase miliarde de ani înaintea lui Einstein – El a gândit formula relativităţii: $e = mc^2$. O lucrare magnifică! Şi ce minunată temă pentru o predică!

De aceea sunt cu atât mai sigur că trebuie să mai rumeg totul încă o dată, serios, în profunzime.

Calm şi fără prejudecăţi. Dacă se mai poate, cel puţin.

Cu un an în urmă am nimerit aici, în acest cartier portuar, pe post de capelan. Fusesem până atunci profesor de engleză într-o şcoală normală de provincie, aşa cum se întâmplă îndeobşte cu preoţii de felul meu. Aceasta a însemnat o schimbare totală în viaţa mea, dar cu oricâtă melancolică nostalgie m-aş fi gândit la elevii mei din clasa de retorică şi la temeinicele studii despre Shakespeare pe care le începusem cu ei încă mai demult, nu mă simţeam totuşi „smuls din ţâţâni", nu aveam aşa-numitul sentiment de dezrădăcinare.

Încă din prima zi m-a izbit înfăţişarea acelei modeste prăvălii. Acest cartier marinăresc îmi prilejuise mai multe surprize, fireşte. Restaurante cu bucătărie balcanică, unde delicioasele feluri de mâncare poartă nişte nume care nu se pot pronunţa şi care par – pentru mine cel puţin – destul de suspecte; birturi greceşti în care s-ar părea că vinul se confundă cu terebentina, mici „boabe" chinezeşti întunecoase, cu clientela de opiomani, unde se petrece un du-te-vino alunecos şi furişat de indivizi costelivi, salonaşe de galanterie kitsch

înşirate de-a lungul străzii, cu câte un manechin blond îndărătul vitrinei, ca un fluture ţintuit sub sticla insectarului; dughene de amanet destul de sordide – frecventate de marinari ajunşi pe drojdie – care încearcă în chip făţarnic să treacă drept mic comerţ cu antichităţi şi obiecte de anticariat.

În ce priveşte aspectul, aşadar, prăvălioara evreiască se înscria perfect în peisaj: înghesuită între o tavernă chinezească şi vechea şi bine cunoscuta farmacie Fierlafijn. Cu toate acestea, am avut încă de la început senzaţia că era ceva dubios aici. Şi asta pesemne – cel puţin aşa îmi apare mie acum – fiindcă dugheana şi-ar fi găsit un loc mult mai potrivit pe una din acele străzi anodine, lipsite de orice personalitate, din spatele Gării Centrale, unde se statornicesc cu precădere copiii dezmoşteniţi şi pauperi ai diasporei răsăritene azvârliţi de soartă în acest colţ de lume – ca şi cum şi-ar găsi o oarecare siguranţă şi mângâiere în goana zgomotoasă a roţilor de tren, căutându-şi astfel o linişte imaginară în iluzia că nu sunt ţintuiţi într-un ghetou oarecare de pe faţa pământului.

Dar tocmai aici, în buricul zonei portuare? Nu mă prea împac cu ideea unor evrei pribegi îngrămădiţi cu temătoare sfială, laolaltă cu bietul lor calabalâc, sub cerul larg deschis al unui port. Şi unde mai pui că nici nu ştiu dacă există pe lumea asta evrei marinari.

În galantarul acela, plăpând luminat seara de două becuri electrice chioare, se aflau trei candelabre cu şapte braţe. Mai erau acolo şi suluri cu texte de rugăciune şi, printre alte vechituri expuse pe care le estimam cu oarecare aproximaţie ca fiind obiecte de cult sinagogic şi domestic, mai zăceau şi nişte plăci de gramofon cu imnuri religioase, deşi printre ele se mai puteau zări şi câteva înregistrări cu un renumit solist evreu de bel canto. Cărţile – cele care nu erau în ebraică – alcătuiau un ghiveci din toate limbile Europei.

Printre ele am descoperit chiar şi o ediţie a Bibliei ilustrată cu gravuri de Gustave Dore, care mi-a produs o confortabilă senzaţie de familiaritate, în noianul acela de scrieri iudaice – teologice, mistice şi chiar oculte, de bună seamă. Nu ochisem oare şi un volum masiv de comentarii la Kabbala, sau e doar o închipuire de-a mea retrospectivă? Şi în preajma acelei adunături de vechi hârţoage stăruia un iz de mucegai profan, de hârtie degradată, roasă de trecerea timpului.

Presupuneam că şi beciul era ticsit cu vrafuri de cărţi, adânc muşcate de igrasie şi mucegăială, în mod inevitabil.

Pe geamul vitrinei se putea citi că proprietarul se numeşte Joseph Davidson. Desenatorul inscripţiei se străduise să imprime scriiturii un caracter vag ebraic, printr-o discretă, abia perceptibilă unduire tremurată, oarecum „macaronescă", a literelor. Efectul era deopotrivă patetic şi şarmant.

În după-amiaza celei de-a treia zile de la data în care-mi luasem în primire slujba, l-am văzut pe domnul Davidson zăbovind în pragul prăvăliei. Era vădit preocupat de cum avea să fie vremea a doua zi, grijă pe care am observat-o îndeobşte la indivizii care trăiesc cu precădere închişi între patru pereţi.

Era un septuagenar cu expresie blajină şi cu o barbă tăiată îngrijit în colţuri drept. Pe cap purta o calotă mică, nu lipsită de oarecare eleganţă, însă nu-mi era prea clar dacă acest amănunt vestimentar ţinea de vreo prescripţie religioasă sau de vremea încă destul de friguroasă.

A patra zi ne-am salutat, cu acea sobră şi discretă complicitate a unor conspiratori care ştiu că urmează curând să treacă la fapte. După cum tot aşa procedează mare parte din oamenii ce se simt stânjeniţi de o simpatie reciprocă, pe care o percep născându-se fără să fi făcut cunoştinţă.

În a cincea zi nu l-am văzut în prag, ca de obicei. Dar prin vitrină i-am desluşit calota, mişcându-se ca un obiect plutitor înăuntru, dincolo de galantar, în semiîntunericul prăvăliei strâmte care se întindea de altfel destul de mult în adâncime.

Înainte de a şti cât de cât ce aveam de gând, m-am trezit împingând uşa, care a pus numaidecât în mişcare un carillon. Bătrânul făcu un gest abia schiţat cu mâna, ca şi cum şi-ar fi cerut scuze pentru frivolitatea „soneriei" lui.

— Bună dimineaţa, domnule capelan, zise el cu o serviabilă amabilitate. Cu ce vă poate fi de folos bătrânul Davidson?

Încă buimăcit de iniţiativa mea neaşteptată, am îngăimat ceva despre Biblia Dore, ceea ce avu totuşi darul să pună capăt fâstâcelii mele infantile.

— E o piesă splendidă, într-adevăr, un exemplar minunat. Şi

încă o primă ediţie, o adevărată raritate de mulţi ani, aproape de negăsit. Şi nici măcar nu e prea scumpă…

Fără un aer insistent, îşi completă comentariul pronunţând o sumă care mi s-a părut de-a dreptul exorbitantă pentru un pârlit ca mine. De fapt nici nu-mi trecuse vreo clipă prin minte să intru în posesia preţiosului volum.

— Doamne sfinte! Chiar dacă mi-aţi cere pe ea numai jumătate din preţul ăsta, şi tot nu mi-aş putea permite o asemenea achiziţie…

— Şi ce-i cu asta, domnule capelan? N-are niciun fel de importanţă. Puteţi foarte bine să luaţi cartea acasă pentru un timp. Şi asta fără nicio obligaţie de a o cumpăra mai apoi – nu ştiu dacă mă înţelegeţi. Nu-mi doresc neapărat s-o cumpere cineva. Dar vă rog să vă aşezaţi şi s-o răsfoiţi în tihnă, pe îndelete.

Eram fericit că nu mai amânasem cunoştinţa cu vecinul meu, dintr-o sfioasă şi prostească şovăială. Asta m-a ajutat să-mi înving şi un oarecare sentiment de culpă, cu totul nemotivat de fapt, dar existent, pe care de la război încoace mi-l inspira mereu contactul cu evreii. Ca şi cum mă simţeam complice la asasinarea atâtor milioane de martiri din neamul lor. Şi asta cu toate că în vremea războiului eu nu eram decât un puştiulică, iar părinţii mei, nişte ţărani destul de înstăriţi, ţinuseră ascunsă o familie de evrei timp de doi ani, salvându-i astfel de la o moarte sigură. Dar se mai nasc uneori şi asemenea sentimente, care scapă de sub controlul raţiunii lucide.

Oricum, nu nevoia de a evada din mediul meu obişnuit a fost aceea care m-a făcut ca, începând din acea clipă, să petrec atâtea ceasuri în anticariatul domnului Davidson. De fiecare dată când păşeam pragul prăvăliei, şi clinchetul carillon-ului stăruia câteva clipe după ce uşa se închisese în urma mea – având parcă darul să adâncească şi mai mult liniştea ce mă înconjura dintr-odată – iar crăticioara cu clei se afla deja la fiert, susurând domol pe plita încinsă a sobiţei cu cărbuni, mă copleşea senzaţia că eram de acolo, că aceea era lumea mea. Oare liniştea era ceea ce mă atrăgea?

Îmi place nespus liniştea, o iubesc aproape tot atât cât îndrăgesc şi muzica lui Bach. Chiar dacă sună ciudat, cuvintele mele exprimă exact ceea ce vreau să spun. Puteam să stăm câte un ceas şi mai bine în deplină tăcere unul lângă altul, eu şi bătrânul anticar, fără ca liniştea să

devină apăsătoare, în răstimpuri mă mai uitam cum domnul Davidson dregea, cu îndemânare şi meşteşug, legătura câte unei cărţi. După cum se mai întâmpla deseori să-l văd cum încerca, înarmat cu o nesfârşită răbdare să redea viaţa unui ceas vechi, achiziţionat de la cine ştie ce amărât, vreun sărăntoc flămând căruia îi ajunsese cuţitul la os. Eram aproape sigur că el ştia dinainte că acest obiect îşi va găsi locul în cutia aceea – cândva de trabucuri – alături de celelalte ceasornice cărora nu reuşea să le găsească un cumpărător, în prim-planul vitrinei.

Între timp, Myriam punea de cafea. Scriu cu atâta uşurinţă „Myriam", de parcă între noi ar fi existat o oarecare familiaritate, când de fapt ne aflam într-o relaţie foarte distantă. Era prea sfioasă ca să stea de vorbă cu oamenii, chiar şi cu aceia care le călcau zilnic pragul, aşa cum eram eu.

Ceva mă reţine totuşi să-i spun „doamna Davidson" când vorbesc despre ea. Nu ştiu dacă erau căsătoriţi. Domnul Davidson nu pomenise niciun moment că ar fi fost nevasta lui. Ba chiar aşa, nu-l auzisem niciodată spunând asta. Şi, de fapt, nici nu văd de ce ar fi făcut-o. Întocmai cum nici pe tatăl meu nu-l auzisem vreodată spunând că maică-mea era nevastă-sa. După aprecierea mea, Myriam era bine trecută de patruzeci de ani, deci ar fi putut foarte bine să-i fie fiică, şi cu toate acestea sunt sigur că domnul Davidson nu mi-ar fi tăinuit niciodată asta. După cum n-ar fi făcut o taină nici din faptul că fiul lui Myriam era şi al lui, dacă aşa ar fi stat lucrurile.

Băiatul să fi avut vreo douăzeci şi cinci de ani.

Şi dacă îmi recapitulez acum cu luare-aminte acest ultim an al vieţii mele, sunt din ce în ce mai sigur că nu i-am auzit niciodată numele. Davidson i se adresa întotdeauna, prietenos, cu „băiete". Cât despre Myriam, oare de câte ori i-am auzit glasul? Oricum, flăcăul arăta întocmai cum eu, încă din copilărie, mi-l închipuisem pe tânărul David din Biblie, şi apoi, mai ales pe Iosua: un cap frumos, împodobit cu o minunăţie de păr blond, bogat, şi aceiaşi ochi blânzi şi buni, dar trişti, ai mamei lui. Pentru mine deci numele lui – în lipsa celui adevărat – era Iosua. În ciuda privirii înţelepte, de virtual profet – sau de Apollo, as zice eu mai curând – rămăsese totuşi un copil.

Aş fi putut, firește, să-l socotesc pur şi simplu sărac cu duhul, dar asta dintr-odată ar fi însemnat altceva. Adică l-aş fi trecut în

categoria handicapaţilor mintal.

Dar foarte curând am început să cântăresc mai bine lucrurile şi să cuget ceva mai în adâncime.

Oare fiindcă n-aveam încotro? Mă întrebam dacă domnul Davidson, în micul lui univers închis dintre pereţii prăvăliei, ştia oare îndeajuns de bine că în zilele noastre ştiinţa făcuse imense progrese, uriaşi paşi înainte. Deşi înţelept şi luminat la minte, el era totuşi un om simplu, care se izolase între hotarele strâmte ale propriei lumi şi care s-ar fi arătat pesemne prea puţin încrezător în neurologie şi psihiatrie…

S-a întâmplat într-o seară din preajma Paştelui.

De primăvară nici nu putea fi vorba. Vântul se izbea de vitrină, zgâlţâind-o uşurel, dar cu hotărâre, şi bombardând-o cu fulgi mari de zăpadă apoasă, pe jumătate topită, care nu făceau priză cu suprafaţa sticloasă şi se scurgeau într-o alunecare dezolant de tristă, iar la jumătatea drumului se topeau de tot.

— Nu, glăsui deodată domnul Davidson, ca şi cum mi-ar fi dat un răspuns la o întrebare nerostită. Nu…

Când, de fapt, eu nu mai scosesem nicio vorbă de vreun sfert de ceas, cufundat într-o minunată ediţie, foarte veche, din scrierile istoricului iudeu Flavius Josephus. Myriam nu aprinsese încă lămpile din galantar şi abia dacă-l desluşeam pe bătrân, tulbure doar, lângă sobiţa încinsă unde umplea crăticioara cu apă pusă la fiert, în care încălzea castronul cu clei.

— Firește, continuă el, pricep foarte bine că nu poţi să crezi altceva decât că băiatul e un idiot…

Dar, deh, ce vrei…

— Nici vorbă de aşa ceva! am protestat eu.

Cum de-ţi trece prin minte una ca asta? Ce-ţi veni?

Şi-mi era ciudă că riposta mea sunase atât de anemic.

— O, dar nu ţi-o iau în nume de rău, murmură el încetişor. Aş putea oare să tăgăduiesc că băiatul e înapoiat la minte…?

— Nu, nu neapărat, l-am contrazis eu consolator. Dar e inocent ca un copil. Cum altfel ar putea fi un surdo-mut, decât inocent şi naiv ca un copil?

Nu mă simţeam defel în largul meu; eram cât se poate de

stânjenit.

Din tăcerea bătrânului Davidson am înţeles cât se poate de bine că-mi lipsea singurul cuvânt posibil, cuvântul exact şi în mod cert nejignitor, prin care să denumesc amestecul acela de infantilism şi stranie reverie care-l definea pe băiat, în aceeaşi clipă am auzit-o pe Myriam trăgându-şi nasul încetişor; smiorcăiala care cel mai adesea însoţeşte lacrimile.

— S-a întunecat de tot. Am venit să fac lumină… murmură ea, cu veşnicul ei ton de dezvinovăţire.

Am auzit-o oare vreodată rostind vreo vorbă altfel decât aşa, ca o şoaptă vinovată?

— Tocmai vorbeam despre băiat… zise domnul Davidson.

— E un băiat bun şi drăguţ, adăugai eu.

Mă privi recunoscătoare, cu ochii ei biblici, înroşiţi de plâns. Dar nu mai scoase niciun cuvânt.

Toată lumea din cartier îl cunoştea pe tânărul Iosua – fiindcă aşa am să-i spun de acum încolo.

Pentru că acolo deviza existenţei este: trăieşte şi lasă pe fiecare să trăiască. Toţi erau prietenoşi şi binevoitori cu el, şi dacă din când în când se mai întâmpla ca vreunul să-i spună „Şmilică", prin asta se înţelegea cam aşa: „Noi ştim că eşti evreu, băiete, dar ce ne pasă, că doar suntem nişte pârliţi cu toţii, până la unul, de oriunde ne-am trage, şi patria noastră comună e sărăcia". Doar surdo-muţenia era aceea care împiedica o veritabilă relaţie de familiaritate cu comunitatea. Băcanul şi brutarul aveau întotdeauna câte ceva pentru el şi-i umpleau mereu buzunarele cu tot felul de bunătăţi – ba chiar şi ciufutul domn Fierlafijn, cel cu drogheria, aşa uscat la suflet cum era, tot se îndura uneori să-şi facă un gol în borcanele cu bomboane de mentă sau lemn-dulce în favoarea tânărului Iosua. Dar mai tot ce primea împărţea copiilor de sub portalul bisericii – fiindcă acolo, pe trepte, se aflau oricând câte doi, trei. Şi odată, într-o zi ploioasă, când copiii lipseau de la locul acela obişnuit, l-am văzut vârând o tabletă întreagă de ciocolată în botul căscat al unui câine de pripas, necăjit şi ud ciuciulete. Nimeni nu se supăra pe el pentru purtarea atât de uşuratică cu cele ce i se dăruiau, şi încă din toată inima. S-ar fi zis chiar că oamenii nutreau un soi de vag respect instinctiv pentru tânărul arierat, şi niciodată nu

era tratat cu acea şugubeaţă condescendenţă de care are parte îndeobşte „idiotul satului” sau „prostul cartierului”. Până şi haimanalele străzii îl lăsau în pace, ba chiar îl însoţeau o bucată de drum în tăcere când le ieşea în cale.

Era pe la sfârşitul lui septembrie când m-am trezit în vizită cu agentul de circumscripţie, o namilă de poliţist, un ins mătăhălos şi cumsecade. Cu alte cuvinte, un om de treabă – numai că în seara aceea era vădit stânjenit şi nedumerit de misiunea lui.

— Nu e o cercetare penală, domnule capelan, se grăbi el să mă asigure încă din vestibul. Comisarul m-a instruit să ne aruncăm mai întâi bine ochii împrejur şi să culegem informaţii de la câţiva oameni serioşi. O anchetă adevărată decurge altfel, ştii şi dumneata prea bine.

— Hai, zi ce-ţi stă pe suflet, domnule agent, că doar nu mă bănuieşti de vreo potlogărie, nu-i aşa? E vorba de spargerea aia de la filiala Băncii de Credit?

— M-ai auzit cumva spunând că e vorba de persoana dumitale? în tâlhăria de la bancă a fost mâna unor puştani cu un Citroën. Ei, doar nu mă crezi într-o ureche! Nu, e vorba de puştiul ăla, băiatul acela evreu, blond, din casa lui Davidson…

— A păţit ceva? întrebai eu, cuprins deodată de îngrijorare, ca şi cum mă socoteam personal răspunzător pentru soarta lui Iosua.

— O, nici chiar aşa, domnule capelan, să nu mergem prea departe… Practicare ilegală de tratamente medicale – aşa l-am auzit pe comisar spunând. Dar, dacă am înţeles eu bine, nici el nu crede o iotă din toată tărăşenia asta.

Acum rânjeam uşurat:

— Ei, hai, că astăzi doar nu-i 1 aprilie, nu-i aşa?

Dar lăsând gluma la o parte, nătărăul ăla e surdo-mut şi cam sărman cu duhul pe deasupra.

— Aşa crezi dumneata, domnule capelan… S-ar părea că e vorba de ceva care ţine de atingerea mâinilor. Adică – ai dureri undeva, într-o parte a corpului, şi doctorul nu ştie ce leac să-ţi găsească. Şi până la urmă e adus cineva, unul care pur şi simplu îşi aşază palma pe locul cu pricina, partea dureroasă, şi hop, durerea trece numaidecât, dispare cât ai clipi din ochi. Cel puţin aşa zice lumea.

— E interzis?

— Atâta timp cât nu se cer bani pentru asta, totul e cât se poate de in ordine, niciun fel de delict. Dar dacă se pretind parale, atunci chestia asta se cheamă şarlatanie, înţelegi dumneata. Iar şarlatania e interzisă şi se pedepseşte prin lege…

Nu mi-a fost prea greu să-l conving pe agentul de poliţie că nu ştiam nimic despre toată povestea asta, dar că nu putea fi decât cleveteală afurisită. O născocire duşmănoasă, calomnioasă, o bazaconie ticluită de nu ştiu care antisemit înverşunat, sau ceva de soiul ăsta.

În aceeaşi seară mi-am făcut anume drum până la secţia de poliţie. Comisarul e un om dintr-o bucată care, după cum el însuşi mi-a declarat, nu are obiceiul „să facă din ţânţar armăsar". Iar eu l-am asigurat că asta e într-adevăr o vorbă de om cu scaun la cap şi dintr-o bucată – la care mi-a răspuns că întotdeauna i se păruseră grozave zicerile şi pildele din Biblie. Întrebându-l dacă pe asta o culesese din Cartea Proverbelor, mi-a rămas dator cu răspunsul – cu tot respectul cuvenit unui specialist ce mă aflam, aş zice eu!

Mi se părea cu totul de prisos să-l necăjesc pe domnul Davidson cu afacerea asta. Însă începând din clipa aceea m-am apucat să-l urmăresc mai cu luare-aminte pe tânărul surdo-mut, să-l spionez cumva, deşi mă încercau amare mustrări de conştiinţă ori de câte ori mă surprindeam în postura asta.

Dar dacă am făcut-o, am făcut-o, şi gata, acum nu mai era nimic de dres. Simţeam că nu pot face altfel, şi cu asta basta.

Astăzi, în ceasurile timpurii ale serii din Ajunul Crăciunului, mi-a fost dat să fiu mai corul unei întâmplări cu totul miraculoase, suprafireşti, a cărei împărtăşire am tot amânat-o până acum, de la o pagină la alta. Nu are nicio legătură cu spionarea involuntară a băiatului, dacă acesta se întâmpla să fie prin preajmă. O dată căzut în captivitatea acelei împrejurări zguduitoare, mi-a fost cu neputinţă să intervin în vreun fel. Încremenisem oare de consternare fiindcă cele ce se petreceau erau peste puterea mea de înţelegere? Eram oare paralizat de scena fabuloasă, teribilă, care se petrecea chiar sub ochii mei, la distanţă de un braţ de locul în care mă aflam? Eram oare înfiorat de panică – panica de a nu şti cum trebuie să integrez un asemenea moment în existenţa mea?…

Trebăluisem toată după-amiaza în biserică.

Împreună cu băieţii mei răsăriţi din asociaţia de boy scouts, făcusem ultimele dichisuri la Ieslea Sfintei Naşteri – şi încă o iesle în mărime naturală, fiindcă n-avusesem încotro şi trebuise să ne descurcăm cu nişte ditamai manechine pe care ni le cadorisise proprietarul unui magazin de confecţii şi galanterie care-şi lichida stocurile. Mă indispunea oarecum faptul că Maria, „Preasfânta născătoare de Dumnezeu", arăta cam ca o divă din filmele anilor treizeci, dar cred că enoriaşii mei au apreciat improvizaţia asta destul de nefericită ca fiind deosebit de inspirată şi chiar frumoasă. Pesemne că tocmai expresia aceea cam insipidă a feţei manechinului era pentru ei o chezăşie a duioasei decente feminine din îndepărtatele vremuri biblice. Dar peretele searbăd al galeriei corului, dintr-o imitaţie de gresie, care slujea drept fundal, mă necăjea din cale-afară prin dezolanta lui sărăcie.

Neobosit, mă tot uitam la întreaga înjghebare.

Aşa cum se înfăţişa, acest lăcaş al lui Mesia aducea mai degrabă cu o veche bucătărie flamandă decât cu un autentic staul din Bethleem. Dar la urma urmei asta e o tradiţie respectabilă la noi, nu-i aşa? Şi deodată mi-a venit în minte orologiul din aramă, pendula de Auvergne care stătea atârnată pe unul din pereţii prăvăliei lui Davidson.

N-ar fi suplinit ea prea mult din lipsa aurei de mister a decorului nostru, dar sub flacăra torţelor ar fi constituit cel puţin o pată plăcut-luminoasă pe zidul acela golaş şi posomorât. Uneori enoriaşii mei sunt nişte copii mari, şi dintr-odată mi-am închipuit că i-ar fi putut încerca o nespusă bucurie la auzul acelui ticăit de ornic, mai cu seamă când avea să bată de miezul nopţii în toiul slujbei.

Bătrânul meu prieten mi l-ar fi împrumutat cu dragă inimă pentru liturghia Maicii Preciste, de asta nu mă îndoiam câtuşi de puţin.

În prăvălie nu era nimeni. M-am hotărât să mai aştept şi să-mi arunc o privire în jur. Nimic nu-mi displace mai tare decât un magazin unde nu-ţi iese nimeni în întâmpinare. Dar mi-am zis că nu pot rămâne singur pentru prea multă vreme. Pesemne că Myriam era plecată în oraş cu diverse treburi şi după mici târguieli, iar aţipeala de după-amiază a domnului Davidson se prelungea puţin peste durata obişnuită; în timp ce tânărul surdo-mut era în piaţetă, unde hrănea pescăruşii care forfoteau în jurul lui.

Orologiul de Auvergne bătu de ora cinci, începusem să-mi pierd răbdarea. M-am aşezat la secretaire-ul în stil empire dintr-un colţ întunecat al încăperii, unde domnul Davidson şedea adesea şi scria într-un catastif gros de socoteli şi evidenţe contabile. În ciuda uşii deschise, pe care intrasem în voie, stăruia în mine sentimentul că eram un intrus şi mă întrebam dacă n-ar fi fost mai bine să fac puţină lumină în cameră.

Dar în clipa aceea totul s-a pus în mişcare, dintr-odată, s-a declanşat şi s-a desfăşurat cu o repeziciune uluitoare, cu o iuţeală atât de formidabilă, încât nu mi-am putut stăpâni gândul că s-a petrecut în afara oricărei măsuri posibile a timpului.

Afară, în dreptul uşii, s-a oprit un automobil.

Nu mă întrebaţi ce fel de maşină era. îl văd încă în minte, aievea, aşa cum l-am văzut atunci prin geamul vitrinei, trăgând la bordură ca o stafie întunecată, o umbră spectrală – şi ar fi putut la fel de bine să fie un luxos Rolls sau un Chevrolet deşelat de dinainte de război.

Şi spaţiul strâmt al prăvăliei s-a umplut brusc de oameni, într-o tăcere înfiorată. Acum, dacă mă gândesc în urmă, nu reuşesc să înţeleg cum de putuseră să încapă toţi în acel unic automobil.

Era o adunătură pestriţă, alcătuită în parte din femei şi bărbaţi îmbrăcaţi obişnuit, îngrijit şi corect, care n-ar fi bătut câtuşi de puţin la ochi în mijlocul mulţimii din oraş, aici sau aiurea.

Dar printre aceştia mai erau şi tinere mame evreice, purtătoare de prunci, cu pântece proeminente şi mersul îngreunat de sarcină, inconfundabile datorită tradiţionalelor bonete şi peruci; şi veritabili patriarhi talmudici, garnisiţi cu mari bărbi mozaice şi perciuni răsuciţi; precum şi bărbaţi mai tineri, palizi, cu caftane lungi, pălării de fetru cu boruri largi şi cizme negre. Ar fi trebuit, de bună seamă, să ies din cotlonul acela ascuns de perdeaua întunericului, pentru a-i preveni pe vizitatori că avea să mai dureze o bucată de timp până când să sosească cineva dintre ai casei.

Dar am rămas nemişcat. Poate am simţit că ceva anume mă oprea s-o fac, ca preot catolic ce mă aflam. Posibil. Nu ştiu. E ridicol, dar acum e prea târziu oricum să mă gândesc la asta.

Şi de fapt simţeam totuşi că ceva anume e pe cale să se întâmple, ceva în care nu-mi era îngăduit să mă amestec. M-a tulburat adânc

apariţia unei tinere femei care purta în braţe un copilaş de vreun an şi reprezenta de fapt personajul central al grupului silenţios. Mi s-a tăiat respiraţia.

Mă înşelasem. Apreciasem greşit vârsta copilaşului. Era înfăşurat într-un scutec care semăna mai degrabă cu un giulgiu, de sub care am văzut ieşind la iveală picioruşele goale care atârnau inerte, albe şi cu totul lipsite de vlagă. Şi dintr-odată am fost sigur că era mort. Da, copilul era mort, niciodată nu mai fusesem atât de sigur de ceva pe lumea asta.

Nimeni nu rostea încă vreun cuvânt, dar le auzeam totuşi pe femei suspinând într-o molcomă tânguire, un discret bocet străbătut de jalea morţii, însă plin de o îndurătoare răbdare, care înfrunta cu blândă supuşenie eternitatea.

Dar iată că deodată nemişcarea încremenită a scenei se tulbură. În lumina felinarelor din stradă se zări umbra uriaşă a unui bărbat cu statură atletică, alunecând prin fata vitrinei. Uşa se deschise carillon-ul îşi făcu datoria cu sunetele sale delicate, şi în semiîntunericul crepuscular al încăperii o mână răsuci comutatorul. Spectacolul la care asistam acum, din ungherul meu obscur, era un veritabil tablou de Rembrandt, dominat de proaspăt-sositul Iosua – oricât de sfios şi temător ar fi părut, aşa cum stătea acum acolo, în blue-jeans-ii aceia decoloraţi şi strânşi pe picior, care dădeau siluetei lui de Apollo o notă cu atât mai statuară, şi scurta căptuşită cu blană de oaie, pe care un matelot o lăsase cândva amanet în prăvălie şi nu mai revenise niciodată să şi-o recupereze. Lipit cu spatele de uşă, încordat de teamă, privea în jur consternat şi buimăcit, gata parcă s-o zbughească în orice clipă, la primul semn de primejdie. După care îşi aţinti privirea, cu o expresie de panică s-ar fi zis, asupra femeii cu copilul mort în braţe, care acum se îndrepta spre el zâmbind, cu obrajii scăldaţi în lacrimi.

L-am văzut cum se face livid ca moartea, în ochii lui se citea o imensă înfiorare.

— Rabbi – rosti femeia cu o voce adânc rugătoare. Rabbi…

După care urmară nişte vorbe pe care nu le-am priceput.

Băiatul îşi roti privirile cu o sfioasă tulburare şovăielnică, de parcă i s-ar fi cerut un lucru necuviincios. Mi-am zis atunci că, fără doar şi poate, va da pe loc bir cu fugiţii. Dar mă înşelam. Fiindcă în

ciuda bănuielii mele am zărit o lumină nemaipomenită, necunoscută mie până atunci, aprinzându-se în ochii lui cenuşiu-albaştri, ochii aceia de copil, eliberaţi acum de teamă – o iluminare care-mi spunea ceva despre un fel de străveche ştiinţă, trezită acum dintr-un adânc şi prelung somn letargic.

Şi l-am văzut apoi, încă sfios şi parcă tot şovăitor – deşi toată adunarea îl urmărea cu o febrilitate şi o încordare aproape materializată, tangibilă – punându-şi mâinile albe şi frumoase pe capul copilului înfăşat în pânza albă. M-am cutremurat de o înfiorată stupoare când am auzit copilaşul orăcăind, chicotind parcă, într-o izbucnire nearticulată de voioasă vitalitate jucăuşă.

Întregul trib se dezlănţui într-o explozie atât de violentă şi triumfătoare de recunoştinţă încât, profitând de jubilaţia aceea aproape extatică, am reuşit să mă strecor nestingherit afară din prăvălie fără nicio oprelişte. Dar îmi dădeam foarte bine seama că băiatul mă zărise, mă privise chiar, în tăcerea lui silită, în timp ce femeile se îmbulzeau în jurul lui ca nişte găini gureşe, mângâindu-i blana soioasă a mânecilor puţin suflecate sau încercând să apuce frumoasele-i mâini.

Precum Iacob cu îngerul, cât a ţinut Crăciunul m-am tot luptat, într-o necontenită încleştare, cu o groaznică şi inumană senzaţie de panică. Gândul chinuitor că încă o jumătate de viaţă de aici înainte va trebui să mă zvârcolesc fără să pot găsi răspunsul la o întrebare care nici nu poate fi rostită, împărtăşită. Şi chiar dacă mi-am impus un regim de imunitate ermetică, forţându-mi mintea să se rupă de orice întrebare, tot nu reuşeam să mă gândesc la altceva. Nu-mi puteam alunga obsesia. Şi gândul mă rodea cumplit de chinuitor.

Întâmplă-se aceste lucruri în Scriptură – da, şi să rămână acolo. Dar de ce să dea buzna în viaţa unui amărât de capelan, cândva un biet bursier al gimnaziului şi al seminarului teologic? Aşa mă tot gândeam, torturat de o groaznică stare de frustrare.

Am răspuns „da” la chemarea Domnului, cu umilă şi pioasă supunere, atunci când mi-a fost răpit cursul despre Shakespeare, într-un mod nu prea cinstit şi oricum cu doi ani înainte de termen. M-am străduit, cu toată onestitatea, să-mi înving un anumit orgoliu intelectual, care nu era doar un moft, o simplă himeră a închipuirii

mele, ci îşi avea temeiurile lui de netăgăduit.

Am acceptat cu seninătate, fără să crâcnesc, şi faptul că eram prea puţin preot şi mai mult activist social, după cum m-am împăcat şi cu rolul de instructor sportiv sau tutore al organizaţiei de tineret – ba uneori chiar şi cu cel de femeie de serviciu. La o adică – chiar dacă n-am izbutit defel – am încercat cu toată bunăvoinţa să aduc pe calea cea dreaptă târfele din cartier, pe rând, fără să mă las ispitit a preacurvi cu ele, apelând la romane moralizatoare din biblioteca parohiei; sau chiar încercând să le păcălesc cu povestioare pilduitoare născocite, despre Maria Magdalena şi alte păcătoase ilustre – dar nu miracole de două parale, giumbuşlucuri mistice care mai degrabă şubrezesc credinţa în loc să-i fie un reazem…

Şi, colac peste pupăză, după liturghia de Crăciun apare paracliserul şi, mă înştiinţează prevenitor că primise în sacristie trei domni care doreau să-mi vorbească.

Nimic nu mă îngrozeşte mai tare decât necunoscutul. Am oroare de necunoscut – mai mult decât orice pe lumea asta.

Stăteau drepţi şi aliniaţi, într-o corectă ţinută militară, cu şepcile în mână. Erau trei matrozi, pe care mi se părea că-i ochisem chiar în timpul slujbei, în penumbra incertă a amurgului, răvăşită de pâlpâirea torţelor. Dar mă înşelam. Nu erau marinari, ci piloţi de linie în uniformă, după cum reieşea limpede din ecusonul de pe mâneci cu inscripţia Panamerican Airways.

— Să nu ne-o luaţi în nume de rău că am venit să vă stânjenim chiar în seara de Ajun, spuse cel mai vârstnic dintre cei trei americani, un mulatru grizonant care-mi amintea de Paul Robson. Ni s-a părut că ar fi mai potrivit să aşteptăm până după slujbă.

— Dar nu trebuie să vă scuzaţi… am bâiguit eu.

— Zburăm toţi trei pentru aceeaşi companie aeriană, zise un altul dintre ei, un individ cu trăsături mongolice, îndeobşte trec ani de zile până să ne reîntâlnim, din întâmplare, în barul vreunui aeroport…

— Ba câteodată trec chiar secole, întări cel de-al treilea, un blond cu figură de scandinav tipic, ieşit parcă direct din atlasul etnografic. Mare lucru n-am înţeles noi de fapt din liturghie. Niciunul dintre noi nu e catolic…

— N-are niciun fel de importanţă, am mormăit eu cu voce

scăzută.

— Ne-am gândit că la biserică trebuie totuşi să găsim pe cineva care ştie unde locuieşte familia Davidson în clipa asta. Puteţi cumva dumneavoastră să ne spuneţi?

— Dar desigur, cum să nu, am răspuns eu cu atâta siguranţă şi emfază, încât s-ar fi putut zice că trebuia să-i conving de ceva. E foarte aproape, la doi paşi de aici, dar cam greu de explicat. Uitaţi:

la stânga, şi apoi la dreapta, şi din nou la dreapta… Dar staţi puţin, că mă schimb numaidecât şi vă însoţesc…

Automobilele care staţionau în faţa locantelor păreau scăldate în rouă, dar curând am băgat de seamă că erau îmbrăcate cu o pojghiţă foarte subţire de gheaţă, sclipind pe alocuri neaşteptat de multicolor în lumina felinarelor, în piaţetă – unde deseori îl văzusem pe Iosua hrănind porumbeii aciuaţi în clopotniţa bisericii cu orez pe care-l căpătase de la băcan – cei trei au încetinit pasul, s-au oprit şi au zăbovit puţin, cercetând cu privirea bolta spuzită de clipirea puzderiei de stele. Ceea ce mi s-a părut cam anapoda, pentru nişte oameni care-şi petreceau viaţa plutind între cer şi pământ. Dar s-ar fi putut – îmi ziceam eu – să-i încerce pur şi simplu nostalgia, desigur, pentru infinitul ceresc care se deschide dincolo de fereastra carlingii lor.

— Un cer întocmai ca în noaptea aceea… zise cel cu trăsături mongolice.

— Păi cum să nu, că la urma urmei era tot în seara de Crăciun, chiar la sfârşitul războiului. Minute în şir a stăruit o flacără orbitoare pe cer, deasupra lagărului. O stea aprinsă, asta era, fără doar şi poate. Dar ştiţi prea bine, nu-i aşa, cum deţinuţii ne întrebau dacă aveau să cadă bombe…

Nu, fără doar şi poate că vorbele acestea nu erau adresate prietenilor lui. Ele erau îndreptate către mine şi mă înfricoşau.

— De parcă noi am fi avut măcar habar! rânji americanul cel blond. Fuseserăm doborâţi cu câteva zile în urmă şi transportaţi cu un furgon de marfă hârbuit. Nu era de fapt un Stalag[8] propriu-zis, ci un lagăr pentru evrei – ei, da, un lagăr de exterminare, cum li s-a spus după aceea. Poate că pentru aruncarea noastră în abatorul ăla ar fi

[8] lagăr de prizonier (Stammlager/germ.).

trebuit să-i mulţumim cine ştie cărui Feldwebel[9], care găsise că din punctul de vedere al semnalmentelor antropologice arătam destul de dubios pentru un echipaj de bombardier distrus… Ceea ce, într-adevăr, nu era deloc lipsit de temei la o adică, nu-i aşa?

— Din fericire am sosit chiar la timp…

— Aţi sosit chiar la timp… ca să… ce…? am întrebat eu timid.

— Ca s-o ajutăm să nască. Pe atunci piloţii trebuia să se priceapă la de toate… Am sosit tocmai la timp ca să ajutăm la naştere şi să le turnăm Lapte în gurile încleştate, şi n-a fost deloc uşor.

Lapte din rezervele noastre de extremă necesitate…

— Şi animalul ăla de gardian, care voia să ne oprească! Să ne facă de petrecanie, şi mai multe nu! rânji mulatrul, de parcă nu se mai sătura rememorând cu amuzament un moment savuros.

Am simţit, în modul cel mai concret fizic, că în mine pur şi simplu se declanşează ceva, un fel de arc. Ceva care ştiam că va produce un scurtcircuit.

— Vorbiţi, aşadar, despre Myriam şi băiatul ei…?

— Da, aşa se numea biata copilă. Şi ea era atât de tânără, de ţi se rupea inima. Noroc că Davidson, omul acela inimos, cu suflet de aur şi curaj de fier, s-a milostivit de ea şi de pruncul abia venit pe lume. Nu ne-a fost prea uşor să dibuim, mai târziu, pe unde s-au pripăşit toţi trei.

Pornirăm mai departe. În spatele ferestrelor de birturi şi cafenele, luminate roşiatic, se petrecea de zor. Dar asta nu întina cu nimic sfinţenia tainică ce se pogorî deodată peste noaptea geroasă, îmi doream cu patimă să înceapă să ningă…

— Încă un colţ de stradă şi am ajuns, am strigat eu cu voioşie – sau, mă rog, am încercat să strig cu vioiciune-n glas.

Căutam oare să mă conving pe mine însumi de o probabilitate foarte precară?

Zadarnic. Realitatea părea atât de evidentă – şi prin asta dintr-odată atât de liniştitoare, într-un fel ciudat de pervers – încât mintea mea n-a putut produce niciun argument cu care s-o combată.

Ceainăria chinezească era acolo, la locul ei. Şi se părea chiar că e

---

[9] Sergent (germ.).

mare dever în ea. Şi mai vedeam foarte limpede că vechea farmacie a lui Fierlafijn era tot acolo, în locul ei dintotdeauna, deşi dincolo de luciul negru-mat al geamurilor nu mai ardea nicio lumină.

Dar micul anticariat al lui Davidson, care ar fi trebuit să se găsească între cele două, lipsea la această stranie strigare de apel.

Şi te-ai fi jurat că nici nu avusese cum să fie vreodată acolo. M-a izbit cu o uluitoare claritate faptul că inscripţia de reclamă pentru nu ştiu ce sirop de tuse, roasă de intemperiile multor ani, începea de la mijlocul cornişei ceainăriei şi se întindea în continuare pe întregul front al farmaciei. Şi deodată mi-am dat seama, perfect conştient, că aşa fusese dintotdeauna.

— Nu e cu putinţă…! am exclamat eu cu voce răvăşită, epuizată – şi pesemne că pentru ceilalţi strigătul meu n-a fost nimic mai mult decât o şoaptă răguşită.

Am repetat cuvintele astea de nu ştiu câte ori, fără îndoială, ca o litanie rostită în neştire. Am tăcut atunci când am simţit că nu mai era nimeni care să mă asculte.

— Nu-ţi face sânge rău, părinte, l-am auzit vorbind pe unul dintre americani, cu un glas ce părea că vine de departe şi totuşi ciudat de apropiat, de parcă spera să mă poată consola, să-mi aducă împăcarea cu o asemenea binevoitoare platitudine. Nici noi, în toţi anii ăştia, de atunci încoace, n-am reuşit să-i regăsim decât o singură dată…

Probabil că-şi luaseră rămas bun de la mine, căci erau băieţi cuviincioşi. Să fi băgat totuşi de seamă că, dacă nu le-am răspuns la salutul de despărţire, n-am făcut-o din lipsă de politeţe? încremenit, mă încredinţam că paşii lor, în cadenţă marţială, se stingeau acum pentru totdeauna în deplina linişte nocturnă a străzii.

În capul meu era un vid desăvârşit. Cât a durat până când mintea mea scorburoasă, goală de gânduri, şi-a putut pune din nou o întrebare? Acea întrebare, vreau să spun, de la care începe torul.

Sau unde se sfârşeşte…?

BOTEZUL DE LA MIEZUL NOPŢII

N-aş putea să jur că la început nu m-am arătat intrigat. Când eşti chemat târziu după miezul nopţii la căpătâiul unui creştin care trage să moară, nu-ţi cade prea bine, e adevărat. Dar la urma urmei eşti preot paroh şi într-un asemenea caz nu-ţi vine greu să-ţi învingi starea de

nemulţumire.

Cu toate acestea, mi s-a părut de-a dreptul brutal atunci când omul acela a venit să-mi bată la uşă la ora unsprezece. Dar după prima răbufnire de indignare mi s-a făcut într-un fel chiar milă de tardivul meu vizitator. Nu se număra printre enoriaşii cei mai evlavioşi, asta fără doar şi poate. Şi tocmai pentru că îl văzusem rareori la faţă în timp ce-mi ţineam slujbele, am socotit cât se poate de neaşteptată prezenţa lui la uşa mea în plină noapte. Unde mai pui că plouase cu găleata toată ziua şi în unele locuri străzile nepietruite semănau cu nişte canale mocirloase. Şi atunci, mi-am zis eu, nu te apuci să baţi drumul la ceasul acesta al nopţii chiar degeaba, fără o pricină foarte serioasă.

Dar poate că ţâfna mea, despre care nu-mi face cinste să vorbesc, trebuia pusă în primul rând pe seama supărătoarei senzaţii că – fir-ar să fie! – nu-mi aminteam cu niciun chip numele lui.

— Împinge scaunul ăla lângă foc şi aşază-te, i-am spus. Vrei să bei ceva?

— Mulţumesc, mi-a răspuns. Vă rog să nu vă osteniţi, mai ales asta vă rog, Herr Pfarrer[10]. N-am să zăbovesc mult.

— Cum vrei… Pesemne că te-a mânat încoace o treabă serioasă, de vreme ce mă onorezi cu vizita la o oră atât de târzie. Cum o mai duci?

Musafirul ridică din umeri. Nu pentru a ocoli întrebarea, m-am gândit eu, ci fiindcă simţea fără greş că-l întrebasem din pură politeţe – şi totodată pentru că, pare-se, nu-i mergea bine deloc.

Şi acum îmi venise în minte ceva, anume că pe socoteala lui cam umblau vorbe. Doar atâta îmi ajunsese la urechi, fără să fi ştiut vreodată ce anume se şuşotea. S-ar cuveni ca un preot să aibă o ditamai memoria, zdravănă ca un dicţionar. Altminteri nu i-ar mai rămâne altceva de făcut decât să noteze în scris, cu conştiinciozitate, tot ce află în legătură cu starea de sănătate sufletească şi nevoia de mântuire a enoriaşilor săi. De fapt chiar îmi pusesem adesea în gând să fac asta, dar fireşte că nu s-a ales niciodată nimic din această intenţie.

Acum, dacă mă gândesc mai bine, nu sunt sigur că nu se trezise în mine un fel de stingherealã confuză, o nedefinită strângere de inimă,

---

[10] Preot, pastor, paroh (germ.)

o tulbure presimţire că voi auzi ceva trist – dacă e să judec după senzaţia nesuferită care mă încerca în acele clipe. Presimţeam că voi fi încunoştinţat de un fapt neplăcut, care îmi fusese cândva împărtăşit – ca păstor de suflete ce mă aflam – dar părea să-mi fi ieşit din minte curând după aceea.

Să-şi fi pierdut oare slujba? Da, da… Un muzicant nu are niciodată o slujbă statornică şi sigură. Nu m-ar fi mirat deloc o poveste despre neputinţa lui de a-şi agonisi traiul zilnic şi cum se zbătea s-o scoată cumva la capăt. În cazul acesta, îmi ziceam, aş fi făcut neîntârziat ceva pentru el.

Pe un bun muzicant, care pe deasupra se pricepe să cânte şi la orgă, îl pot ajuta oricând să câştige o bucăţică de pâine, desigur. Şi cunosc o sumedenie de confraţi, preoţi inimoşi, care n-ar pregeta să se îndure cu un bănuţ de această biată pasăre măiastră…

— Sunt timpuri ciudate… bâigui el şi dădu peste cap paharul cu rachiu pe care i-l pusesem totuşi în faţă.

Mi-a cam displăcut felul în care şi-a azvârlit pe gât licoarea aceea aprigă, ca un salahor tocmit cu ziua.

Auzisem în mai multe rânduri că era un muzicant foarte iscusit, într-adevăr. Ba chiar mi se povestise că omul ăsta – of, iarăşi nu-mi aminteam cum îl chema! – nu o dată cântase pe la curţi ducale şi împărăteşti. Poate tocmai de aceea bea ca un rândaş: ca să înţeleg că putea să-şi dea în petic fără să-i pese, dacă era scutit de rigorile ceremonioase pe care i le impunea un auditoriu simandicos.

— Sunt vremuri ciudate… repetă el, clătinând din cap cu o expresie de consternare. Dar nu despre asta voiam să vă vorbesc, Herr Pfarrer. Mâine trebuie să-mi botez feciorul. Şi m-am gândit că ar fi bine ca mai întâi să stau de vorbă cu dumneavoastră.

— Dar bine, omul lui Dumnezeu, nu puteai să glăsuieşti aşa din capul locului? Te felicit din toată inima – păi sigur că da – şi să-i spui nevestei tale că-i urez să fie într-un ceas bun. Ca să spun drept, n-am ştiut că sosise sorocul…

Ca să spun şi mai drept, nu numai că nu ştiusem de împlinirea sorocului, dar nu ştiusem de fapt nimic. Oare vorbele acelea clevetitoare care se zvoneau pe seama lui o ţinteau cumva şi pe nevastă-sa? N-o mai văzusem la liturghie cam de multişor. Şi apoi nu

era treaba nimănui să-mi aducă la cunoştinţă că soaţa muzicantului aştepta un copil. Dar cum îl chema totuşi pe omul acela…? Ba chiar îmi umbla un nume prin cap, însă răsuna înfundat, nedesluşit, undeva departe în adâncurile minţii, căci nu reuşeam să-l prind în năvodul memoriei mele încordate.

Când l-am privit din nou, după ce scormonisem stânjenit cu vătraiul prin tăciunii încinşi din vatra căminului, am văzut că rămăsese cu ochii pironiţi pe Biblia străveche ce se găsea pe masă.

— O moştenire de la străbunii mei, i-am spus.

O Biblie veritabilă a lui Gutenberg, ieşită chiar din tiparniţa acestuia.

— O carte ciudată, Herr Pfarrer, după cum bine ştiţi. Mult mai ciudată decât suntem învăţaţi să credem… Credeţi tot ce stă scris acolo…?

— Găseşti că are vreo însemnătate să vorbim despre aşa ceva la ora asta?

Contra întrebarea mea nu mi se părea prea inspirată, dar ce altceva trebuia să fac?

— Nu mi-o luaţi în nume de rău, nu vreau câtuşi de puţin să dezbatem chestiuni de credinţă…

— Eu cred în tâlcul simbolic mai adânc al Scripturii, am zis eu, tot cu gândul de a ocoli subiectul, deşi îmi mai venise puţin inima la loc. Crezi că are vreo importanţă dacă ştii asta?

— A, da… răspunse el într-o doară, cu mintea parcă plecată aiurea, ca şi cum răspunsul meu nu l-ar fi interesat de fapt în niciun chip.

Era un bun prilej s-o cârmesc şi să schimb vorba.

— Şi acum, hai să trecem la ale noastre… Copilul. Aşadar, mâine îţi botezi feciorul? Păi, pică tocmai bine. La ora zece îi cunun pe fiica spiţerului Blutkorn şi fiul băcanului Schwarzkopf.

Vino pe la unsprezece şi am să-ţi spăl odrasla nou-născută de păcatul originar, cu toată nădejdea, ţi-o dau curată ca lacrima, neprihănită…

Nu avusesem nicio intenţie ironică, dar mă tem că aşa sunase.

— Sunt timpuri ciudate… zise din nou muzicantul şi de data asta m-am convins de-a binelea că într-adevăr era ceva serios la mijloc. Se

petrec lucruri curioase în lume.

— Trăim vremuri tulburi, aşa-i… am încuviinţat eu. Pretutindeni foamete şi răzmeriţe, şi apoi toţi ereticii ăştia nelegiuiţi care umblă să-şi însămânţeze noile lor dogme şi pun la îndoială poruncile Domnului…

— Nu la asta mă gândeam eu, Herr Pfarrer. Tot ce spune domnia voastră nu e atât de grav la urma urmei. Dar drăcovenia cealaltă, adică ştiţi…

Firește că știam. Desluşisem numaidecât, deşi ca prin ceaţă, încotro bătea. Până atunci izbutisem să ţin piept cu hotărâre acelor inepţii şi le alungasem, în nenumărate predici îmi ridicasem cu tărie glasul, tunasem şi fulgerasem pe seama acelui crâncen păcat, adesea nu îndeajuns luat în seamă: eresul şi superstiţia. Am întrebat scurt şi tăios:

— Cu alte cuvinte, ce vrei să spui?

— Nălucile. Strigoii din văzduh, răspunse el cu o privire ruşinată.

— Asta-i culmea…! Deci tu crezi în bazaconii din astea? Dar cum poate unul ca tine, adică un om cu scaun la cap, să creadă în parascovenii din astea, asemenea scorneli năstruşnice, bune de speriat copiii?

— Nălucile, arătările… De ce n-aş crede în ele?

Că doar apar şi în Scriptură, ba încă din belşug pe alocuri.

— Acum pricep, da, dragă prietene. (Şi totuşi cum Dumnezeu îl chema?) Aici voiai să mă aduci, nu-i aşa? Acum mă dumeresc care era rostul întrebărilor tale de adineauri. Numai că eu ţi-am luat-o înainte, dragul meu, şi am apăsat pe cuvântul „simbolic”. Semnificaţia simbolică mai adâncă, înţelegi?

— Dacă tâlcul e numai simbolic, cu desăvârşire simbolic, atunci nu are nicio valoare. Ca să fiu sincer, nu cred că asemenea poveşti din Scriptură sunt simbolice, întâmplările acelea, cu îngeri care se împerechează cu femei pământene, lucruri de soiul ăsta. Îngerul care i s-a arătat Mariei…

— Îngerul care i s-a arătat Mariei a fost aievea, firește, l-am întrerupt eu, prins cam la strâmtoare, ca s-o spun pe şleau. Dar asta-i o întâmplare cu totul unică, oricum.

— De ce Îngerul Mariei e unul de-adevăratelea, iar ceilalţi nu?

De data asta se vedea cât de colo că nu rostise acele vorbe doar de dragul de a-mi da cu orice preţ o replică. Ceva îl apăsa, îl frământa şi-l intriga, deşi ştia că e o absurditate, ştia că nimeni nu putea să-i dea un răspuns mulţumitor. Sunt îndeajuns de vârstnic ca să recunosc că eu însumi am pus astfel de întrebări pe vremea când studiam la seminarul teologic. Dar nu le-am rostit cu glas tare. În orice caz, nu puteam să curm convorbirea aceea, aşa, cu una, cu două.

— Las-o baltă. Adică, vreau să spun, nu te mai învârti ca o pisică în jurul oalei cu smântână. Ce se întâmplă cu tine? Ce te roade? Vrei să vorbim despre botezul pruncului tău ori ai de gând să… s-o ţii mai departe cu bazaconiile alea băbeşti?

— Nici eu nu ştiu. Nălucile, strigoii din văzduh… Să ştiţi că la început şi eu am râs cu gura până la urechi, am făcut mare haz. Nu sunt un nătărău superstiţios, în turneele mele am umblat multişor şi am văzut o bucată bună din lumea asta…

— Vreau să aud, aşadar…

— Vedeţi dumneavoastră, Herr Pfarrer, nu e mult de când credinţa în vrăjitoare era înrădăcinată adânc şi cu toată convingerea, şi nu numai printre oamenii simpli, ci chiar şi în rândul preoţilor şi înalţilor prelaţi. Ba, cine era prins că ia în derâdere vrăjitoria devenea suspect şi îl păştea primejdia de a fi târât în faţa tribunalului, nu-i aşa?

— Aici s-ar putea să ai dreptate. S-a întâmplat ca tatăl meu să fie de faţă la arderea pe rug a unei vrăjitoare, la Viena. Şi într-atât l-a îngrozit, încât n-a reuşit niciodată să mai scape cu adevărat de amintirea acelei cumplite privelişti.

— Vedeţi?! Ei bine, eu unul n-aş fi crezut în vrăjitorie nicio clipă, nici chiar dacă aş fi trăit acum o sută de ani. Nu există vrăjitorie, desigur.

Mi s-a părut aproape firesc, nicidecum o îndrăzneală necuviincioasă, când l-am văzut umplându-şi paharul cu de la sine putere, fără să-i fi poftit eu s-o facă.

— Nu există vrăjitorie, fireşte… am îngânat eu în chip de încuviinţare.

— Am fost deseori la Paris, Herr Pfarrer, cu treburile mele de muzicant. Se vânturau pe acolo, mai pe şoptite, mai în gura mare, tot felul de idei cutezătoare, ba chiar rebele, aş zice. Printre intelectuali şi

artişti, dreapta credinţă întru Domnul nu prea mai e luată în serios. Da, da… eu nu sunt un libertin, un liber-cugetător, dimpotrivă… Dar pe măsură ce orele serii înaintau, cu atât mai vârtos se zeflemisea şi se hulea în faţa carafei cu vin, la mesele din birturi şi hanuri. La început am râs şi eu cot la cot cu aceia, de ce să nu spun cinstit.

Nu va fi fost un păcat prea greu, că doar cunosc înalte feţe bisericeşti care fac haz de cele sfinte chiar mai abitir. Dar mai apoi am început treptat să cad pe gânduri. Am tot stat şi am cugetat. Uneori nu izbuteam să adorm, sucindu-mi mintea pe toate părţile cu o sumedenie de adevăruri ale sfintei credinţe care scăpau înţelegerii mele – chiar dacă din pricina asta n-am devenit un necredincios. Când mă simţeam prea tare împresurat şi ameninţat de îndoieli, mă aşezam la orgă şi cântam Bach. Era cea mai bună cale de a-mi readuce pacea în cuget…

— Frumos lucru… Te vei înfăţişa deci la timpul potrivit, cu pruncul şi cu naşii de botez, aşa cum ne-am înţeles?

Pesemne că în glasul meu s-a citit mai multă nerăbdare decât aş fi vrut eu să exprim.

— Vreţi să vă descotorosiţi de mine, nu-i aşa, să-mi iau tălpăşiţa…? Mai îngăduiţi-mi, rogu-vă, încă două, trei minute, înainte de a pleca acasă trebuie să vă povestesc toată tărăşenia. Precum în povestea aceea cu bărbierul lui Midas, care nu putea să dea în vileag nimănui că regele avea urechi de măgar şi de aceea şi-a săpat o gropiţă în pământ, în care şi-a vârât capul ca să poată şi el să ţipe, măcar o dată, să rostească în gura mare acel adevăr tainic pe care-l ţinea ferecat în tăcere…

— Nu vreau câtuşi de puţin să mă descotorosesc de tine, stimate prietene. (Of, dar cum l-ofi chemând totuşi – ei, păcătoasa asta a mea de memorie, să fie oare un semn de Mtrâneţe?) Sunt gata din toată inima să te ascult, dacă asta îţi poate uşura cât de cât sufletul.

— Vă mulţumesc, Herr Pfarrer… Vorbele acelea ale mele, ce-am îndrugat eu adineauri despre năluci, strigoi, ştiţi… Să ştiţi că sunt adevărul adevărat. E un teribil adevăr. Le-am văzut cu ochii mei.

— Ei, asta-i bună…!?

— Şi nu numai o dată… Şi nu numai noaptea, ci şi ziua în amiaza mare. Treceam pe lângă cimitir, în drum spre Herr Stolzflugel, notarul, care în clipa de faţă locuieşte pe o moşioară din afara oraşului. La ora

două aveam lecţie de pian cu fiică-sa. Anume plecasem de acasă mai devreme, fiindcă era o zi de vară de toată frumuseţea. Ştiţi şi dumneavoastră că cimitirul e mărginit de un gard viu, e înconjurat cu un brâu de arbuşti, apoi vine drumeagul, iar pe mâna stângă se întind ogoarele, care coboară până-n lunca râului. Holdele erau înălţate frumuşel, până la un genunchi de om. Şi de aceea am simţit că-mi sare ţandăra, da, chiar aşa, m-am mâniat peste poate când am zărit trei inşi, trei oameni îmbrăcaţi în straie ciudate, care călcau prin Ian cu cea mai mare nepăsare.

Aşa ceva nu se face! Mi s-a părut o mare nesimţire! Se îndreptau spre ceea ce la prima vedere mi s-a părut a fi o căpiţă de fin. Era o nerozie din partea mea, de bună seamă – ce să caute un stog de fân în mijlocul holdei încă tinere de vară, care mai avea binişor până la vremea culesului!?

Îmi aruncă o uitătură speriată, de câine care se teme că va primi o scatoalcă. Apoi adăugă:

— Nu e neapărat nevoie să credeţi, Herr Pfarrer. Dar jur că nu mint. De ce s-ar apuca un om ca mine să născocească o asemenea istorie?

— M-ai auzit spunând că minţi?

— Nu era un stog de fân… Era ceva, nu ştiu ce, care după înfăţişare, pe dinafară, te putea face să crezi că ar fi fost o căpiţă… Şi parcă avea şi o intrare, o portiţă, pe care cineva a deschis-o dinăuntru. Şi deodată a mai apărut şi o scară. Nu ştiu de unde naiba o mai fi răsărit şi aia, aşa, tam-nisam. Şi indivizii ăia ciudaţi au urcat de îndată şi au pătruns înăuntru. Mi-am zis că o fi vreun bordei, vreun nou soi de cort pentru soldaţi aflaţi în exerciţii, şi că cei care se vârâseră acolo curând aveau să iasă din nou…

L-am surprins furând din ochi clondirul cu o privire pofticioasă, drept care i-am umplut din nou paharul şi i l-am întins.

— Nu credeţi, ştiu, nu credeţi nici în ruptul capului, continuă el cu glas scăzut, puţin răguşit, ca şi cum dintr-odată l-ar fi prins o răceală. La început nici eu n-am crezut, deşi ştiam că ce văd e aievea. Apoi, deodată, am văzut drăcovenia aia care semăna cu o claie de fân înălţându-se în aer, ţâşnind drept în sus. S-a ridicat şi a rămas atârnată în văzduh, legănându-se uşurel, cam la înălţimea turlei bisericii. După

care s-a mistuit, a dispărut înspre răsărit cât ai clipi din ochi, cu iuţeală de fulger… Nici acum nu-mi vine să cred că nu mi-a stat inima-n loc, abia dacă pricep cum n-am căzut leşinat de spaimă…

— A fost o halucinaţie. Mulţi sunt cei care suferă de halucinaţii, mai mulţi decât ai crede. Poate că n-ar trebui să spun asta tocmai eu, ca preot, dar uneori îmi imaginez că odinioară, în vremuri mai vechi, o sumedenie de oameni cu suflete simple, sărmani cu duhul, au fost declaraţi sfinţi în urma unor viziuni care nu erau altceva decât plăsmuiri părelnice ale propriei lor închipuiri bolnăvicioase. A, nu, tu nu eşti din aceia cu minte bolnăvicioasă, firește. Băuseşi cumva prea mult?

— Niciun strop…! Şi, de fapt, nu sunt eu singurul care a văzut ceva de soiul ăsta, nu-i aşa?

Zeci şi zeci de oameni au zărit lucruri stranii în văzduh, ba uneori chiar şi pe pământ… Dar asta n-a fost tot. Păţania mea nu s-a isprăvit aici, ci abia a început. Săptămâni în şir după aceea am simţit, mi s-a părut, ba nu, am fost chiar sigur, că sunt spionat, urmărit, că cineva se ţine pe urmele mele…

— Urmărit? Da’ de unde ţi s-a mai năzărit şi una ca asta? Cum s-ar putea ca un om de treabă ca tine să fie urmărit aici, în orăşelul nostru paşnic?

— Asta voiam să ştiu şi eu… A început într-o duminică dimineaţă la târgul de vechituri, unde mă duc mult mai des de când s-a întâmplat să dau acolo peste o vioară de Cremona veritabilă. Şi deodată am simţit, dar am simţit de-a binelea, uite-aşa, în toată puterea cuvântului, că cineva mă sfredelea cu privirea, ştiţi dumneavoastră, un soi de furnicătură în ceafă, fără să-i poţi găsi o cauză anume… M-am răsucit numaidecât. Era un ins pe care nu-l mai întâlnisem niciodată până atunci.

După ochii aceia înguşti, ca nişte crăpături, arăta cumva ca un chinez, dar altminteri mult mai chipeş – cu o privire care m-ar fi îngheţat, de n-ar fi fost să mi se pară nespus de fermecătoare pe de altă parte. De fapt nu era o privire de care să-ţi fie propriu-zis frică, dar nu mă întrebaţi de ce la mine se adăuga totuşi teama… mi-am păstrat cumpătul, am luat-o la picior printre tarabe şi am apucat-o pe uliţa Sankt-Willibrord. Abia atunci am avut pe deplin convingerea că sunt

urmărit.

Am întors capul înapoi de două ori. De fiecare dată l-am văzut mergând în urma mea. Nu-şi dădea câtuşi de puţin osteneala să se ascundă, aşa cum ar face un borfaş sau un ţigan care ţi-a pus gând rău. Am luat-o spre casă pe drumuri ocolite. M-a urmărit mai departe liniştit, fără ca distanţa dintre noi să se micşoreze. O dată intrat în casă, îmi închipuiam că o să mă descotorosesc de el. Rămăsese peste drum, în piaţetă, şi privea spre casa mea, cu mâinile vârâte nonşalant în buzunarele vestonului. Avea un aer şleampăt, dar nu lipsit de o anume demnitate şi eleganţă, în clipa în care s-a răsucit pe călcâie, s-a întors cu spatele spre mine şi şi-a văzut mai departe de drum, ei bine, atunci am ştiut că era unul dintre indivizii aceia din… Ei, da, din căpiţa de fân adică, firește…!

— Închipuiri, dragă tinere, pure închipuiri…!

— Aşa m-am gândit şi eu la început. Doar halucinaţii, pasămite! E foarte uşor de zis, numai că… Numai că nu trecea zi să nu dau ochii pe undeva cu znamenia asta. Îmi răsărea în drum mereu, pe unde vrei şi pe unde nu vrei. În cele din urmă ajunsese chiar să-şi scoată pălăria în faţa mea. Nu mă încumetam să spun cuiva toate astea. Sunt un om paşnic şi cumsecade, un credincios supus al Maiestăţii Sale, împărăteasa noastră, un om care niciodată n-a pricinuit cuiva vreun rău. Închipuiri? Şi atunci focul ăsta din vatra căminului, Biblia aceea de pe masă, ploaia de pe acoperişul casei, astea sunt tot închipuiri? Şi nu trebuie să mai credem nimic?

— Până la urmă a dispărut, bănuiesc.

— Da, desigur…

— Păi vezi!?

E cumplit să porţi o astfel de conversaţie cu o persoană al cărei nume se încăpăţânează să nu-ţi vină în minte.

— Dar încă n-aţi aflat totul, Herr Pfarrer. În zilele acelea se zvoniseră tot soiul de povesti năstruşnice. Vizitatori necunoscuţi mai fuseseră zăriţi şi de alţi cetăţeni ai oraşului. Strigoi din cer, năluci – aşa le spuneau. Fiindcă se pogorau chiar din văzduh, chiar aşa, se „năluceau”. Ca nişte stele căzătoare, pretindeau unii. Alţii, în schimb, vorbeau despre o pasăre sclipitoare de oţel sau despre un uriaş ou de Paşte din sticlă.

Poliția a pus chiar la cale o cercetare discretă, în secret, așa am aflat. Rezultatul n-a fost făcut cunoscut niciodată. Pare-se că Pfefferkorn, comisarul, a cam băgat-o pe mânecă din cauza asta, și deja i-au venit pe cap câteva inspecții de la Viena.

— Pfefferkorn e un idiot… am declarat eu în surdină, mai mult ca pentru mine.

— Fără doar și poate că-i un idiot, Herr Pfarrer. Dar asta schimbă oare cu ceva lucrurile? Săptămâni în șir nicio cucoană n-a îndrăznit să iasă seara pe stradă după asfințit… Și cam la vremea aceea a început pentru mine chinul de-a binelea.

Aveam treabă până peste cap, că doar serbările și petrecerile nobilimii și ale patricienilor înstăriți erau în toi, deși adesea se întâmpla ca orchestra să fie trimisă acasă în ultima clipă, fiindcă nu se arăta niciun oaspete, întocmai ca toți ceilalți bărbați din oraș, o implorasem pe nevastă-mea, o rugasem cu cerul și pământul să nu mai iasă cu niciun chip din casă seara. Dar iată că, în vreo două, trei rânduri, venind eu acasă frânt de osteneală, mult după miezul nopții, am găsit patul gol. Am cotrobăit prin toată casa, din pivniță până-n pod, dar n-am dat de ea nicăieri. Un ceas mai târziu, când mă hotărâsem să ies și să încerc să-i dau de urmă prin oraș – și în panica aia mi-am îmbrăcat de trei ori pelerina pe dos – ce să vezi? Aud că sună clopoțelul de la intrare și mă trezesc cu ea stând în prag, livid la chip ca moartea, rece și absentă ca o somnambulă, un sloi ambulant și rătăcit.

— Somnambulă… Ăsta-i un fel de-a spune, nu-i așa? Sau…

— Nu știu. Nu cred că ce făcuse ea fusese cu adevărat somnambulism. A îngăimat ceva în doi peri, nedeslușit, despre o misiune. Dar când am vrut s-o descos ca să mă dumeresc, s-a uitat la mine ca prin ceață, de parcă nu pricepea nimic, după care s-a băgat în pat fără să rostească un cuvânt, ca și cum totul ar fi fost cât se poate de obișnuit și de firesc. După cinci minute dormea tun, un somn profund și liniștit, cu toate răcnetele mele furibunde – și care alt bărbat în locul meu n-ar fi urlat ca scos din minți…? A doua zi a ținut-o morțiș că nici nu pusese piciorul afară din casă. Și ce e și mai straniu, adică partea cea mai ciudată a acestei tărășenii, este că de fapt și eu sunt convins că ea chiar credea ce spune. Da, eu chiar sunt cu adevărat convins că ea

credea ce spune. Şi acelaşi lucru, dar întocmai, s-a mai întâmplat de trei, patru ori.

— N-ai cerut sfatul unui medic?

— Să fi fost dumneavoastră medic, Herr Pfarrer, ce aţi fi avut de spus?

— Mă întreb şi eu, chiar aşa…

— Într-o bună zi – adică era seară – mi-am zis că e timpul să iau taurul de coarne. Am hotărât să pun capăt acestei nebunii. Aveam să cercetez cazul de unul singur, cu propriile-mi puteri, şi apoi să trec la fapte după cum îmi dicta concluzia la care aveau să ajungă iscodirile mele.

— Aşa, acum începi să vorbeşti mai pe înţelesul meu, intrăm cum trebuie în miezul lucrurilor. Şi cu toate astea, dragul meu, eu nu cred că…

— Nici eu nu cred, câtuşi de puţin – dacă vă citesc cum trebuie gândurile… Aşadar, l-am lăsat pe confratele Holzbein să mă înlocuiască în cvartetul care urma să cânte la prăznuirea zilei de naştere a domnişoarei Grüberstein. Am plecat totuşi de acasă şi m-am postat la pândă sub portalul bisericii Sankt Augustin, care se află pieziş peste drum de casa mea, după cum ştiţi. Am stat acolo în aşteptare mai bine de un ceas. Între timp s-a ivit luna plină dintre nori, altfel poate că nici n-aş fi prins de veste când, în jur de ora zece, nevastă-mea într-adevăr a ieşit din casă. Aveam impresia că din nou umblă ca o somnambulă, deşi părea să se îndrepte fără şovăială către o anume ţintă bine ştiută. Nu mi-a fost deloc greu s-o urmăresc neobservat şi cred că era chiar de prisos strădania mea de a păşi fără zgomot. Mai greu mă împăcăm cu senzaţia că la rândul meu eram urmărit. Nevastă-mea a străbătut tot oraşul. Până în apropierea acelei case vechi, o ştiţi prea bine, vechitura aceea de casă, de lângă rămăşiţele de zid ale cetăţii de pe vremea împăratului Barbarosa. Am văzut-o oprindu-se şi rămânând acolo, cu braţele atârnându-i moi, inerte pe lângă trup, în faţa uşii care deodată s-a deschis, ca de la sine parcă… Şi la fel de brusc m-am simţit şi eu cotropit de o linişte groaznic de apăsătoare. Aş fi fost fericit dacă aş fi dat cu ochii de chinez – adică, mă rog, înţelegeţi despre cine vorbesc. M-aş fi simţit mai puţin singur. A fost pentru prima dată în viaţă ca spaima m-a năpădit în asemenea hal, grea ca plumbul, năprasnică… La

început am fost sigur că în casă era întuneric beznă. Era înconjurată de o curte părăginită, plină de bălării înalte cât un stat de om. Răspândeau un miros atât de pătrunzător, iute şi sălbatic, încât am simţit că mă ia cu ameţeală pe când îmi croiam drum printre ele. N-a fost nevoie să mă gândesc ca să ştiu cumva că era aroma unor buruieni care de felul lor nu aparţin lumii noastre de aici, de un soi cu totul străin acestor locuri. Ce era să fac? Să strivesc în picioare ierburile alea? Să plec şi să chem ajutoare? Să încep să strig ca un apucat? îmi venea să fac toate astea deodată şi de aceea n-am făcut nimic. Ba am făcut ceva totuşi. Ba nu, e greşit spus! N-am făcut ceva; am văzut ceva. Şi anume am văzut că acea casă, goală şi părăsită de atâta amar de ani, în care odinioară puteai privi înăuntru dacă aveai chef sau dacă-ţi dădea prin cap s-o faci, de data asta avea perdele – draperii grele, de nepătruns cu privirea – la ferestrele chioare, cu mai toate geamurile sparte de mult.

Am spus că perdelele erau opace, dar de fapt nu erau tocmai aşa, fiindcă am băgat de seamă că lăsau să se cearnă dinăuntru o palidă licărire de lumină, aproape de neobservat totuşi, unei priviri trecătoare şi nepăsătoare, care nu s-ar fi aţintit anume într-acolo. Cu răsuflarea tăiată m-am furişat, sau mai bine zis m-am apropiat târându-mă pe brânci. Noroc că nu mă putea zări nimeni.

Deşi nu-mi era gândul la aşa ceva, pot să spun că eram într-o postură ridicolă la culme – cu atât mai mult că puţin îmi păsa dacă aveam să-mi pierd peruca ce-mi atârna acum câş pe creştet.

Când m-am lipit – tot în genunchi fiind – de zidul scorojit şi zgrunţuros, cu spinarea plină de scaieţi nefiresc de mari, mi-am sprijinit mâinile de pervazul de piatră al ferestrei, pe care-l simţeam foarte rece. Sudoarea îmi şiroia de sub peruca de gală, alunecată şui pe o ureche, peruca pe care vrând-nevrând mi-o pusesem atunci când plecasem de acasă. A trebuit să-mi şterg năduşeala cu râvnă, ca pe un şuvoi năvalnic de lacrimi.

Nu mă gândisem ce fac – a fost un gest cu totul inconştient atunci când am dibuit cu mâna de-a lungul unei cercevele fără geam şi am simţit sub degete ţesătura aspră a unei draperii. Am prins-o uşurel şi am ridicat-o încetişor, câte puţin, până când, în sfârşit, am putut să mă zgâiesc înăuntru pe sub ea. Şi am văzut iadul! Aşa arată iadul – mi-am zis eu atunci, într-adevăr, aşa mi-am spus, chiar cu cuvintele astea.

Cu toate că de fapt nu eram în stare să gândesc. Dacă n-ar fi prea tras de păr, aş zice că era întocmai ca şi cum cineva îmi dicta cuvintele acelea, mi le sufla, în timp ce eu, fără să le aud, i le citeam de pe buze. Ăsta e iadul.

Da, chiar aşa, nu puteam să gândesc de-adevăratelea. Simţurile mele, ochii, preluau ceea ce se înfăţişa. Dar să gândesc, să judec, să reacţionez – asta nu mai puteam. Eram în stare să văd, dar eram golit de simţăminte, îi vedeam pe oamenii aceia ciudaţi dinăuntru în plina treabă şi mă convingeam că, hotărât lucru, erau chiar ipochimenii din căpiţa vrăjită. Şi tot aceiaşi care mai apoi se ţinuseră pe urmele mele…

— Erau mai mulţi cei care se ţineau după tine ca umbra…?

— Eu zic că da, deşi nu sunt sigur. Nici acum nu sunt sigur încă. Toţi arătau la fel. Semănau între ei ca picăturile de apă. Toţi erau îmbrăcaţi grotesc, în aceleaşi costume fistichii, croite dintr-un fel de mătase albă, lucitoare.

— Cum arăta vechitura aceea de casă pe dinăuntru?

— Odaia în care am tras eu cu ochiul era… De fapt, nu ştiu ce era. Dar parcă îmi amintea cel mai mult de o farmacie. Adică micul laborator în care farmaciştii îşi prepară hapurile şi tincturile. Însă şi asta e o comparaţie foarte şchioapă. De fapt arăta cu totul altfel, în odaie ardea o lampă ce răspândea o lumină orbitoare, atât de puternică, încât parcă îmi rănea ochii. Şi mai era şi o drăcovenie de mobilier, trăsnit de tot, care sclipea ca argintul, nişte piese de mobilă zărghite rău, care arătau de-a dreptul ca nişte maşinării năzdrăvane, aşezate pe picioare înalte, pe alocuri cu roţi şi fire groase… Era acolo un singur obiect pe care-l cunoşteam – sau îl recunoşteam, dacă vreţi. Un lucru pentru care există şi nume, un lucru foarte obişnuit: o saltea. O saltea albă ca neaua, zdravănă, pare-se, dar moale, aşternută pe un pat zbanghiu, cam de felul acelora pe care medicii de modă nouă îşi aşază pacienţii pentru a-i căuta de metehne…

Deodată tăcu, cu privirile holbate nătâng, într-o mută perplexitate – aşa mi se părea – ca şi cum ar fi văzut totul petrecându-se din nou aievea sub ochii lui. Cu o mişcare stânjenită i-am mai turnat un deget de rachiu pe fundul paharului care iarăşi rămăsese gol. Părea să nu fi băgat de seamă sau că nu-l mai interesează, împins de o pornire bruscă, l-am dat eu însumi pe gât. Cred că aveam nevoie.

„Sărmane muzicant", îmi ziceam, „fie eşti nebun de legat, fie într-adevăr ţi s-a întâmplat ceva îngrozitor". Avea privirea aceea rătăcită a unuia care a uitat cu totul ce se petrece în jurul lui. A trecut un bun răstimp până să redevină conştient de prezenţa mea.

— Salteaua, asta a fost cel mai groaznic. Deşi la început am fost fericit totuşi că în lumina aceea orbitoare am putut să zăresc şi un obiect cunoscut, pe care-l ştiam pe nume. E cumplit, e cutremurător, Herr Pfarrer, şi ceea ce urmează…

trebuie să-mi daţi crezare când am să vă povestesc ce a urmat.

— Îi puteai vedea pe oamenii aceia ciudaţi?

Nevastă-ta era printre ei?

— La început nu. Până când, deodată, s-a deschis uşa. Ştiu că o să vă dezguste, că o să vă umple de scârbă şi indignare povestea mea, ca slujitor al bisericii şi păstor duhovnicesc ce vă aflaţi. Dar nici eu n-am încotro, trebuie să vă spun. Nevastă-mea era…

— Dar zi o dată, dragul meu!

— Era despuiată! Goală, goală-puşcă. Să intru în pământ de ruşine şi jale, şi mai multe nu…

— Ţi s-a arătat diavolul, ţi-ai aruncat privirea în iad…

— În iad… Sau – cine ştie – în cer? Rogu-vă, Herr Pfarrer, nu vă mâniaţi. A fost înfiorător. Era goală-puşcă şi rumenă la trup, cu pielea trandafirie, de parcă s-ar fi îmbăiat îndelung în apă fierbinte, aşa cum face îndeobşte în fiecare zi de miercuri şi sâmbătă. Şi încă păstra înfăţişarea aceea somnambulă, cu braţele atârnându-i ca nişte cârpe şi trupul bleg, ca o păpuşă de paie, ca un mort – un mort viu adică sau un mort ale cărui mădulare încă n-au apucat să înţepenească… Nu gândeam, nu judecam. Nu simţeam. Tot ce eram în stare să fac era să privesc, ca o vită pe imaş, care nu se întreabă ce se întâmplă pe drum. O vită care vede prea bine că se întâmplă ceva, dar rămâne nepăsătoare şi nesimţitoare. De fapt nici nu era nevoie să-mi pun vreo întrebare, într-adevăr… Şi atunci am înţeles limpede ce avea să se întâmple, în chip fatal. Unul dintre bărbaţii aceia s-a dezbrăcat de uniformă, sau nici eu nu ştiu cum să-i spun costumului ăluia deşucheat. Parcă văd totul din nou, aidoma ca atunci, cu desăvârşită precizie. Veşmântul era închis până-n gât, cu un fel de cheiţă pe care a apucat-o de sub bărbie cu vârful degetelor şi a tras-o cu iuţeală de fulger de-a

lungul unei dungi sclipitoare, prinsă în costum – curată scamatorie, îmi vine să zic. Toată drăcovenia a alunecat numaidecât de pe el şi a căzut pe podea, la picioarele lui, ca o grămăjoară de mătase albă, boţită. Nu, de bună seamă că nu era chinez, mi-am zis eu de îndată. Arăta mai degrabă ca un zeu grec sau semizeu – totuna din partea mea – ca aceia pe care-i poţi vedea în colecţia de sculpturi a Maiestăţii Sale Imperiale. Am cântat la Curtea Imperială, aşa că ştiu asta, deşi nu mulţi erau aceia cărora le era îngăduit să pătrundă în galeria de artă, tocmai din pricina acelor goliciuni. Ceilalţi, trei la număr din câte îmi amintesc, au părăsit odaia aceea vrăjitorească, scăldată în alb. Păreau că schimbă vorbe de şagă între ei, glăsuind încet şi într-un grai din care nu pricepeam o iotă. Inima îmi bătea bezmetic, să-mi spargă pieptul. Semizeul acela, gol acum şi el, a luat-o… a luat-o pe nevastă-mea în braţe, ridicând-o cu atâta uşurinţă de-ai fi zis că nu era mai grea ca o pană de găină. Nicicând până atunci nu-mi dădusem seama că eram stăpânul unei femei atât de frumoase, atât de ispititoare. A întins-o pe pat. Dar să fi fost asta pentru prima oară, sau acelaşi lucru se mai întâmplase şi în celelalte seri când îmi găsisem patul gol? Patul conjugal, vreau să zic…

Nu ştiam ce să cred despre istoria asta a lui.

Sau, ca să spun mai exact, nu ştiam ce anume mă făcea să-l cred, să-l cred cu adevărat.

— E o poveste înspăimântătoare, teribilă, prietene Leopold (Ei – mi-am zis – îl cheamă deci Leopold! Dar cum suna oare numele lui de familie?) într-adevăr, chinezii tăi mă trimit cu gândul la vârcolacii care-l vizitau uneori pe învăţatul italian Cardano, dacă ar fi să-i dăm crezare fiului acestuia, Jerónimo. Numai că strigoii aceia se comportau mult mai cuviincios, în orice caz. Există chiar păreri cum că erau îngeri. Dar treci peste descrierea amănunţită a acelei scene infame.

— Sunt un laş, Herr Pfarrer. Am comis cea mai nedemnă faptă, cea mai josnică mârşăvie pe care o poate săvârşi un bărbat în asemenea împrejurare. Dintr-odată m-a lovit o teamă năprasnică, m-a străfulgerat o spaimă cumplită, ca o săgeată de foc. Am fugit. Am rupt-o la fugă ca un bezmetic. Alergam ca un apucat, cât mă ţineau picioarele, ba chiar mai ceva, mai iulie decât a făcut-o vreodată oricare dintre încornoraţii vrednici de tot râsul şi ocara.

— Încotro ai fugit?

— Spre casă… în măsura în care voi mai fi avut o casă. Spre ruşinea şi umilinţa mea, spre casă… în pofida jalnicei mele deznădejdi, eram sigur că nevastă-mea se va întoarce. Stau acum şi mă întreb dacă n-am alergat atât de vârtos tocmai ca să ajung înaintea ei. Nu trecuse niciun ceas când i-am auzit paşii pe caldarâmul străzii pustii şi cufundate în liniştea nopţii. Şi de data asta avea aceeaşi înfăţişare străvezie şi rătăcită, absentă. Şi de data asta s-a dus glonţ în pat, într-o desăvârşită tăcere, fără să răspundă la vreo întrebare, îţi venea să zici că fusese îmbătată, dar fără să dea niciunul din semnele bine cunoscute, vulgare sau dezgustătoare, ale beţiei obişnuite.

Ca să v-o spun pe şleau, nici măcar nu sunt sigur dacă i-am pus vreo întrebare. Ceea ce ştiu sigur este că am învăluit-o cu priviri rugătoare, ca şi cum ea ar fi fost aceea care se cuvenea să mă ierte – şi ochii îmi erau scăldaţi în lacrimi ce-mi adumbreau vederea, în aşa fel încât chipul ei îmi apărea înceţoşat şi nespus de îndepărtat. Şi în timpul ăsta simţeam că jalea mă răpune. Mă aflam la capătul deznădejdii. Pe când şedeam treaz în pat alături de ea, îmi spuneam: „Mâine o calc în picioare şi o arunc despuiată în stradă”. Dar între timp îmi mestecam în tăcere amarul, îmi înghiţeam pe înfundate suspinele unei mâhniri fără de margini…

— Dar nu ai alungat-o?

— Nu… înspre zorii zilei s-a aşternut deodată în fiinţa mea o linişte de neînchipuit. Niciodată nu simţisem c-o iubesc atât de tare ca în clipele acelea. Nu, nu uitasem cele văzute în ajun. Ştiam cu toată certitudinea că ochii nu mă înşelaseră.

M-am ridicat în capul oaselor şi am privit-o. Era cufundată într-un somn adânc, senin şi dulce, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, cu un zâmbet înflorit pe buze, de parcă ar fi visat şi visul voia să se împotrivească deşteptării. Când în cele din urmă s-a trezit, s-a arătat întru totul la fel de drăgălaşă şi îndatoritoare ca mai înainte. Nu i-am spus nimic, dar nu voiam în ruptul capului să mă împac cu amăgitoarea consolare a gândului că în noaptea aceea fusesem bântuit de simple închipuiri. Şi atunci când, o lună mai târziu, m-a înştiinţat că aşteaptă un copil, mi-am dat pe loc seama că ştiusem dinainte ce-mi vestea ea. Parcă nu era o noutate pentru mine… Cu toate că nu pricepeam…

— Dar de ce să împingem orgoliul şi trufia atât de departe încât

să ne închipuim că trebuie să cunoaştem şi să înţelegem totul? am îngăimat eu în surdină şi am simţit că vorbele mele erau lipsite de vlagă, aveau o rezonanţă prea firavă şi împăciuitoare. Ştim atât de puţin, cunoaşterea noastră e atât de săracă…

— Partea ciudată e că nu mă simţeam nefericit… Până azi-dimineaţă. Fericirea mea redobândită a ţinut până azi-dimineaţă, când a venit pe lume pruncul. A luat sfârşit în clipa când am văzut copilul…

— E fată sau băiat?

— Un fecioraş de toată frumuseţea, Herr Pfarrer. Dar totodată se vede cât de colo că e odrasla chinezului ăluia, a diavolului ăluia, a – nu ştiu cum să-i mai spun – a zeului ăluia grec smintit… Asta a fost prea mult, m-a dat gata, Herr Pfarrer. De aceea a trebuit să vă vorbesc. Un biet muzicant ca mine nu merită o asemenea năpastă…

Pe obrajii nebărbieriţi i se rostogoleau două lacrimi. A continuat:

— Eram pregătit să-mi port mai departe cu resemnare crucea de încornorat. Dar a fost prea mult, prea mult pentru mine, să văd cu ochii mei că pruncul zămislit de nevastă-mea nu seamănă cu mine, ci e bucăţică ruptă din strigoiul ăla îngrozitor, vârcolacul acela frumos şi înfiorător…

— Eşti beat! i-am spus eu cu stânjeneală.

Şi de fapt am fost destul de ipocrit adăugând că trebuia să fi fost ciupit încă dinainte să-mi fi bătut la uşă, că mai trăsese câteva şnapsuri zdravene – fiindcă altminteri două, trei păhărele nevinovate pe care le băuse în prezenta mea nu puteau să-i fi luat în asemenea hal minţile, hotărât lucru.

Dar prin asta urmăream totuşi ceva, o spusesem cu un tâlc anume. Acum, că-l cunoşteam mai bine, ştiam că e un om de ispravă. Deocamdată însă trebuia să se afunde şi să se piardă în neîndoielnica lui stare de beţie. Curând avea să-şi înghită cherchelea într-un somn adânc, după care va depăşi impasul, va învinge necazul – va reuşi adică să treacă peste asemănarea aceea cutremurătoare. Apoi urma să devină un tată devotat, afectuos şi grijuliu. Că acum era zdrobit şi abia dacă putea să-şi înăbuşe hohotele de plâns, acolo, în faţa mea – asta era cât se poate de firesc.

— Am băut cam prea mult, într-adevăr, recunoscu el cu spăsită

docilitate. Vedeţi dumneavoastră, e un mormoloc de băieţel de toată drăgălăşenia, să-l mănânci din ochi, nu alta. Şi seamănă bine şi cu maică-sa, asta fără îndoială.

Cine ştie dacă în el nu se ascunde de pe acum un muzicant? Fiindcă eu, atunci când mă gândeam la un urmaş, visam întotdeauna că va ajunge mai târziu muzicant, şi încă unul mult mai bun ca mine, desigur…

— De ce nu? Nevastă-ta se trage şi ea tot dintr-un neam de muzicanţi, nu-i aşa? Dar acum trebuie să te duci la culcare, să ajungi cât mai repede acasă, lângă soţia şi copilaşul tău. Eşti chiar atât de sigur, pe deplin sigur, că nu e chiar fiul tău de-adevăratelea?

În clipa aceea ridică spre mine o privire luminată de speranţă:

— Dacă spuneţi dumneavoastră… Acum, chiar aşa… La urma urmei, nu poţi să ştii niciodată…

— Dar să revenim acum la treburile noastre, că doar am sporovăit prea mult. Ce nume o să-i dai micuţului? După cum bine ştii, mâine dimineaţă la primele ore, capelanul îl va scrie în opisul de botezuri; cu litere din acelea vechi, frumoase. Noul capelan are o mână de aur, o scriitură straşnică, din cale-afară de frumoasă. Nu mai ştiu pe nimeni altul care să încondeieze nişte litere gotice atât de grozave precum se pricepe preacinstitul domn Kirchenschreiber…

— Îl am însemnat aici, pe o hârtiuţă, răspunse musafirul meu nocturn, în timp ce-şi scotocea buzunarele cu mişcări greoaie. Iată-l. E scris îndeajuns de citeţ?

Am luat peticul acela boţit de hârtie liniată cu portativ şi am apropiat-o de lampă, a cărei feştilă pâlpâia pe terminate.

— E scris destul de citeţ, dragul meu, desigur.

Ia te uită, ia te uită…! E un nume grozav de frumos, să ştii. Bine… Deci mâine o să-l botezăm pe fiul tău. Da, chiar aşa, mi se pare că Wolfgang Amadeus Mozart sună nemaipomenit de frumos…

CUPRINS

Madona din Nedermunster… 5
Naşterea unui zeu… 59
Ploaie şi felinare cu gaz aerian…121
Fiul domnului Davidson…153

Botezul de la miezul nopţii…178

*

Apărut 2003
BUCUREŞTI – ROMÂNIA

*

Apariţii în colecţia
Cartea de pe noptieră
1 Yasushi Inoue, Puşca de vânătoare
2 Yasunari Kawabata, Vuietul muntelui
3 Yukio Mishima, După banchet
4 Yasunari Kawabata, Frumuseţe şi întristare
5 Yasunari Kawabata, O mie de cocori
6 Yukio Mishima, Templul de aur
7 Paulo Coelho, Veronika se hotărăşte să moară
8 Patrick Suskind, Parfumul
9 Marguerite Yourcenar, Povestiri orientale
10 Giovanni Arpino, Parfum de femeie
11 Aleksandr Soljeniţîn, O zi din viaţa lui Ivan Denisovici
12 Mario Vargas Llosa, Mătuşa Julia şi condeierul
13 Marguerite Yourcenar, Alexis sau Tratat despre lupta zadarnică
14 Andrei Makine, Pe vremea fluviului Amur
15 Nina Berberova, Cartea fericirii
16 Pär Lagerkvist, Baraba
17 Patrick Suskind, Porumbelul
18 Nina Berberova, învierea lui Mozart
19 Pascal Quignard, Toate dimineţile lumii
20 Marguerite Yourcenar, Memoriile lui Hadrian
21 Leif Panduro, Ferestrele
22 Mihail Bulgakov, Maestrul şi Margareta
23 Paulo Coelho, Al cincilea munte
24 Andrei Makine, Muzica unei vieţi
25 Lev Tolstoi, Moartea lui Ivan Ilici
26 Florin Manolescu, Misterul camerei închise

27 Paulo Coelho, Alchimistul
28 Paulo Coelho, Diavolul şi domnişoara Prym
29 Carlos Fuentes, Instinctul lui Inez
30 Marguerite Duras, Amantul
31 James Joyce, Oameni din Dublin
32 Alessandro Baricco, Novecento
33 Peter Esterházy, O femeie
34 Pascal Quignard, Terasă la Roma
35 Paulo Coelho, La râul Piedra am şezut şi-am plâns
36 Nina Berberova, Acompaniatoarea

Coperta a IV-a:

Suntem prizonieri în cămaşa de forţă a realităţii şi ne-am
Împăcat cu închisoarea noastră. Lumea ni se pare atât de
Cunoscută încât nici nu o mai observăm. Numai că, într-o
Zi ca oricare alta, după ce ne-a tulburat o poveste de odinioară, cu o femeie arsă pe rug se poate întâmpla să ne
Prindă noaptea departe de casă, pe un drum de iarnă. Şi
Să ne iasă în cale un han ciudat, în care nu numai gazdele, ci şi oaspeţii poartă costume de epocă. Regulile lumii
Cunoscute par să se fi schimbat pe neaşteptate şi să per Mită mult mai multe.
Personajele din prozele lui Hubert Lampo, oameni obişnuiţi, locuitori ai unei lumi obişnuite, descoperă pe cont propriu un mod de a evada către o altă realitate. Cât despre
Noi, cititorii obişnuiţi, cărora lumea ni se pare deseori prea
Strâmtă, evadăm fără dificultate odată cu fiecare dintre ei.
*
Există cărţi de care
Rămâi cumva îndrăgostit:
Crezi că le-ai uitat
Şi totuşi le duci atât de tare dorul…
Sau cărţi cărora le-ai presimţit miracolul.
Fără să le fi cunoscut vreodată.
Cărţi gata să te iubească.

Adunate pentru tine
În colecţia Cartea de pe noptieră.
*
ISBN 973 – 50 – 0338 – 4
5 948353 002171